

HEEMKUNDIGE KRING «**OUD WACHTEBEKE**»

Carte figurative van de prochie Wachtebeke
gedelineert en ghemaeckt by my onderscreven ghe-
weerde Landmeter, residentende binnen Wachtebeke naer
de waerachtige gheschiedenisse, ten verstaen van Sijn
heere Prinsael van Albatje van St. Pieters nevens Ghent
omme te valideren in Sijne Saecke als koncker, Juleus
des Grave van Wallen Verwoerden, de zelve Carte ghesigheert
in conformiteit van contracte in date 21 May 15 15
aengeghaven tusschen den Clouster van de Byloche,
den Abbot van St. Pieters Clouster by Ghent en
Jank Steven van Iteghem, my Leveende desen 14
novembere 1614, drietussich Ende nu onderteeken
P. De Vos met parochie

Waarvan afsicht st.
Ghent 21 maart 1866
H. van der Vliet

Driemaandelijks mededelingsblad van de Heemkundige Kring "OUD-WACHTEBEKE"

19de Jaargang 1ste kwartaal 1992

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn bijdragen.

Verantwoordelijke uitgever:

Paul Hesters, Stationsstraat 165, 9185 Wachtebeke, Tel. (091) 45 04 63

Waarde Heemvrienden

Hoewel 1992 niet zo best inzet met een dreigende economische recessie en een politieke warboel in eigen land en de kater van de o-zo-geloofde democratie in de oostbloklanden waar de mensen dachten dat de kiekens gebraden in hun mond zouden vliegen maar waar nu noch kippen om te vliegen noch stooksel om ze te braden meer voorhanden blijken te zijn, dit 1992 moet voor Wachtebeke en contreiën een memorabel jaar worden.

15 jaar geleden immers werd, als onze bijdrage aan "1978 het jaar van het dorp", de Safarkensmarkt ingericht. Sindsdien is dit dorpsfeest uitgegroeid tot het belangrijkste feestgebeuren van het jaar. Geen wonder dus dat het derde lustrum iets speciaals belooft te worden. Niet alleen vele notabelen en wellicht ook de regionale televisie worden verwacht maar ook de markt zal een grondige verandering ondergaan. Hoewel wij het nijvere werkpaard Hubert De Maesschalck moeten missen hopen wij erin te slagen met een enthousiaste ploeg medewerkers de geest van de eerste safarkensmarkten te doen herleven met in oude klederdracht uitgedoste kraamhouders en volksspelen op zowat iedere stand. Het wordt beslist een plezierige boel waar wel kampioenen maar geen verliezers uit komen. Hoger wil ik de sluier van de vernieuwing niet oplichten want er moet nog wat spanning blijven voor later.

Het evenement van '92 wordt echter de viering rond het 750-jarig bestaan van de 4 Ambachten en de 500ste verjaardag van het bouwen van de Graafjansdijk. Na 'n paar jaar van voorbereiding is het jubileumjaar 1992 er. Heel wat grensoverschrijdende activiteiten zullen dit jaar georganiseerd worden door de vele verenigingen die over de grenzen heen toenadering zochten in het kader van deze viering. De bekroning van dit Vier-Ambachtenjaar wordt ongetwijfeld het boek "Van de 4 ambachten". Een lijvig boek van zowat 800 bladzijden waarin, doorheen de geschiedenis, alle aspecten van het leven in onze regio worden behandeld. Intussen nadert de slotviering op zaterdag 26 september in het Provinciaal Domein. Onze

Heemkring, en ellendig genoeg

meer specifiek haar voorzitter, kreeg de zware taak op zich geladen deze slotmanifestatie te organiseren. Zoals het zich nu laat aanzien wordt het een zelden geziene toeloop van duizenden die een veelheid van activiteiten kunnen bewonderen. Voor de notabelen en de cultuurminnaars begint het bij een academische zitting met o.a. voorstelling van het boek over de 4 Ambachten en de symbolische heruitreiking van de Keure met de pracht en de praal zoals die wordt afgebeeld in de tekstverluchting van dit historisch document dat na heel wat zoekwerk door een onzer vorsers werd ontdekt in Wenen. Verder zijn er nog muziek en toneelopvoeringen waarbij mogelijks zelfs een optreden van "Breekpunt" voorzien wordt. Voor de sportieven zijn er van 's morgens vroeg reeds wedstrijden en demonstraties verzorgd door een hele waaier van sportverenigingen uit het 4-Ambachtengebied. De rustigen hebben nog altijd de weidse uitgestrektheid van het Domein en voor de slechtbenigen wordt speciaal terug het treintje van stal gehaald. Reden te over dus om die dag vrij te nemen en U Domeinwaarts te spoeden want de ingang is gratis.

Bij het ter perse gaan kregen wij nog weet van een belangrijk plaatselijk evenement dat onze volledige steun en medewerking verdient. De inwandeling van een nieuw wandelpad "Grenspad" op zondag 3 mei door het ongerepte krekengebied van Sint Eloopolder zal voor velen een ontdekkingstocht worden in onbekend gebied. Waar het oude, goeddeels ongeschonden eigen heem in het licht gesteld wordt kan de heemkring niet afzijdig blijven. Daarom, de kuiten gesmeerd en op meizondag om halfdrie aan overslagkerk aan de aftrap van de 8 km. lange tocht in het gezelschap van velen, waaronder beslist ook

Cesar DAVID
Kringvoorzitter

DE STAAT VAN ONZE BEVOLKING

GEBOORTEN 4 KWARTAAL 1991

VAN THEEMSCHE DIEGO, zoon van Dirk en van Verreck Sandra, Lijsterstraat, 5 Gent 23/09/1991
 VAN DEN HENDE JOLIEN, dochter van Luc en van Haverbeke Caroline, Langelede, 109 Gent 13/10/1991
 GEERS CHARLOTTE, dochter van Ward en van Meskens Rita, Oudeburgse Sluis, 34 Gent 16/10/1991
 BAUDRY DIETER, zoon van Vincent en van Bruckmann Betty, Spreeuwstraat, 21 Gent 18/10/1991
 DE LA RUELLE YAREENA, dochter van Daniel en van Verbraeken Rosemarie, Dorp, 8 Beveren 24/10/1991
 VAN DE VELDE LAURENS, zoon van Josef en van De Coninck Gerda, Dahlialaan, 16 Lokeren 25/10/1991
 DESSTAERCKE CLAUDIO, zoon van Luc en van Lomardo Domencia, Spoorwegstraat, 26 Lokeren 26/10/1991
 POLI ENZO, zoon van Adriano en van Goossen Petra, Langelede, 58 Gent 07/11/1991
 VAN NIEUWENHUYZE JESSICA, dochter van Patrick en van Van Streydonck Rita, Overslag, 62 Gent 10/11/1991
 HAILLEZ MATTHIAS, zoon van Arthur en van De Vleeschauwer Monique, Dennenlaan, 23 Gent 19/11/1991
 SNELLAERT JADY, dochter van Ronny en van Van Hecke Mireille, Mezenstraat, 12 Gent 21/11/1991
 PAUWELS MATHIEU, zoon van Peter en van Bun Mariam, Cornilstraat, 22 Gent 21/11/1991
 DAELMAN KELLY, dochter van Geert en van Burggraeve Ann, Overslag, 48 Gent 25/11/1991
 FERKET NEELKE, dochter van Renaat en van Carnoy Hilde, Schoolstraat, 24 Eeklo 27/11/1991
 HUYLEBROECK JEROEN, zoon van Peter en van Martens Marie Christine, Melkerijstraat, 41 Gent 29/11/1991
 VAN BOXELAERE SALLY, dochter van Marc en van Strobbe Ingrid, Vinkenstraat, 54 Lokeren 05/12/1991
 SANDRA MARLIES, dochter van Pieter en van Lambrechts K. Dorp, 90 Gent 14/12/1991
 D'HAESE KEVIN, zoon van Luc en van Van de Voorde Marleen, Nieuwstraat, 5 Gent 14/12/1991
 CELIE LIEN, dochter van Chris en van De Brabander Marleen, Irislaan, 9 Gent 18/12/1991
 COONE EMMELINE, dochter van Patrik en van Baete Linda, Meersstraat, 8 Gent 19/12/1991
 DE CALUWEG GUNTER, zoon van Luc en van Van Achter Magda, Molenhoek, 70a Gent 27/12/1991
 BAUWENS ARANKA, dochter van Marc en van De Pauw Tania, Ramonshoek, 104 Gent 27/12/1991

HUWELIJKEN 4 KWARTAAL 1991

18/10/1991
 VAEREWYCK BERNARD, Kalve, 78 Wachtebeke
 VAN LOO MARTHA, Kalve, 78 Wachtebeke

25/10/1991

VERCAUTEREN DANY, Hogebrug, 23 Lebbeke
 DE WAELE ANN, Overslagdijk, 64 Wachtebeke
 26/10/1991

HELSENS ERIC, Meersstraat, 26 Wachtebeke
 MICHIELS MARLEEN, Meersstraat, 26 Wachtebeke
 08/11/1991

DE SOOMER DANY, Axelsvaardeken, 2 Wachtebeke
 ALLIET LIEVE, Axelsvaardeken, 16 Wachtebeke
 08/11/1991

COONE PATRIK, Meersstraat, 8 Wachtebeke
 BAETE LINDA, Meersstraat, 8 Wachtebeke
 07/12/1991

ART STEPHAN, Suikerkaai, 79 Zelzate
 DYSELINCK MYRIAM, Roodborststraat, 24 Wachtebeke
 12/12/1991

VANDENBROUCKE LOUIS, Groenstraat, 32 Wachtebeke

PEDE KATRIEN, Groenstraat, 32 Wachtebeke
 21/12/1991

DUPRE WIM, Gustaaf Van Heckelaan, 11 Gent
 GOWY SOFIE, Kruisbekerstraat, 1 Wachtebeke

OVERLIJDENS 4 KWARTAAL 1991

THYS MARTHA, wed. Roelandt Prudent, 84 j. Melkerijstraat, 13 Wachtebeke 07/10/1991

DE SCHRIJVER CLEMENCIA, ongh. 84 j. Dorp, 25 Gent 11/10/1991

VAN DE VOORDE HILDA, wed. Hesters Hugo, 36 j. Axelsvaardeken, 45/a Gent 11/10/1991

WAUTERS CAMILLE, echtg. Poppe Alma, 78 j. Sint-Franciesdijk, 4 Gent 18/10/1991

VERMEIRE SUSANNA, wed. Albers Bernardus, 79 j. Dorp, 40 Gent 20/10/1991

DAVID BERTHA, wed. De Ridder Cyriel, 75 j. Rechtstro, 3 Wachtebeke 27/10/1991

DEJONGHE JULIEN, echtg. Ongenae Leonie, 71 j. Schooteveldstraat, 10 Wachtebeke 28/10/1991

COPPENS RACHEL, wed. De Wilde Robert, 94 j. Dorp, 40 Wachtebeke 30/10/1991

VANHAESEBROECK MERC, echtg. Snoeck Godelieve, 52 j. Rozenlaan, 6 Gent 03/11/1991

VAN BAMBOST EDUARDUS, echtg. Schaut Rachel, 86 j. Overslag, 23 Gent 04/11/1991

VERCAMMEN RACHEL, wed. Van Eetvelde Rene, 85 j. Meersstraat, 31 Lokeren 08/11/1991

SEYSSENS JORIS, echtg. Plasschaert Irma, 89 j. Overslag, 11 Wachtebeke 10/11/1991

DE COCK ISIDOOR, echtg. Naudts Romanie, 64 j. Stationsstraat, 155 Gent 18/11/1991

DE MAERTELAERE ZULMA, echtg. Van Maercken Maurits, 77 j. Groenstraat, 11 Wachtebeke 25/11/1991
 BAUWENS ANGELA, ongh. 58 j. Stationsstraat, 149 Wachtebeke 29/11/1991
 DIERICKX JOSEPHUS, echtg. De Brabander Magdalena, 84 j. Meersstraat, 31 Wachtebeke 09/12/1991
 VAN OVERMEIRE MEDARD, echtg. Verbauwen Leonia, 85 j. Kerkstraat, 37 Wachtebeke 14/12/1991
 CHALMET ROGER, echtg. De Waele Marguerite, 72 j. Groenstraat, 44 Gent 11/12/1991
 DE CROOCK ETIENNE, echtg. De Visser Monique, 54 j. Molenhoek, 70 Gent 17/12/1991
 VANDE WALLE MARCEL, echtg. Roelandt Simona, 63 j. Melkerijstraat, 14 Wachtebeke 26/12/1991

HUWELIJKSJUBILEA 1992

07/01/1991 DE CLERCK ACHILLES en VAN GAEVER ELZA, Hoogstraat, 22 50 jaar.
 23/01/1992 VAN VLIETFRANS en SCHAUTBERTHA, Meersstraat, 31 60 jaar.
 28/01/1992 VAN DE VELDE JOSEPHUS en DE KONINCK CORDULA, Godshuisstraat, 13 50 jaar.
 10/02/1992 STOCKMAN LEO en DE GRONCKEL BERTHA, Groenstraat, 12 50 jaar.
 03/06/1992 DE VOS PHILEMON en DE CLERCQ LOUISE, Peene, 6 60 jaar.
 11/06/1992 VAN HOECKE GEORGIUS en VERPLANCKE ANGELA, Bovenhoek, 22 50 jaar.
 09/09/1991 VAN LANGEVELD JACOBUS en VAN BENDEGEM GEERTUIDA, Roodborststraat, 15 50 jaar.
 17/10/1992 BLANCKE ANDRE en DE BRUYNE MARGARETHA, Palingstraat, 16 50 jaar.

TEN HUIZE VAN : FLORENT DE RIDDER

Midden in de polder is misschien veel gezegd, maar zij wonen er verdorie toch erg landelijk en rustig. Wij zijn te gast op de Papdijk 35 bij Florent De Ridder en vrouw Emelie. Hun kraaknette woning grenst langs het zuiden aan het ietwat vormloze houtland. Langs de noordkant kijken ze over de riante Varempépolder, wiens wegen-net menig wandelaar en fietser wenkt en waar de ruilverkaveling keurig werk deed. De watertoren van Axel ligt ook binnen hun gezichtsveld.

Florent is geboren in de Bovenhoek, zijn echtgenote komt van Moerbeke. Hij ging naar de kleuterschool in het klooster; lagere school volgde hij bij madame Dierick en meester De Maesschalck, en zijn plechtige communie deed hij bij pastoor Van Haelst. Zoals gewoonlijk was na de lagere school de kous af en kon hij aan de slag als hulp op de boerderij thuis en links en rechts bijspringen om een paar centen te verdienen.

In 1925 kocht zijn vader de boerderij waar Florent nu nog woont. Later sloot hij aan bij "de bende" van Edmond Willems als seizoenarbeider voor de oogst van vlas, erwten, bonen en zo meer. In 1928 hielp hij bij de bouw van de boerentoren te Antwerpen. Dat was geen kinderspel. 's Morgens met de eerste trein te

Moerbeke naar Antwerpen en 's avonds laat terug. Eten en kort daarna tussen de lakens want de volgende morgen rinkelde de wekker al vroeg voor een nieuwe zware werkdag.

De militaire dienst, hij was van de klasse 31/32, deed hij te Brussel aan het koninklijk paleis.

In 1935 is hij gehuwd en werd zelfstandige landbouwer. In 1938 en 1939 waren er de mobilisaties en moest opnieuw bij het leger, en het was in dat laatste jaar dat zijn paard werd opgeëist door de krijgsmacht. Te voet heeft Florent dat beest naar St. Gillis-Dendermonde gebracht waar hij een schamele som ontving van 3500 fr. Toen de oorlog uitbrak lag hij met zijn eenheid te Zeebrugge. In Tielt werd hij krijgsgevangen genomen. Onder Duitse bewaking zijn ze dan naar Gent gemarceerd. Van daar ging de reis, te voet natuurlijk, richting Antwerpen. In Lokeren kon hij vluchten en vroeg bij een landbouwersfamilie wat burgerkledij en arriveerde doodmoe thuis.

Dan volgden de trieste oorlogsjaren. En wie zou als grensbewoner niet alleen aan smokkelen denken maar het ook doen. Op een nacht droeg hij een hoeveelheid plantaardappelen, gekocht bij Kamiel Laheyne. Ei zo

na passeerde hij de grens of hij werd gesnapt door de Hollandse politie. Hij moest mee naar Axel en werd opgesloten. Over de behandeling en ondervraging is hij niet te spreken. Florent is nu gepensioneerd. In 1975 verkocht hij zijn laatste paard. Vooraleer het dier het hekgat uitging, bestemming slachthuis, werd er nog een foto gemaakt van het trouwe paard en zijn meester. De vergroting van dit afscheid hangt op de beste plaats in de woonkamer.

Maurits Migom.

HET OEUVRE VAN JOSEPH PAELINCK IN DE SINT-CATHARINAKERK TE WACHTEBEKE

Al jaren (hoeveel?) staat het interieur van onze parochiekerk er meer dan belabberd bij.

Recent werd een initiatief genomen om de uiteindelijke restauratie dan maar zonder overheidssubsidies aan te vatten.

Mede door deze stap kwam het er eindelijk van de vier reusachtige schilderijen (twee aan de noorder- en twee aan de zuiderzijbeuk) na jaren "verborgenheid" weerom op hun oude plaats op te hangen. Hun kleurrijke dwarrelende composities worden nu door extra belichting fantastisch tot leven gebracht. Zij leverden destijds de personages die de dromen van mijn jeugd bevolkten. Zij vormden een van die betrouwbare tijdschakels, die men altijd weer herkent, die doen terugdenken aan belevenissen die anders al lang vervaagd zouden zijn.

Vele oudere gebouwen, vooral dan kerken, bezitten soms meerdere dergelijke schakels. In onze parochiekerk is de meest opvallende wel het (vijfde) schilderij boven het hoofdaltaar. Hoevelen van ons hebben het niet zondag na zondag, bij ieder kerkbezoek, zo bekeken, dat zij het desgevraagd zonder twijfel kunnen "navertellen".

Dit kunstwerk, olie op doek, is, zegt men, van de hand van Joseph Paelinck. Wie was kunstschilder Joseph Paelinck?

Wij laten hier een tekst volgen, van de hand van architect Hubert Van den Hende, zelf lid van het bestuur der kerkfabriek. Het zal hem een pak opzoekingswerk gekost hebben om alle hier aangehaalde gegevens te verzamelen.

Joseph Paelinck werd geboren te Oostakker uit bescheiden ouders. Zijn geboorte- en woonhuis, met gedenksteen in de voorgevel, staat in de huidige Bredestraat nr.12.

Reeds vroeg zat het kunstenaarsbloed hem in de aderen want van in zijn prille jeugd sneed hij knap en behendig beeldjes uit hout.

Dit werd opgemerkt door zijn meester (jeugdonderwijzer) die hem adviseerde "later" verder te studeren aan de academie voor schone kunsten te Gent; die raad volgde hij.

Zo vlug evolueerde het kunstenaarstalent bij Paelinck dat hij na weinige tijd les te hebben gevolgd aan de academie te Gent, te Parijs in de leer trok bij Jacques-Louis David (1748-1825), grondlegger van de nieuwe neo-klassieke stijl in Frankrijk die in de 19e eeuw ontstond als reactie op de rococostijl. David werd de "officiële" kunstenaar van de republikeinse regering, m.a.w. later ook de hofschilder van het Empire. Hij vluchtte in 1815 naar Brussel, na de ineenstorting van het Franse keizerrijk, en verbleef er tot aan zijn dood in 1825.

Zonder medeweten van zijn leermeester neemt Paelinck tussentijds deel aan een schilderijprijskamp, uitgeschreven door de Gentse academie. Hij behaalt de eerste prijs met een schilderij "De H. Coleta die uit de handen van het stadsbestuur van Gent toelating krijgt om haar klooster op te richten". Dit werk hangt nu nog in de Sint-Baafskathedraal in één der zijkapellen.

Begaafd artiest als hij was trok hij van 1806 tot 1811 naar Italië. Daar werkt hij samen met zijn collega Joseph Odevaere (1776-1830) aan de werken van Ingres (tijdgenoot en collega van J.L. David). De waardering voor zijn werk is zo groot dat hij van

het Quirinaal te Rome opdracht krijgt een groot doek te schilderen: "Verfraaiing van Rome onder keizer Augustus". Van die tijd dateert ook zijn doek: "Vinding van het kruis", bezit van de Sint-Michielskerk te Gent.

Joseph Paelinck keert terug naar Gent waar hij ter vervanging van Pieter Goesin-Verhaege leraar wordt aan de academie voor schone kunsten. In 1814 komt bij hem in de leer de in 1790 geboren Eeklonaar Joseph Geirnaert, wiens eerste werken sterk onder invloed staan van Paelincks neo-klassistische historieschilderijen.

Paelincks leerling wint in 1818 de nationale schilderijprijskamp en wordt gehuldigd met een praalstoet waarin een opschrift te lezen staat: "Eenen Geirnaert die hem weert

Houd den Paelinck bij den steert"

wat zoveel betekent als een waardering voor de meester door de resultaten van de leerling.

Het lesgeven ligt hem echter niet. Hij verzuimt zo vaak zijn leerstoel dat hij tenslotte door de academie wordt afgezet als leraar. Hij begint in eigen atelier aan een levensgroot portret van koning Willem I die hem terstond in 1815 benoemt tot "schilder der koningin der Nederlanden".

Paelincks faam groeit. Hij huwt met een adellijke dochter die hij had leren kennen bij het schilderen van haar portret, m.n. Barbara Josephina Maelcamp, waarschijnlijk een idylle die was ontstaan uit buitengewone waardering voor zijn talent, zoals hij dit had overgeërfd van zijn meester J.L. David, ongeëvenaard portretschilder, die ons verscheidene lumineuze en briljante werken naliet.

Van nu af krijgt hij een werkplaats op het stadhuis van Brussel waar hij portretten schildert van voornamen uit binnen- en buitenland.

Wat wij voor onze streek van zijn hand onthouden zijn volgende werken: "Christus aan het kruis" en "Boodschap van Maria" voor de kerk van Oostakker, "De discipelen van Emmaüs" voor de kerk te Evergem, "De aanbidding der herders" voor de abdijkerk van Westmalle, "Het vertrek van Tobias" voor de kerk van Oubraker, "De terugkeer van Tobias" voor de kerk van Sint-Maria-Oudenhove, "De aanbidding van het H. Hart" voor de kerk van Roermond en last but not least voor de kerk van Wachtebeke: "Maria Hemelvaart", "Apollo en enige Muzen" en "Het oordeel van Midas". Zoals het menig groot artiest verging had ook Joseph Paelinck de laatste jaren van zijn leven af te rekenen met zware kritiek die zijn kunstenaarsziel verminkte en zijn vitaliteit afbrak. Hij wilde terug naar Parijs maar zijn adellijke echtgenote kon hem hiervan weerhouden. Hij stierf op 58-jarige leeftijd op 19 juni 1839. Hij had verschillende leerlingen tot uitstekende meesters gevormd.

SLOTBESCHOUWING

Ongeacht de eerder beperkte bekendheid van deze kunstenaar in vergelijking met anderen van zijn tijd zoals b.v. een François-Joseph Navez, een Matthijs Van Bree e.a. moet J. Paelinck onder de velen niet de geringste zijn geweest.

Dit blijkt uit het feit dat zijn werken de reinste evocaties zijn van de filosofie van zijn leermeester J.L. David, de man die omzeggens de laatste klassieke-stijlperiode openbrak met de overgebleven attentie voor de laatbarokke trekken uit de tijd van Rubens e.a. ; stijlperiode die als laatste in de rij, lopend van de Vlaamse primitieven tot de rococo, kunstenaars bezat die hun typische "genretaferefen" ontleenden aan de bijbelschriftuur en de mythologie ; periode die duidelijk brak met de komst van het 19e-eeuws realisme (waarin de schilders eerder hun inspiratie zochten in het volksgebeuren) en de intrede der moderne Vlaamse schilderkunst.

Anderzijds de achting van de Romeinse adellijke kringen voor Paelincks werk tijdens zijn Italiaanse periode zoals hoger vermeld ; daarbij het behalen van eerste prijzen door meester en leerling met als apotheose de verheffing door Willem I tot schilder der koningin der Nederlanden, met de wetenschap dat koningen van die tijd zich lieten omringen door kunstkeners en adviseurs vooraleer artiesten te recrutereren.

Dat dit alles toch wel echt getuigenis aflegt van groot kunstenaarstalent zullen velen die het klassieke genre waardeeren, moeten erkennen.

Daarom is het waarschijnlijk niet te vroeg om ons als Wachtebeekse kerkgemeenschap, mede als Wachtebekenaar, gelukkig en fier te voelen, van de hand van deze grootmeester uit de neo-klassistische periode, drie kunstwerken te bezitten ; een aanbeveling in elk geval voor de restauratie en de conservatie ervan, tot groeiend respect voor ons kunstpatrimonium.

21.12.1990

Geraadpleegde werken :

- Kunst aller tijden
- Flandria Nostra
- Moderne Vlaamse Schilderkunst
- Kunst in Eekloos bezit
- Schilder- en beeldhouwkunst in de 19e eeuw
- Van David tot Picasso
- St.-Amandusparochie Oostakker door E.H. G. Magherman.

* * * * *

Tot hier de tekst van Hubert Van den Hende. Zoals we reeds zeiden, heeft onze gewaardeerde neef zeker geen moeite gespaard om eigenlijk tot bijna in de details meer gegevens op te zoeken over het leven, de persoon en het werk (of de werken) van kunstschilder Joseph Paelinck.

Over de persoon en zijn leven hebben de paar boeken die ik heb kunnen raadplegen maar weinig meer kunnen vertellen.

In "Een Eeuw Portret in België" van de kunsthistoricus Jozef Muls (1882-1961) (uitg. Pro Arte - 1944), lezen we de volgende uitspraak van de reeds hoger genoemde Navez, die zijn ouderen met gemak overvleugelde en zijn medeleerlingen in de schaduw stelde : "Ik wil niet spreken van de schilderkunst, zoals die hier beoefend wordt. Ik neem Paelinck nog aan, maar al het overige heeft niets te betekenen". Dit bevestigt maar de waardering die men voor de man uit Oostakker had. Diezelfde appreciatie kunnen wij ook terugvinden in "Lexicon of the Belgian Romantic Painters" (uitg. International Art Press -1981), waarin alleen maar nog meer tot uiting komt

welke reputatie Paelinck had : niettegenstaande hij bijna officieel hofschilder van het koninkrijk der Nederlanden was, werd hij in het nieuwe koninkrijk België onderscheiden met de Orde van de Belgische Leeuw en, in het jaar van zijn dood, werd hij ook nog Ridder in de Leopoldsorde. Wij leren daar ook nog dat zijn vrouw, Fanny (een troetelnaam voor Barbara Josephina ?) Paelinck, geboren Maelcamp, ook schilderde, als leerlinge van haar echtgenoot. Schilderijen van haar hand hangen in het Museum voor Schone Kunsten te Gent.

Moeilijker wordt het, wanneer het over de werken gaat, die in onze contreien zouden te vinden zijn. En dan niet die, buiten de gemeente Wachtebeke. De plaatsen, die Hubert bij zijn opzoeken gevonden heeft, worden ook in het Lexicon vermeld.

Alleen... Wachtebeke niet !

Ik ben dan maar zelf ter plaatse een kijkje gaan nemen op zondag 23 februari 1992.

Wat vinden wij in onze parochiekerk ?

Aan de zijwand, het dichtste bij het zijaltaar van Onze Lieve Vrouw, "Hemelvaart van Maria". Deze betiteling wordt wel ook vernoemd door Hubert Van den Hende, maar het schilderij draagt de naam van Paelinck niet.

Dit is wel het geval met het schilderij boven het hoofdaltaar : daar staat : "J. Paelinck - 1830". Maar dit werk stelt "De Aanbidding der Wijzen" voor, een tot hier toe nog niet aangehaalde betiteling !

Aan de zijwand, naast het eerstgenoemde schilderij, hangt een doek dat men "De Triomf van Maria" zou kunnen noemen. Zij troont met haar Kind hoog in de hemelse wolken, en toont het zaligmakende Boek aan de mensen op aarde.

Aan de andere zijmuur, tegenover de twee eerste, hangen twee andere werken, waarvan het onderwerp niet de minste twijfel toelaat : "Kruisoprichting" en "Foltering en Bespottung van de Heer Jezus Christus".

Men kan zich dus de vraag stellen waar de hierboven vermelde "Apollo en enige Muzen" en "Het Oordeel van Midas" vervaren zijn. Dit zijn trouwens geen religieuze, maar zuiver mythologische onderwerpen, waarvan de aanwezigheid maar moeilijk in een bedehuis zou denkbaar zijn. Bovendien, wanneer men stijl en koloriet bekijkt (ik ben hoegenaamd geen expert !) is amper te aanvaarden dat de "Maria Hemelvaart" die hier hangt, van Paelinck zou zijn. Dit blijft dus (voor mij) het onopgeloste raadsel :

1. Waar zijn de drie "Wachtebeekse" schilderijen die Hubert Van den Hende in zijn bronnen gevonden heeft ?
  2. Is "De Aanbidding der Wijzen", waarop hier de naam Paelinck prijkt, werkelijk van hem ? In de door ons geraadpleegde boeken is over dit doek nergens sprake !
- Uitsluitel vanwege meer bevoegden wordt met spanning afgewacht door (mogen wij aannemen) de Kerkfabriek, door Hubert Van den Hende, en door

Wies Creve
27 februari 1992.

SCHILDERIJ "DE AANBIDDING DER WIJZEN" VAN J. PAELINCK. (NR. 80781)

WACHTEBEEKS PROZA UIT DE DERTIGER A VEERTIGER JAREN

Dat wij op onze gemeente, in de voorgenoemde tijdsperiode, rijk waren aan prozaschrijvers willen wij hier benadrukken. Wij die op het ogenblik zoeken naar schrijvelaars om gegevens, herinneringen en andere zaken op te tekenen om zo te bewaren voor ons nageslacht deden onlangs een merkwaardige vondst. In de lagere school waar heden alles snel rap en liever gisteren gebeurd moest zijn dan vandaag, wordt het maken van een opstel in de Nederlandse taal een zeldzaamheid. Die tijd is anders geweest. Zo kwamen wij in het bezit van verschillende opstelboeken die bijgehouden werden door meester Jos De Waele. Deze boeken omvatten een diversiteit van onderwerpen en van auteurs. Wij zijn zinnig deze opstellen gedeeltelijk te publiceren. Uiteraard komt de naam van de toenmalige auteur onder elk prozastukje te staan. Velen zullen versteld staan van wat zij eens hebben opgetekend. Men vindt er verschillende onderwerpen in terug, seizoenen-, persoonbeschrijvingen, jeugd-mijmeringen, plaatselijke gebeurtenissen enz..... Zij zijn een bron voor onze kring en verduidelijken nog maar eens wat voor aandacht er werd besteed aan het taalgebruik. Sommige van deze verhalen werden in tijdschriften gepubliceerd. Ook de opstelprijskampen tussen verschillende onderwijsinstellingen waren een middel en een doel om het taalgebruik te verstevigen en aan de gebruik te toetsen. Er waren een achttal punten hoe men een opstel moest verbeteren:

- Algemeene fouten
- Bijzondere fouten
- De leerling verbetert zelf
- beoordeling , zeerwel, wel , enz.....
- Werken mee naar huis nemen
- Laten paraferen thuis
- Inschrijven in uw opstelboek
- Het mooiste in het modelschrijfboek (getekend door de leerling, behoordeeld door de onderwijzer en schoolhoofd en nogmaals getekend door de vader.)

U ziet er werd veel belang gehecht aan de taal.

De opstelboeken die wij hebben beginnen in 1934 en lopen tot enkele jaren na de oorlog. Wij willen er wel op wijzen dat wij de toenmalige schrijfwijze overnemen en niets veranderen aan de zinsbouw. De diversiteit van wat te vinden is in deze boeken is grandioos. Ook zult U versteld staan van de auteurs en zelfs de auteurs die hun eigen werk zullen lezen zullen met weemoed terug denken aan de tijd bij meester De

Waele.

De gebeurtenissen die zij beschrijven uit die zelfde periode zijn misschien wel iets te veel benadrukt op bepaalde punten, doch geven zij een verwoording voor van het gedacht van een jonge Wachtebekenaar uit het 7de of 8stestudie jaar uit de jaren dertig à veertig. Mochten er onder de ex-auteurs mensen zijn die ons willen bijstaan in het verwoorden en opschrijven van historische of jeugdgeschiedenis over onze gemeente zij treden toe tot onze pannelikkers.

EEN BRAND

't Is zaterdag zoo wat na den achten als ik den breeden steenweg die Wachtebeke met Selzaete verbindt oprijd. Er heerscht een ongewone woeling onder het pratende volck. Opeens rijdt een vriend mij voorbij en zegt "Allo rijdt ge niet mee naar den brand" " Waar is het te doen" vraag ik nieuwsgierig. "In de Groenstraat" antwoordt hij en weg zijn wij in volle vaart. Voorbij de Walderdoncksche brug gekomen is het een drukte en gedrang, dat ik meende te bezwijken onder de drukking der opgepropte menigte. Wij moesten de velo af en opstappen voetje voor voetje voort. Eindelijk zijn wij aan de brand gekomen, de velo tegen een boom gezet en het hof opgestapt. Daar staan wij met wijd opengesperde oogen de brandende stallen aan te zien. De rook walmt boven de daken en werpt een duister schaduw over de verhitte aarde. De vlammen knetteren en slaan kronkelende vlammen boven de vorst der schuren uit. Het warme water dat het dak is opgezwierd loopt druipend de gescheurde en stukgebrande pannen af. De geburen lopen met volle emmers koud water rond de vonkende en brandende puinen om te blusschen. Een houtmijt wordt in allerhaast verwijderd, maar helaas, alles is te vergeefs, een geweldig, daverend gedruisch laat zich hooren. Nog een harde plof en het groote, verkoolde dak stort als een zware dondersteen neer. Ik stap met de menigte voort tot aan den ingang der verwilderde, brandende puinen en zie daar een groote, zwartgebrande stier en een klein kalfje neergeveld door het verstikkende vuur. De ingewanden steken het geroosterde vel uit en een verpestende geur verspreidt zich in den omtrek. Daar liggen nog de ijzeren rieken, vorken en kappers, maar de steel is weg getooverd door het vuur, ook een hoop voedsel voor de bemesting van 't land dat in balen stond, maar ook deze zijn verdwenen door den verslindenden vuurpoel.

Alles heeft een droevig en triestig uitzicht. Als ik dit alles aanschouw, komt een innig medelijden mij kwellen en keer ik droevig gesteld naar school.

De Rouck Rene 1935

DE MOLEN

Daar staat hij, de nederige groote reus, de bewaker over ons stille eenzame wijkje. Dag en nacht, in zonnige lachende zomerdagen, in gure koude winden, in brullende donderslagen en verschrikkelijke vuurtafereelen, houdt hij de wacht en waakt over zijn liefdevol buurtje. Soms, maar nu nog zelden, waait hij zijn sterke zingende wieken in de heldere nog grijze lucht. Vele van verkomende schilders en bewonderaars trekt hij als een magneet tot zich en laat er zijn mooi uiterlijk zien om het te bewonderen en de schilders met hun fijne penseelen op het doek te laten tooveren. Hoe dikwijls heeft hij de oude mulder met zijn wit bestoven pak, zijn oude versleten muts en zijn groote blokken, kletsend en klakend op zijn hooge groen geworden trap zien opklimmen en afdalen. Hij knetterde het harde graan tot het fijnste, stuivend meel en liet het dan zachtjes glijden in den ledigen zak. Maar nu zwaait en zwiert hij zijn reusachtige lange armen niet meer. 't Is alsof hij treurt en ons toeroept "Laat mij mijne wieken zwaaien en het korrelige graan knabbelen tot fijn poeder, stuivend fijn". Als de wind huilt en tiert dan davert hij van gramschap en smeekt hij om hulp met zijn sissend, piepend geluid, maar de groote sterke steenen houden zijn vier dikke beenen vast en lossen hem niet. Als een zacht windje zijn kop komt streelen dan staat hij stil en rustig en fier heft hij zijn geteerde kop de hoogte in. Hoog boven de huizen en boomen van ver in de ronde ziet men hem met zijn grijsachtig kleed. Reeds veel overleden oude mulders hebben met hem den geweldigen wind getrotsseerd, maar hij blijft waken over de roode huisjes en staat er als sierraad van zijne gemeente.

De Rouck René 1935

EEN OUDE REUS GEVELD

Op een schilderachtig plekje lag een kleinen met grasbegroeiden heuvel, die reeds lange jaren den fieren molen droeg. Die draaide en zwierde bij 't gieren van den wind. De mulder keek door 't kijkgat en sleog weer en wind ga.

Maar op zekeren dag kwam den molenaar met enige mannen op den molen af. Zij spraken over molens

maar opeens 't was of den molen kreunde bij 't ooren dat hij zou vernietigd worden. Ze bekenen hem aandachtig klommen op zijn sterke armen vezen ze los en lieten ze met geweld op den grond vallen.

Nu werd den zetel waar de reus op ruste uiteen geslagen nu moest men hem schoren. Om 11 uur werd hij gevelde vrouw van den molenaar kwam met een witte voorschoot aan kijken. De molen werd duchtig gereept. Op eenige afstand stonden eenige mannen, een van riep "alleg vooruit en de mannen spannen al hun krachten in en als een donderslag viel het geruimte ter aarde. De molenaarsvrouw pinkte een traan weg toen ze de molen zag vallen. Nu was hij vernietigd hij die zo afgeschilderd werd. Alleen zijn grondvesten stonden er nog. Nu was het, het lustoord van de kinderen zijn plaats waar hij stond is nog te zien maar de heuvel is door de mensen weggehaald.

De Beule Andre 1935

EEN DROEVE GEBEURTENIS

't Is Zaterdagmiddag. Van morgen was moeder naar Brugge vertrokken om vader in 't hospitaal te gaan bezoeken. Reeds zat ik bij onzen geboor aan tafel, toen een dame kwam melden dat vader van morgen om 10 uur gestorven was. Weldra schoten tranen in mijn ogen. Om mijn verdriet te verbergen ging ik in den hof wandelen. 's Middags kon ik niet eten. Heel de namiddag zat ik in 't gras met kaarten te spelen. Mijn zusjes wisten nog van niets en speelden voort. De buurvrouw zorgde dat mijn zusjes niet op straat liepen. Wij moesten vandaag ingetogen zijn. Ik kon niet gelooven dat die goede vader gestorven was. Zou ik hem nog zien? Neen! Tegen den avond kwam moeder thuis. Met roodgeweende oogen kwam ze binnen. Weldra lagen we te bed. Ik kon niet slapen. Zou het toch echt waar zijn dat vader dood is? Hoe wreed! Ik kan het niet gelooven. Nu begonnen de triestige Allerheiligen dagen. Zoo eenzaam thuis zitten, vollop in 't verdriet. Hoe vervelig was dat niet. Bijna heel den dag hielp ik kopjes op de doodsbriefven plakken nadat mj. Baert de adressen geschreven had. De anders zoo gezellige dagen leken nu wel eeuwen. Den dinsdag had de droeve uitvaart plaats. Mijn 3 zusjes waren bij de bureu. Weldra kwamen de mannen van Brugge en brachten de lijk-kist binnen in de rouwkapel. Hier werd er gebeden. Moest vader tusschen die akelige planken liggen? Weldra tilde men de kist op en plaatste ze op een berrie. Dan werd de kist op de doodenkoets geplaatst. Weldra zette den lange droevigen stoet zich in

beweging naar de kerk en van daar naar 't kerkhof.

Jozef Verwilghen 1939

IJSONGELUK OP DEN MOERVAART

't Is op een koude winterdag. Blauwgrijze wolken zweven aan het eindeloos luchtruim en de kille grond is zo hard als een kasseisteen.

Doch om die bijtende koude bekommeren zich de jeudige schaatsenrijders niet. Wat een pret! Op den Moervaart is 't één druk gewemel. De schaatsers zoeven in vliegende vaart voorbij, van Moerbeke naar Mendonck, en terug. Een groep van zes man, waaronder Herman de Bruyker, Mijnheer Buyle en 2 meisjes van Craene hebben een allergrootst plezier. Arm en arm en een liedje zingend glijden zij over het gladde ijs. Doch, moesten zij het dreigend ongeluk gevaar kennen, dat hun te wachten staat, zouden zij zulke pret niet hebben.

Het ijs, door het stroomend water veel verdund, lag op sommige plaatsen maar vijf centimeter dik. 't Is nu namiddag. De jeugdige groep van 6 kwam van Moerbeke geschaatst. Doch dan gebeurde die onverwachte ramp. Herman Bruyker en zijn broer schaatsten een eind voor. Reeds waren zij voorbij het Duikerbosch, toen zij beiden angstig hulpgeroep hoorden. Herman schaatste een klein eindje terug en zag iets dat hem zeer ontstelde. De vijf personen die achter gebleven waren, lagen doodsbenauid te spartelen in het ijskoude water. Herman wilde ze rap redden, doch bij de eerste poging vervoegde hij reeds de vijf andere in 't koude water. Siroom Coppens een sterke jongeling woonde dit hartverscheurende tooneel bij. Vlug overwoog hij wat hij zou doen. Weg schaatsen of

redden? In dezen moeilijken oogenblik overwon zijn mansmoed. In enkele sprongen was hij ter plaatse. Eerst redde hij een meisje van Craene en daarna volgde een jongeling. Na vruchteloze pogingen tot het redden van een derde, gleed hij zelf in het water. Doch Jeroom kon zich al zwemmend redden. Reeds was er een volkstoeloop gebeurd en allen dergenen die kwamen kijken hadden een angstige trek op hun gelaat. Het omstaande volk moest met geweld de koene Jeroom tegenhouden, want hij zou onder het verraderlijke ijs geduikeld hebben. Na drie uren werden de drenkelingen bovengehaald. Angstige trekken lagen op hun gezicht, hun ogen stonden verdraaid, hun buik was gezwollen en hun ledematen waren versteven. Daar kwam Mr. De Bruyker, vader van den vermoorden zoon.

Huilend, snikkend en schreiend wierp hij zich op zijn oudsten zoon. Hij wilde hem terug tot leven roepen, doch dat bleef natuurlijk vruchteloos. De arme vader was om zinloos te worden. De omstaande menschen wilden hem troosten, doch hij was onbedaarlijk. Het versteven lichaam van Herman werd in de auto gelegd en naar huis gevoerd, waar de ontroostbare ouders in hun arm lot werden achtergelaten. De twee andere lijken werden in het kleine doodenhuisje gedragen.

Wie gaat van het ijs naar het land heeft zijn volle verstand.

Wie gaat van het land naar het ijs is niet wel wijs.

Roger De Maere 16 Januarije 1940

P. Hesters

DE POGING OM EEN JURIDISCH KANTON WACHTEBEKE TE BEKOMEN

1882 - 1884

Inleiding

Door de aanhechting van onze gewesten bij Frankrijk in 1795 werd het territorium in een nieuw raster geplaatst. Kantons, als eerste overkoepeling van een aantal gemeenten, ontstonden.

In 1800 werden enige hervormingen doorgevoerd. Een van de kantons die door de Fransen opgericht werden was het kanton Lochristi, dat bestond uit de gemeenten Lochristi, Mendonk, Moerbeke, Zaffelare, Zeveneken, Wachtebeke en Winkel. In de beginperiode van de Belgische staat werden plannen gemaakt om deze kantonale organisatie te reorganiseren (1). In 1834 werd voorgesteld om het kanton uit te breiden met de gemeente Desteldonk, maar uiteindelijk bleef het bij de bestaande toestand (2). Ook een laatste poging in die richting in 1838 kon daaraan niets verhelpen (3).

Het Wachtebeekse reorganisatieverzoek

Begin 1882 zonden de inwoners van Wachtebeke en de gemeentebesturen van Winkel, Moerbeke, en Wachtebeke een verzoekschrift aan de liberale minister van justitie Bara met de vraag om de hoofdplaats van het juridisch kanton van Lochristi te verplaatsen naar Wachtebeke. Het hele dossier werd voor advies doorgezonden naar de Oostvlaamse provincieraad (4).

In de zitting van de provincieraad van 12 juli 1882 werd melding gemaakt van de petitie van een aantal inwoners van Lochristi tegen de verzoekschriften om de kantonhoofdplaats uit Lochristie weg te halen. Alle verzoekschriften werden voor verder onderzoek doorverwezen naar de tweede commissie van de provincieraad, die o.a. bevoegd is om advies te verstrekken over de gebiedsomschrijvingen, zowel administratieve als juridische (5). Raadslid Gevaert stelde voor om het dossier voor verder onderzoek door te sturen naar de bestendige deputatie, die dan in een volgende zitting verslag zou uitbrengen (6).

Voor- en tegen

Tijdens de provincieraadszitting van 12 juli 1883 (7) stelde provincieraadslid Magherman het rapport van de tweede commissie voor. Hieruit bleek dat de aanvragers kloegen over de afstand tussen hun gemeenten en de kantonhoofdplaats, waarbij hen geen hulpmiddelen als een spoorweg ter beschikking stond om deze afstand snel en gemakkelijk te overbruggen. De aanvragers stelden daarenboven ook dat hun bevolkingsaantal groter was dan dat van de andere gemeenten die dicht bij Lochristi gesitueerd waren. Het gemeentebestuur van Lochristi ontkende het afstandsprobleem niet maar stelde dat de weinig centrale ligging van de kantonhoofdplaats te Lochristi in een groot

aantal andere vredegerichtsomschrijvingen in de provincie voorkwam. Daarnaast stelde men dat Wachtebeke, in een extreme hoek van het kanton, ver van centraal gesitueerd was en dat er steenwegen aanwezig waren tussen Lochristi en alle gemeenten van het kanton. Het gemeentebestuur van Lochristi stelde dat hun gemeente meer middelen ter beschikking had dan Wachtebeke om de ambtenaren van het vredegerecht te herbergen en een aangenaam leven te bezorgen. Het gemeentebestuur had daarenboven een belangrijke kost gedaan door een degelijke gerechtszaal te bouwen. Meer op het persoonlijk vlak werd ook gewezen op het feit dat indien de overheveling een feit zou worden de waarde van de gebouwen in Lochristi sterk zou dalen. Tenslotte werd ook het historisch argument aangehaald dat sinds de Franse periode Lochristi kantonhoofdplaats was, en het dus een soort historisch recht op deze functie had.

De juridische overheden (8) hadden een positief advies uitgebracht over de gevraagde wijziging omdat dit op het vlak van het transport gemakkelijker zou zijn en ook een besparing in de rechtskosten met zich zou meebrengen.

De meerderheid van de provinciale tweede commissie (9) was het evenwel niet eens met het positief advies van de Gentse procureurgeneraal. Men oordeelde dat een ongemak dat voor veel vredegerichtsomschrijvingen gold niet speciaal diende ongedaan gemaakt te worden enkel en alleen voor het kanton Lochristie. Daarbij oordeelde de commissie dat Wachtebeke ook in een uithoek van de bestaande omschrijving lag, waardoor de klachten gewoon zouden verschuiven, en dat het feitelijk centrum Zaffelare was. De commissie was van oordeel dat de aangehaalde motieven niet ernstig genoeg waren om de bestaande verhoudingen te gaan verstoren. De commissie stelde dan ook voor om een negatief advies uit te spreken.

Raadslid Tyman (10) merkte op dat slechts enkele inwoners van Lochristi en het gemeentebestuur geprotesteerd hadden tegen de gevraagde wijziging en vond het raar dat het gemeentebestuur van Lochristi zich niet zou verzetten tegen een wijziging ten voordele van centraal gelegen plaatsen indien dit principe algemeen zou worden toegepast, wat voor Tyman een impliciet aanvaarden inhield van het principe.

hij ergerde zich ook aan de ongemotiveerde bewering dat de Wachtebeekse aandraag slechts ingegeven was door enkele eigenaars die hun persoonlijk belang nastreefden en dat de personen die er geen persoonlijk belang bij hadden dan ook geen aanvraag voor verplaatsing hadden gedaan. Hij vond ook dat de bewering van Lochristi zwaar geïnvesteerd had in een lokaal voor het vredegerecht eens van naderbij mocht

bekeken worden. De gerechtszaal werd, aldus Tyman, ook gebruikt als muziekzaal, terwijl gesteld werd dat de wachtzaal en de griffie goed uitgerust waren. Hij vond het dan ook merkwaardig dat er een kabaret op het gelijkvloers was, misschien maakte dit deel uit van de goede uitrusting? Raadslid Fredericq (11) vond in ieder geval dat er een onmogelijke trap was. Voor Tyman waren de positieve adviezen van de juridische overheden doorslaggevend. Hij stelde dat Wachtebeke over degelijke lokalen beschikte om het vredegerecht in onder te brengen en dat Wachtebeke het gewoonweg verdiende om kantonhoofdplaats te worden omdat naast Wachtebeke de belangrijke gemeenten Moerbeke en Winkel dichter bij Wachtebeke lagen dan bij Lochristi (12). Hij was er zeker van dat ook Mendonk en Zaffelare meer baat hadden bij een kantonhoofdplaats te Wachtebeke, dat in volle ontwikkeling was, o.a. dankzij de spoorweg (Eeklo - Moerbeke - St-Gillis-Waas) die door de gemeente liep. Hij oordeelde dat men deze groep niet diende over te leveren aan de profijten van de inwoners van Lochristi en Zeveneken en riep de raad op om een positief advies uit te spreken.

Juridische problemen

Raadslid Victor Braeckman (13) merkte op dat 80% van de kantons hetzelfde probleemkenden als het kanton Lochristi. Het was voor hem dan ook duidelijk dat indien de kantonhoofdplaatsen centraal dienden gesitueerd te zijn de vredegerechtsomschrijvingen van het hele land dienden gewijzigd te worden. Hij stelde dan ook voor om het advies van de betrokken vrederechter te vragen en het dossier een jaar uit te stellen, wat door de raad aanvaard werd.

Tijdens de provincieraadszitting van 15 juli 1884 (14) bracht Magherman verslag uit over het advies de tweede commissie. De vrederechter van het kanton Lochristi erkende de juistheid van de aanvragers omdat een groter aantal rechtsonderhorigen daardoor dichter bij de kantonhoofdplaats gesitueerd was, maar dat er geen gunstig gevolg aan gegeven worden zoals de wetgeving niet gewijzigd was. De tweede commissie stelde dan ook met 14 tegen 2 voor om een negatief advies uit te spreken, wat door de provincieraad werd opgevolgd. De hoop van de Wachtebekenaars om zelf kantonhoofdplaats te worden werd dus niet ingevuld (15).

Noten:

- (1) Zie H. Van Royen, De herstructureringspogingen van de rechterlijke macht in België. De vredegerechtsomschrijvingen, Hamme, 1989, 58 p. Globale vergelijking van de plannen in de jaren 1834-1850 met die van 1986.
- (2) Partementaire Documenten 1833-1834 Nr. 69, p. 27; nr. 137, p. 5 & nr. 99, p. 15 (wetsvoorstel M. De Smet).
- (3) Parl. Doc. 1837-1838, nr. 104, pp. 24-25 (wetsontwerp ernst); de provincieraad had een negatief advies

uitgebracht over het voorstel om Desteldonk van het kanton Evergem over te hevelen naar het kanton Lochristi.

- (4) We hebben de verzoekschriften spijtig genoeg nog niet teruggevonden.
- (5) PV Provincieraad O-VL 1882, p. 165; petitie aangekondigd p. 52
- (6) Id., p. 446; zitting 21 juli 1882.
- (7) PV Provincieraad O-VL 1883, pp. 184-188.
- (8) In concreto procureur-generaal Lameere, Hof van Beroep te Gent (voor biografische nota zie: W. Breydels, De procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Gent, Gent, 1988, pp. 34-37), en verder ook de procureur des konings en de eerste voorzitter van het Hof van Beroep, Grandjean.
- (9) Acht voor, drie tegen en een onthouding.
- (10) Richard Tyman vertegenwoordigde het kanton Gent, was notaris
- (11) Albert Fredericq vertegenwoordigde het kanton Gent, was advocaat.
- (12) Tyman gaf de afstand in zijn uiteenzetting:

Wachtebeke - Lochristi	: 11 km	
Moerbeke - Lochristi	: 16 km; Moerbeke - Wachtebeke	: 6 km
Winkel - Lochristi	: 13 km; Winkel - Wachtebeke	: 5 km
Mendonk - Lochristi	: 7 km; Mendonk - Wachtebeke	: 4 km

 Als bijkomende inlichting gaf hij ook een overzicht van het aantal inwoners van de diverse gemeenten:

Lochristi	: 3720	Mendonk	: 354
Moerbeke	: 5365	Zaffelare	: 3351
Zeveneken	: 2012	Wachtebeke	: 4969
Winkel	: 2459		
- (13) Victor Braeckman vertegenwoordigde het kanton Lochristi, was brouwer en schepene te St. Amandsberg
- (14) PV Provincieraad O-VL 1884, p. 241-242.
- (15) Vandaag maakt Wachtebeke deel uit van het kanton Zelzate, dit samen met de gemeente Assenede (uitgenomen Bassevelde en Oosteeklo) en Moerbeke, terwijl Ertvelde (gemeente Evergem) ook deel uitmaakt van deze vredegerechtsomschrijving. In het wetsontwerp van 2 juni 1986 werd voorzien dat het kanton Zelzate zou gevormd worden door de gemeente Assenede, Evergem, Moerbeke, Wachtebeke en Zelzate. Hoofddoel van dit wetsontwerp was een samenhangend geheel te maken op het vlak van vredegerechtsomschrijvingen in overeenstemming met de gevolgen van de fusies van de gemeenten van 1976. Parl. Doc. 1985-1986, XII. Nr.1, p 13.

Harry Van Royen

NAAR " 't CONSAIR "

*De Vertolker van "De Duivenshuur"
bij " 't Corsair "*

Een nieuw woord in de titel ? Ik stel U gerust, het is niet nieuw, het is een Wabeeks woord. Een woord dat vroeger tijdens de wintermaanden op ieders lippen lag en in het Nederlands de mooie naam "TONEEL" betekent.

Een jeugdbeweging, iets dat voor en na de tweede oorlog een begrip was. Men mocht stellen dat 95 percent van de jeugd (ongehuwd) aangesloten was bij een of andere beweging.

De meeste jeugdbewegingen bezaten een katholiek karakter. Toch waren er ook andere ideologische mogelijkheden voor de jeugd zoals de rode valken, een vereniging die uitging van de socialistische gedachte. Iedere beweging had zijn eigen specifieke aanhang naar gelang het beroep, studie of politieke opvatting die de aangeslotene idealiseerde of van huis uit meekreeg. Als wij de lijn van toen volgen waren deze jeugdbewegingen nog

eens ingedeeld in een groep, hij, en een groep, zij. Het strikt gescheiden houden van elkaar was een soort voorbehoedsmiddel uit die tijd. Wij hadden toen nog de luxe van twee onderpastoors en een pastoor te hebben op onze parochie. Elk van deze onderpastoors had enkele jeugdbewegingen in zijn werkgebied. Men sprak toen, dat is de onderpastoor van de meisjes en die is de onderpastoor van de jongens. Hun taak bestond er in de kerk iet wat in het midden te houden van dat jong volk. Samen met de aardse genoegens zijn er toch enkele van deze geestelijken geweest die een bepaalde faam verworven hebben op dat gebied. Wij noemen hier maar enkele namen die nog klinken in de oren van menig Wachtebekenaar, Bredael, Werkers, Van Leuven enz..... Welke waren nu de meest frequent voorkomende groeperingen? De BJB, de vertegenwoordigers van de boerenjeugd

Toneel : De keyser komt

G. de Letter, A. de Caluwe, H. Alexander, H. Van de Walle, E. Bonte, R. Staelens, A. Vanden Hende, E. Van Megroot, E. DE Mol, L. Van de Voorde

Repetitie : Hier nog met het boekje in de hand

zowel vrouwelijk als mannelijk, de KAJ, zij vertegenwoordigden de loontrekkende jeugd zowel mannelijk als vrouwelijk, de KSA beter gekend als de studenten (mannelijk) en de CHIRO, de vrouwelijke tegenhangers. Er waren nog andere verenigingen die een tijdelijke inslag hadden zoals MILAC. Daarbij waren de dienstplichtigen aangesloten. Naast deze had men nog verschillende socio-culturele verenigingen die meer een volwassen publiek aantrokken. Enkele onder hen zijn: de boerinnenbond, de vrouwenbond, muziekmaatschappijen, bolders- en schuttersverenigingen enz..... Zo zien wij dat er heden op onze gemeente plus minus ..... van die verenigingen betaan.

De doelstellingen zijn ongeveer gelijk gebleven, doch de uitwerking is mee geëvolueerd met de tijd. Of dit nu ten goede is laten wij aan U over. Wat werd er vroeger nu zoal geserveerd door en aan de jeugd? Vlaamse kermis, optochten, volksspelen, uitstappen, retraites, zoektochten, kerkelijke activiteiten, sportnamiddagen, toneel, kabaret enz....

Voor alle seizoenen was er een aangepast evenement.

De huisvesting van deze groeperingen was nogal primitief. Zij hing nogal dikwijls af van een goedwillig gebaar van eigenaars of uitbaters. De zaal van "BRACKES" in de Kerkstraat was zo iets waar iedereen, die een katholieke grondslag had, kon beroep op doen. Doch voor de jeugd was dit niet zo afdoende. Er werd bij de toenmalige familie Andries, naast de vierschaar, door onderpastoor Tony Werkers een schuur aangeslagen. Deze werd omgevormd door de toekomstige stielmannen in een ontspanningoord voor de mannelijke jeugd.

Op zaterdagavond en zondagnamiddag en avond werd er menig kaartje gelegd, gebiljart, gekikkerd, tafeltennis gespeeld enz..... Daarbij hoorde de nodige versnapering in vaste en vloeibare vorm. De jongste jeugd, onder de 18 jaar, bezette de ganse

Milac Avond

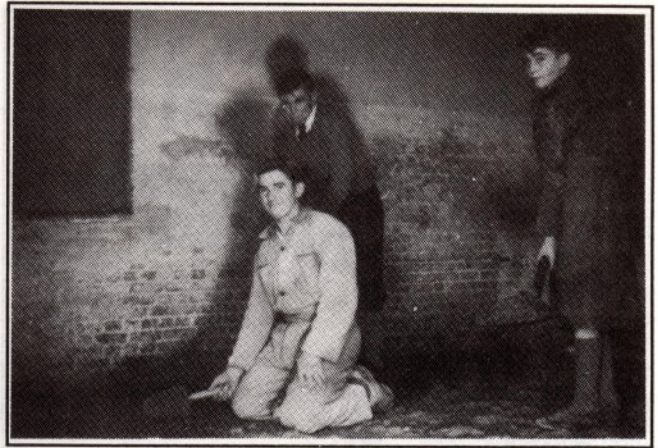

zondagnamiddag de ontspanningstoestellen. Omstreeks 19 uur had de aflossing plaats en kwam de meer wijzere ! elite zich ontspannen en verfrissen met geestrijke drank.

Later is deze opzet verhuisd naar de Vierschaar. Een derde van dit lokaal was voorbehouden aan de bibliotheek de andere twee derde was ontspannings- en vergaderruimte. Meer dan een soort mannelijke vereniging maakte gebruik van deze ruimte. Het vrouwelijk schoon stak de koppen samen in de school op de Molenhoek. Of zij ook geestrijke dranken hebben genuttigd laten wij in het midden.

Regelmatig trad iedere groepering naar buiten met een evenement. Dit gebeurde meestal in groepverband om zo hun kultureel en opvoedkundig aspekt aan de buitenwereld te tonen. Daarbij bracht dit ook wat geld in het bakje van de meestal lege schatkist. Een soort van deze evenementen was "Consair" spelen. Er was maar één theater op onze gemeente, de zaal van "Brackes". Dit bouwswel was genoemd naar de eigenaars en de uitbaters van dit etablissement, de juffrouwen Bracke, Marie, Esther, Alice en Bertha, een klavertje vier maar allen rein en ongehuwd. Zo een optreden had wel wat voorbereiding nodig om er een zienbaar spektakel van te maken. Men bezat verschillende mogelijkheden in dit al round gebeuren. Zang, voordracht, klucht, drama, kabaret alles gebracht door plaatselijk talent. Soms werd er beroep gedaan op speciale gevallen zoals een goochelaar, illusionist of een voordrachtgever. Velen onder ons kunnen zich misschien nog de Kamiel Saman-avonden herinneren van een vijftal jaren terug.

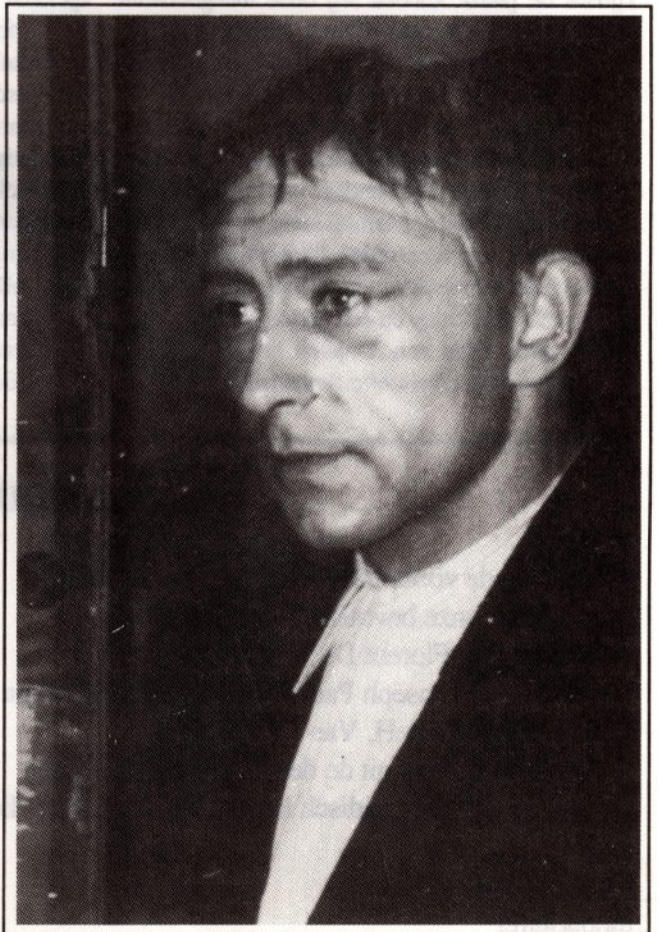
Ook toen kon men op enthousiasme rekenen. Een TV, de verstoorder van het sociaal contact, de auto, het monster op wielen dat van de mensen nooit tevreden mensen maakt waren nog niet in opbloei. De samenhang van de jeugd, het streven en vechten om iets te bekomen was een ideaal. Dit goldde zeker voor het op de planken brengen van zo een toneelspel. Het was geen sinecure voor wie op die zelfde planken stond als bleu of beginneling. Zo iets als plankenkoorts was niet te meten maar wel te horen. Dat horen gebeurde dan wel op de verkeerde plaats de "souffleurbak". Een naam die ieder toneel speler van buiten kent en goed wist staan. Hij is immers de eventuele redder in nood. Wat is nu een "souffleurbak"? Dit was een verhoogsel op de toneelvloer met daar onder een gat in de vloer. Daarin was een zitplaats aangebracht, hier moest gedurende de ganse duur van het toneel een persoon plaatsnemen met naam "de souffleur". Hij moest nauwkeurig de zaak volgen en eventueel teksten toespelen aan hen die ze op het gepaste moment niet meer wisten. Vooreerst geven wij hier enkele namen, feiten en foto's aangaande het mannelijk toneel. In een volgende aflevering nemen wij de vrouwelijke kant even onder de loep. Een feit was zeker, er mocht geen gemengd toneel gespeeld worden. Hierdoor was de regisseur verplicht een toneel uit te zoeken dat zoveel mogelijk gebonden was een "hij" of een "zij" spel. Kon dit niet volledig gerealiseerd worden dan was men verplicht in de kleren van het andere geslacht te kruipen en zo te insinueren dat hij of zij van het ander geslacht waren. Niet altijd gemakkelijk, maar ja, mannen bij mannen en omgekeerd. De repetities werden eerst in kleine groep gevoerd, kwestie van de tekst onder de knie te hebben. Iemand moest toch de leiding op zich nemen van zo een gebeuren. Zo treed er in de naoorlogse periode voornamelijk de naam van Gustaaf De Buck naar voor. Hij is in de mond beter gekend als "meester De Buck". Hij was de regisseur, de grimeur, de dramatiser alles draaide rond hem bijgestaan door zijn trawanten. Hoeveel uren hem dat gekost heeft in zijn rijk gevulde

Werken aan de schuur van Andries

Wachtebeekse toneelloopbaan is niet te schatten, maar velen hebben er van genoten. Decor opzetting en al wat er bij kwam kijken werd met eigen middelen en personeel verwezenlijkt. Men kon zo op een winterseizoen rekenen op gemiddeld drie à vier verschillende toneelvoorstellingen. Er werd propaganda gemaakt in de plaatselijke pers, het parochieblad, op de scholen om toch wat volk naar dit gebeuren te lokken. Zo een programma bestond uit verschillende elementen. Enkele sketsen, gevolgd door een klucht en als waterlandersopwekking een drama in één of meer bedrijven. Ieder onderdeel had zijn specifieke vertolkers. Enkele onder hen waren niet te overtreffen. Hun namen kleven nog altijd aan eenieders lippen. Willen of niet willen, lachen moest men met, Evarist de Mol, Oscar Galens, Etienne van Megroot (Sterre) enz ... er zijn er nog meer maar hun namen

De Buck G.

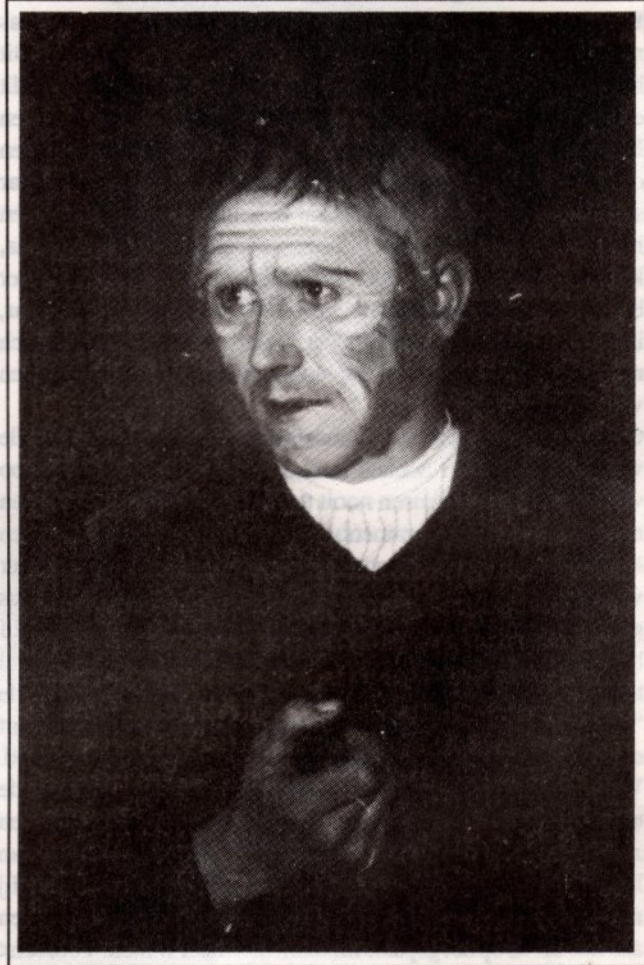
Hier treed A. Creve naar voor in al zijn vrouwelijke charme
De Buck G.

ontglippen mij op het ogenblik, vergeef het mij. Een drama was gekoppeld aan mannen zoals, Gustaaf De Buck, Gerard De Letter, Van de Hende André, De Beule Michel, Alexander Hilaire, De Caluwé André enz..... Verder speelden er nogal wat figuranten mee waarbij zowat op iedereen beroep werd gedaan. Op zijn minst speelde men 3 maal het toneel. In uitzonderlijke gevallen werd meer dan een weekend opgetreden. De eerste voorstelling werd aanzien als een algemeene repetitie. Deze had plaats op de zaterdagmiddag om 2 uur. Die voorstelling was en werd meestal bijgewoond door de schoolgaande jeugd uit de lagere klassen. Voor een prik, 5 à 10 frank kon men een voorstelling bijwonen en had men wat kulturele opvoeding. Ondertussen konden de spelers zich onderwerpen aan een laatste test om 's avonds ten tonele te verschijnen voor het grote publiek. Tijdens de pauze konden wij onze meegebrachte "spekken" tussen de kiezen duwen of voor sommige onder ons aan een "limonadeken" slurpen. Zeker en vast, zo een sociaal spektakel duurde al rap 2 à 3 uren. Bij de voorverkoop van de kaarten werd er een nummer op de kaart geschreven zodat iedereen op voorhand wist waar hij zou plaats nemen om dit gebeuren aandachtig te kunnen volgen. Op zondag werd dan andermaal het doek opengeschoven om aan hen die nog de kans niet gehad hadden onze artisten te zien optreden dit gebeuren niet te laten missen. Er was inzet van iedereen voor iedereen. 't Was iets wat volk lokte, een sfeer schiep en een genoegdoening gaf aan speler en toeschouwer. Eind van de jaren vijftig begin zestiger jaren, verzwakte de toneelbehoefte. Samen met dit gebeuren zijn ook de

jeugdbewegingen ontzenuwd van een ideaal een sociaal aspect waarop geen enkele afdoende remedie werd gevonden. Het gevolg is dat de jeugdbewegingen op dit moment, buiten enkele uitzonderingen, geen werking meer hebben of zelfs geheel uit het gemeenschapsbeeld verdwenen zijn. Nu is misschien nog 30 % van de jeugd aangesloten bij een echte jeugdbeweging. Een verdwenen iets in de maatschappij dat zeker niet ten goede is gekomen aan de leefgemeenschap.

P. Hesters

De letter G.

INHOUDSTAFEL

Woord van de voorzitter	C. David	Blz. 1
De staat van onze bevolking		Blz. 2
Ten huize van: Florent De Ridder	M. Migom	Blz. 3
Het oeuvre van Joseph Paelinck in de Sint-Catharina kerk te Wachtebeke	A. Creve	Blz. 5
H. Van Den Hende,	P. Hesters	Blz. 8
Wachtebeeks proza uit de dertiger à veertiger jaren		
De poging om een juridisch kanton Wachtebeke te bekommen	H. Van Royen	Blz. 11
1882 - 1884	P. Hesters	Blz. 13
Naar "t Consair"		Blz. 16
Inhoudtafel		

HEEMKUNDIGE KRING «OUD WACHTEBEKE»

Carte figurative van de prochie Wachtebeke
gedelineert en ghemaeckt by my onderschreven ghe-
sworne Landmeter reiderende binnen Wachtebeke, naer
de waerachtighe ghelegenheden ten verzoock van Ewre
Heere Theodoor van Abdye van St. Pieters nevens Gheest-
samma te verlieden in Sijne Burch als Kanselier d'ghens
den Grave van Valois Verreder, de selve Carte ghelegent
in conformiteit van contracte in date 21. Maye 1278
aenghaen te sechen den Clauwere van de Byloche,
den Wanchier van St. Pieters Clauwere by Ghent en
Jozef Steven van Iseghem my Licentiate desen 14
novembere 1618. D'ghen Landstreck Ewre was anterteeke
P. De Vos met parlycke

Waarvan afschrift
Gent 21 maart 1768
Wachter
R. van der Vliet

Driemaandelijks mededelingsblad van de Heemkundige Kring
"OUD-WACHTEBEKE"

19de Jaargang 2de kwartaal 1992

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn bijdragen.

Verantwoordelijke uitgever:

Paul Hesters, Stationsstraat 165, 9185 Wachtebeke, Tel. (091) 45 04 63

15
JAAR

**SAFARKENS-
KUNST
PRONDEL
OUDE AMBACHTEN
MARKT
WACHTEBEKE**

HET GEMEENTELIJK FEESTCOMITE
DE HEEMKUNDIGE KRING „OUD WACHTEBEKE”
ONDER AUSPICIËN VAN HET GEMEENTEBESTUUR

9 AUG. '92

VANAF 14 UUR

RARE NAMENS

Over onze Vlaamse wegen reed een man met paard en kar, zijn familienaam was Henri Vervaet.

Die naam zou door omstandigheden veranderen. Hij was een echte werker die in zijn jeugd jaren niet hoog opliep met de boerenstiel. Hij verliet de ouderlijke hoeve, op zeer jeugdige leeftijd, om de beurtschepen die de vaart deden tussen Gent, langs het kanaal en de Moervaart, naar Wachtebeke enz..... te slepen, te laden en te lossen enkel door mankracht.

Hij was stevig en pezig gebouwd, niet dik maar met een ijzeren wil een echte doorzetter. Hij wilde en moest vooruit komen ten kost van wat dan ook.

Daar hij het beurtschip met eigenaar kende en deze hielp begon hij pakjes en vracht te vervoeren over het ganse Wachtebeekse grondgebied. Het transportmiddel was naar gelang de noodzaak een kruiwagen, een hondekar of een geleende driewielkar met paard van de hofstede. Veel geld verdienen zat er eerst nog niet in maar het op de baan en bij de mensen zijn dat was zijn lang leven.

Maar de vrachten moesten vermeerderen en de afstanden naar grote steden moesten en zouden overbrucht worden door eigen materiaal en paarden.

Na het beeindigen van de Frans-Duitse oorlog van 1870 die voor beide partijen niet schitterend afliep werden de ruiters inclusief de trekpaarden, wagens en alle toebehooren verkocht. Onze nog jonge "Voerman" had er ook van gehoord en trok met zijn zuur verdiende en ook geleend geld naar Gent en kocht er voor weinig geld een paard.

Zo jong was dit nu ook weer niet, het was een knokig paard dat volgens de gegevens van de verkopers had gediend bij de Pruisische Cavalerie (?).

De man was zo gelukkig met dit paard dat hij overal zowel in

de afspanning als bij elke klant zegde "Hier ben ik met mijn Pruis". Het gevolg hiervan laat zich raden, hij kreeg dan ook de naam van Henri de Pruis, ook zijn nazaten werden Pruisen. De oude driewielkar werd vervangen door een echte voermanswagen en meerdere paarden kwamen er bij. Vrachten werden vervoerd meestal in de randgemeenten maar wekelijkse reizen naar Gent en steden als Antwerpen en Brussel werden niet geschuwd. Afstanden !!!! Weet gij dat in 1917 de verhuis werd gedaan van een Duitse officier van Gent naar Luik. De wagen werd getrokken door twee paarden en twee reserve paarden liepen mede achteraan. Een halve wagen was geladen met meubels, koffers en kisten, de andere helft was geladen met voedsel voor de paarden. Onze Henri was vergezeld door zijn jongste zoon Alfons. Na een tocht die nagenoeg een veertien dagen duurde kwamen zij behouden en zonder moeilijkheden terug thuis. De Duitse officier die op voorhand betaalde en de nodige vervoerpasjes leverde hebben zij niet meer gezien. Met de opkomst van de auto veranderde er veel. Maar niettegenstaande deze trage stinkende en op volle banden rijdende vrachtwagens bleef hij bij zijn paarden.

De reden was eenvoudig een paard kwam zo nodig alleen met de wagen naar huis, terwijl hij een slaapje aan boord deed wel of niet in benevelde toestand en dat kan een automobiel niet. Het Rechtstro kent het ouderlijk huis van de Pruisen goed genoeg en als aandenken werd het gedoopt in "Pruisenhof". Henri werd geboren te Wachtebeke op 2 juni 1860 en stierf aldaar op 10 februari 1928. Hij was gehuwd met Honerine Van de Capelle (Wachtebeke 14 augustus 1862 - 16 december 1937) hij had vier dochters en drie zonen.

Hij was mijn grootvader.

Norbert Vervaet 17-3-1992

Hondekar: „De Prins” Henri Vervaet met het hondegespan voor de ouderlijke woning.

WACHTEBEEKS PROZA UIT DE JAREN VEERTIG

EEN BRAND

Al loopend kwamen wij hijgend en zuchtend in de Vier Uitersten toe. Dikke donkerzwarte rookwolken stegen ten hemel op. 't Was de schuur van August Raes die in lichte laaie stond. Het volk schaarde zich in dichte drommen rond het knetterend vuur dat de stalling als een rook deed verdwijnen. Daar lag reeds een varken door de rode gloed verslonden. Verder een koe die totaal verkoold was. Geklaag steeg op uit de menigte. Roodgele vlammen door de gierende wind aangewakkerd sloegen glanzend de hoogte in waardoor zij den hoorschelf aantasten die weldra op een gloeiende pole geleek waaruit licht blauwe rookwolken te zien waren. Glinsterend zette het nooit verzadigde vuur zijn lijdensweg voort op de houtmijt die helder glinsterende in de snel verduisterde omgeving. Opeens een gekletter de voerderstal stond in vuur en vlam gansch den inboedel door de fonkelende kronkelende steenrode vlammen meegesleept en verwoest. Ook het hoenderhok werd door den rooden haan overmeestert dat langzamerhand met het stralend vuur wegstierf. Weldra doofde het flitsende vuur uit. Opeens nog een gekraak en een bons de stukgescheurde pannen vielen met een donderend geraas als een dondersteen neer. Nu gingen wij stilaan naar huis nog veel pratend over het armzalig verdrietig toneel. Ellendig is het voor het volk die hun eigendom moeten verliezen door den onoverwinnelijken brand.

Dinsdag 30 September 1941 Andre de Vetter

EEN VERKEERSONGEVAL

Op een warmen Septembervormiddag reden we met onzen auto naar Gent, die glansde met zijn mooie glanzende koepels. Langs de groote baan waren we te Gent aangekomen. Duizende menschen wemelden door elkaar langs de mooie straten. Tegen den koornmarkt draaiden we in een enge straat waar veel geloop was op de smelle paden. Opeens kwam een auto vervaarlijk langs den hoek gedraaid. En terwijl hij met zijn auto snel uitstak, zoo staken we ook uit. Met gevolg dat hij, met overgroote snelheid op het gaanpad terecht kwam, waar juist een vrouw armoedig gekleed wandelde. Met een harden en spetterende gil verdween ze onder den auto die haar meesleurde tot tegen den marbelachtigen gevel van de Sarma. Op een twee drie stond een wijde kring menschen met ontstelde gezichten rond den auto die daar nu staat met stukgeslagen voorruit die nu in stukken op het pad lag. De bijgeroepen politie onderzocht de arme vrouw die ijlend op het gaanpad lag uitgestrekt. Bloed sijpelde uit haar haar. Haar arm hing als levensloos aan

haar zijde. De autogeleider stond sidderend tusschen twee gendarmen. Ik hoorde al' morrend zeggen "O! 't Is een arme vrouw, en er zal zeker geen onderzoek volgen. Mijn vader werd ondervraagd. Met een droef gemoed verliet ik de plaats en lang nog stond het ongeluk en de bloedende vrouw voor mijn ogen. Wat er met den man gebeurd is. Het was A. Bracke voyageur te Melle. Hij kreeg een groote boete als schaderegoeding en zal nu wel afgeleerd zijn met snel en overdrevig te rijden.

Dinsdag 18 November Baetselier Raoul

EEN WELGELUKST VOETBALFEEST

Reeds van een maand te voren werd ons bekend gemaakt dat in onze gemeente de zevende bonds missiezondag zou plaats grijpen omlijst met een extra voetbalmatsch in tegenwoordigheid van monseigneur Cuvulier missie bisschop. In verschillende herbergen en andere woningen werden groote aanplakbrieven voor de vensters geplaatst, bestuursleden reden rond met kaarten van 1f 2f en 5f. Reeksen kleine strooibiljetten werden aan de bevolking uitgedeeld. Den Zaterdag voor het feest werd om 6 uur monseigneur afgehaald aan de trein door enkele onderwijzers. Van daar begaf hij zich naar het gemeentehuis om dan om 8 1/2 plechtig ontvangen te worden in de muziekzaal. 's Zondags werd in onze parochiale kerk een plechtige Hoogmis gegeven, van voor in het koor zat monseigneur, gehuld in een purper gewaad, zijne zitplaats was met een roodfluweelen vloers omhangen en zilveren banden schitterden in het licht der lampjes. Om 3 uur zou het feest beginnen. Reeds van kort na de middag werd het een toeloop van volk naar het plein van V.V. Eendracht. Aan het plein moest ge met uw kaart om een étiquette gaan. We moesten al zoeken om op de eerste rij banken te kunnen zitten. De lijnen waren mooi gelegd, gaolen en afsluiting gewit, de pauselijke vlag, de vlag der gemeente en der voetbalclub en een reeks andere wapperden aan de opgeslagen palen. Een verhoog was opgetimmerd om de voornaamste leden op te zitten. Het weder was gunstig en de zon wierp een zilveren gloed op de menigte, die wachtte tot wanneer de matsch zou aanvangen. Een begeesterend muziek speelde bekende haronien. 't Was 10 minuten van 3 uur het plein was de toestroom geworden van 't volk en op 4 rijen stonden ze achter elkaar. Opeens viel de muziek stil en het vroolijk tingelen en klingelen der klokken kondigde aan dat monseigneur op het terrein kwam. Allen stonden recht en zetten zich eerst neer wanneer de bisschop gezten was. De spelers kwamen op een rij het plein opgelopen. Oost-Vlaanderen in 't geel en Antwerpen in 't wit, een luid hangeklap en applaus steeg op. Monseig-

neur kwam op het groene veld en gaf de aftrap. De wedstrijd was begonnen. De bal ging heen en weer en beide elftallen kampfden om een doel. Opeens krijgt Selis den bal vrij weet met een kleine pas over te geven aan Willems die onhoubaar binnenkogelt 1-0 voor oost-Vlaanderen. Na eenige tijd komt Antwerpen gevaarlijk opzetten Rik Haazen schiet en de bal vliegt te pletter op de doellat. Zij hernemen zich en dwingen hoekschap af dat niets oplevert. Enkele tijd nadien is Antwerp ten aanval en met een goedgericht schot weet men de gelijkmaker te netten. Na wat verdeeld spel onsnapt Verbiest, schiet maar 't is op den arm van een tegenstrever de fout wordt geblazen? Verbiest neemt de vrijschap en zal voor de tweede maal Peersmans netten doen trillen. Zo bracht Oost-Vlaanderen den stand op 5-2 en kwam zegenvierend uit het strijdperk. Na een korte toespraak van monseigneur Cuvilier over de missies, drukte hij in enkele schilderachtige woorden zijn dank uit. Dan spuwden de poorten dichte drommen volk naar buiten. Was me dat een geroezemoes. Het gestommel en gebommel van voetstappen, het luid kletteren en schallen van velobellen en het gemompel van het volk. Maar boven dit feesttoneel het luidruchtig muziek van de radio.

Dinsdag 19 Mei 1942 André de Vetter

SOEP OP SCHOOL

Onze meester had het reeds gezegd: er ging soep op school verdeeld worden. De prijzen waren zeer matig en ieder was tevreden. Er werd ijzergereedschap besteld, doch dit kon niet geleverd worden en per slot van rekening moest de hoofonderwijzer maar zelf koken. De jongens brachten kroezen, potte,, ketels, in een woord: een gansch huishouden mee, voor hun soep dagelijks in te vullen. Dit vaatwerk prijkte op een schab in den gang

boven de kapstok, en werd gemerkteekend met den naam van de wettige eigenaars. Men wachte reeds geduldig, toen den donderdag namiddag een auto ui Bassevelde met een heele kwekerij groenten aan 't lossen was. Wortels, porei, savooien en andere koolen werden onder den hangaar opgestapeld. Er werd al druk gebabbeld, over hutsepot en dierlijke. En 's anderendaags, tijdens den speeltijd stond een geurig dampende , groote ketel onder den hangaar, op een staander. De boel werd goed ineengestoken, de kinders met hun gerei die dooreenwemelden moesten langs den linkschen kant komen , schoven door een gang, gevormd door twee fietsrekken, en ontvingen dan van de juffrouw dan de soep, die ze met een pollepel inschepte. Het schoolhoofd en zijn staf-officieren zorgden voor de goede orde. Weldra steeg overal op den koer de rook op van precies kleine stoomschouwttjes. De jongens stonden in groepjes, lepend of soms voorzichtig proevend om te weten of het heel heet was. Eenige mopperende viezerds keken sip naar hun gevild kommetje. Er werd fel geredeneerd. Morgen zal ze beter zijn, 't is de eerste maal, dat ze koken in zoo groote ketels. De mopperaars verdedigden zich goed maar moesten zwichten. Ze besloten met : Morgen breng ik een beetje zout mee, want er is haast geen in. Enkele beweerden zelfs dat er heelemaal geen zout is was. Maar, geloof me gerust, ge moet geen fijnproever zijn om te smaken dat er pikante stof in is. Er was leute genoeg als we onze potjes weer op het schab stonden. Toen de lessen hervatten en de meester ons vroeg of het gesmaakt had werd eenparig van " ja " geroepen. Maar toen onze onderwijzer ons vertelde wat moeite er aan besteed was, steeg een luid, verbaasd gemompel uit onze 4 de graadstudenten op.

Wachtebeke, Vrijdag, 13 November Creve Alois

BRIEF

Wachtebeke den 24 - 11 - 42

Beste vriend Alex,

Het is lang geleden dat ik u wat nieuws gezonden heb hé, en ik ga maar met de deur in huis vallen: Het wordt al ferm koud en Winterhulp heeft de schoolsoep in mijn parochie ingericht. Alex jongen, dat moest ge eens zien op onzen koer. Wij lopen daar met veelkleurige potjes en pannekens, en elk moet zijn toer afwachten om zijn rantsoen lekkere geurende soep te ontvangen. Op den Walderdonck zijn ze bezig met de brug te verbreden. Met een stoommachien kloppen ze sterke palen in de grond. En is me dat daar een gerammel van kettingen en katrollen dat soms hooren en zien vergaat. Ook is er een kruistocht ingericht waar mijnheer Deneve onzen nieuwen onderpastoor de bestuurder van is. Alex moeten er op uwe parochie ook zoveel aardappelen geleverd worden. Maar over 3 weken dan hebben wij plezier beleefd jongen. En vooral in het spookhuis waar griezelige geraamten u met helle lach aanschouwden daar was het leutig in hoor. Er is ook iets erg gebeurd jongen, een jongeling met name Julien Beresole een voetbalist werkende in de statiestraat bij August Plasschaert ging vroeg in de morgen blijgezind door naar zijn werk. Maar helaas ..... hij kwam niet meer terug. Hij moest een zak van 70 kgr. naar omhoog dragen. De stapel zakken sloeg over en een andere baal viel op zijn nek. Hij was voorover met zijn hoofd op de straatstenen terecht gekomen en had zijn ruggegraat gebroken. Rap werd hij naar Gent gevoerd maar om 11 uur in den middag overleed hij er. Op zijn begrafenis was er veel volk en hij had een schoon kruis van bloemen door zijn spotmakers geschonken op het graf liggen. Nu moet ik stoppen hoor want het is al avond en ik moet nog mijn huiswerk maken. Vele groeten aan vader en moeder en een warmen handdruk van uw vriend, Maurice.

Wachtebeke, Dinsdag 24 November 1942
Maurice van Acker

WIESKEN VAN ASSEL

Wiesken van Assel heeft altijd een koddig ventje geweest en was altijd voor de leute. Als hij mij tegen kwam sloeg hij naar mij met zijn stok, of begon mij te verwijten voor scheven lavabo libeer enz..... Al was Wiesken bijna 90 jaar toch ging hij nog alle dagen paarden mest gaan rapen met zijn vuilblek en zijn mandeke.

Wiesken had al veel ziek geweest en was al een keer of zeven berecht. Hij zei altijd, dat hij niet wilde sterven, en dan nam hij hem gauw nog een goede pruim siektabak.

s' Avonds gingen wij er bureu. Dan kaartten vader, moeder, en Wiesken en zijn vrouw voor een kwartje of zoo iets. Als hij dan won zat hij te lachen en te gieghelen maar als hij verloor was hij kwaad. Op zijn sterfbed zeide Wiesken, als ik sterf zult gij het wel horen. Wiesken was nog geen half uur dood of het begon vreselijk te donderen en te bliksemen. Vader zei, hoort Wiesken is al in den hemel.

Wachtebeke Woensdag 24 Maart 1943
Andre Fierens

EEN VREESLIJK MOORDTUIG EN EEN PAAR ONZEKERE MINUTEN

't Was gisteren rond 5 uur in den namiddag. 'k Was juist thuis gekomen van de school en zat smakelijk te eten, toen opeens een geronk van een motor mijn oor trof. Ik luisterde, ja, 'k had me niet bedrogen, 't was een vliegende bom. Doodstil was het in de anders gezellige huiskamer, ieder luisterde. Het angstwekkend gebrom kwam dicht en dicht. Moeder liep naar de kelder toe, ik en mijn broer naar buiten en daar troffen onze blikken het verraaderlijk moordtuig. Ik riep naar binnen: "Kom vlug kijken, daar is een V 1 in levende gedaante." Meter en tante kwamen ook buiten en aanschouwden ijswekkendtuig. "'t Is juist een kruis" zegde moeder en aan den staart een bleek vlammeende gloed. En dat monster kwam naar ons op doemen. Er heerschte een groote benauwdheid en ieder voelde zijn hart onstuimig bonzen. Het waren een paar onzekere minuten die uren schenen te duren. Iedereen loste een zucht van verlichting. Het monsterachtig gevaarte was voorbij. Het ging juist achter onze gebuur zijn huis verdwijnen toen het stil viel. Moeder vluchtte onder de tafel meter en tante gingen zich op hun plaats zetten, ik liep naar midden van 't hof en mijn broer bleef onder de deur staan. 'k Riep hem nog toe: "Kom hier wilt ge geen glazen op uw hoofd krijgen." Een knal en kort daarna een orrverdoovende slag. Ik hoorde 't rinkelen van glazen en liep naar binnen. De Doorsteeker was van 't zolder gevallen op een glas en een flesch bier, juist voor meter. Na een tijdje over gepraat te hebben liep ik naar onze gebuur en vernam dat hij in 't Melkerijstraatje gevallen was. "Ja" zegde ik 't zijn leelijke tuigen wieweet hoeveel menschenlevens het weer gekost heeft. "Wij zullen morgen wel beter weten" zegde ik. Toen ging ik naar huis en dacht: "Hoe de school er uitzien" En 't is nog beter dan ik gedacht had.

Overslag Woensdag 24 Januari E. Delaruelle

P. Hesters

TEN HUIZE VAN : REMI VAN DE VOORDE

Daar waar jankende brommers over het voetpad knallen en gas geven a volonté. Van veiligheid gesproken. Daar waar automobilisten de snelheidsbeperkingen aan hun laars lappen en in razend tempo door de bocht gieren of beter gezegd UIT de bocht want het is niet meer te tellen hoe dikwijls er al afsluitingen aan diggelen zijn gereden. Op deze gevaarlijke plaats, daar woont Remi : dorp, nummer 11. Bij hem is de omheining reeds elf keer in stukken gemalen; eens was het zo erg dat een auto de zijgevel van zijn woning inbeukte.

Sinds 1946 woont hij met zijn vrouw op dat zelfde adres. Samen betrekken ze er een sobere maar kraaknette woning. Ze genieten van het dagelijkse leven en hebben zeker de pest aan al dat opgeblazen werelds gedoe. Wie schreef ooit eens : eenvoud siert de mens.

Remi liep lagere school op Walderdonk; eerst bij meesterken Acke vervolgens bij meester Hillaert en later bij meester Vermeulen. Hij kwam bijna altijd te laat want hij moest elke morgen per hondekar met ijzeren beslag soep brengen naar de schoolkinderen op Langelede, want het was oorlog, er was angst en veel honger en de kindermaagjes moesten wat bijgevuld worden. Die soepbedeling was een initiatief van een plaatselijk opgericht noodcomité.

Op 12 jarige leeftijd deed hij zijn plechtige communie bij pastoor Camerman en zijn nieuw kostuumpje werd in Gent gekocht. Dat kwam zo. Gezien de oorlog mocht niemand buiten de gemeente zonder toelating van de Duitsers. De vader van kunstschilder Jos. De Caluwé werkte in Gent en had aldus een vergunning om het gemeentelijk grondgebied te verlaten, en hij kocht voor Remi een blauwe vest en broekje voor de som van 42 frank. 's Avonds van de communiedag ging 't kostuum in de klerkast tot volgend jaar want er was weer een communicant in het gezin Van De Voorde.

"Ja ja" mijmert Remi "de wereld is helemaal omge-

keerd".

Hij vertelde ook over de openbare verlichting in zijn kinderjaren. Op een paar plaatsen in het centrum stond een petroleumlamp. Fieleken Pieters kwam die bij het donkeren aansteken met behulp van een klein ladderken maar rond een uur of negen werden ze dan weer gedoofd. Eén lamp bleek te volstaan aan het eind van het dorp n.l. aan 't hoog huis, dat is de plaats waar René Van Hoecke gewoond heeft. Na de lagere school moest Remi thuis blijven om te helpen op de boerderij. Zijn vader was boerenslachter en die trok gedurende de wintermaanden van d'ene boerderij naar de andere op Langelede en Ramonshoek.

Na de eerste oorlog sloot Remi aan bij de koninklijke harmonie De Eendracht waar hij verschillende instrumenten heeft bespeeld o.a. alto en trombone. Ruim zestig jaar was hij een trouwe muzikant. Als ge vroeger eens niet op de repetitie was, kwam de volgende dag onderpastoor Bredael al over de vloer om te informeren naar de reden van uw afwezigheid.

Bij koster Coppens zong hij in het kerkkoor en met de duiven heeft hij verschillende trofeen gewonnen. In 1934 zijn ze getrouwd in de mis van acht uur. De huwelijksreis ging naar Aalst bij nonkel Petrus en dan nog wel met de eerste taxi van Wachtebeke, die van Clement Dauwe. Ze waren nog geen tien minuten aan het rijden of ze hadden een lekke band. Meer dan twee uur heeft die reparatie geduurd. Niemand verwachtte hen nog te Aalst maar ze hadden toch een fijne dag.

Sinds zijn pensionering doet hij het nazicht in het pompstation "Langelede" op Pottershoek, een opdracht die hij zeer nauwgezet uitvoert. Remi heeft veel meegemaakt in zijn levensjaren en kan nog uren vertellen, maar hierbij moeten wij het laten. Het gaat hem en zijn zorgzame echtgenote nog vele jaren goed.

Maurits Migom.

(Foto: G. De Buck)

DE DORPSMOLEN TE WACHTEBEKE IN DE 18 EEUW

De naam van de molen duidt de plaats aan waar hij is opgericht. Een iets misleidende naam aangezien de molen stond juist buiten het dorp in de tegewoordige wijk "Molenhoek". De juiste ligging was daar waar op het ogenblik het kerkhof gevestigd is.

Dit gehucht was in de jaren 1600 meermaals het toneel van oprichten en afbreken van een windmolen vandaar de straat die nu Molenhoek genoemd wordt.

Wij vangen bij deze molen aan op 14 november 1697. (1)

Op die dag wordt Huwijn Herman en Benedictus notarissen te Brugge de dorpsmolen van Wachtebeke verkocht. Het goed is als volgt geschreven:

"Eenen coorenwindt meulen genaempt t'sandt met het huysen ende slaghbosselken, midtsgaeders met een stuck lant staende ende liggende op de prochie van wachtebeke jehewordigh bijden lesten comparant ghebruyckt"

De eigenaar van deze molen was de familie Ketels te Brugge.

Ten dage van de verkoop bestond het gezin uit de volgende personen:

Weduwe Joos Ketels , Joosintken van Houcke

Kinderen:	Maria Ketels	geh. Lodewijck Cools
	Joos Ketels	geh. Catharina Cappele
	Joanna Ketels	geh. Melchior Vriese
	Anna Ketels	geh. Jan van Haecke

Soyse Ketels , geh. Jan Herentals

Deze laatste schoonzoon van de familie Ketels verbleef bij het verleiden van de akte op zee.

Op dat ogenblik was Matthijs Verschraeghen pachter van deze molen. Het is die zelfde Matthijs Verschraeghen die deze molen koopt samen met de bijhorende goederen. In die akte staat vermeld dat de molen genaamd wordt "t Sant". Deze naam is een toponymie van de plaats waar de molen stond.

In verdere akten komt alleen de naam "Dorpsmolen" voor. Hierdoor houden wij vanaf 1697 de naam "Dorpsmolen" aan.

Er zijn nog enkele gegevens aangaande deze molen in de akte vermeld:

- Er is een bezette rente op van 5.13.8 ponden grooten tjaers. Aan wie zij toebehoort staat niet vermeld.
- De windcheyns bedraagt 4 gulden.
- De marqettekoopschat staat vermeld maar er is niet gezegd hoeveel deze bedraagt.
- De koopprijs bedraagt 1150 gulden boven nog enkele verplichtingen.

Op de dag van de koop betaalt Matthijs Verschraeghen 500 gulden kontant. Bij het erven en het onterven op 3 januari 1699 betaalt hij de rest, 650 gulden.

Volgens de parochieregisters is deze Matthijs Verschraeghen de echtgenoot van Anna Van Hecke. Wij kunnen geen enkele geboorteakte van kinderen die eventueel zouden geboren zijn uit dit huwelijk terug vinden. Ook het huwelijk van deze personen is niet terug te vinden. Hieruit moeten wij besluiten dat zij afkomstig zijn uit een andere parochie.

Anna van Hecke overlijdt te Wachtebeke op 26 mei 1712 in de ouderdom van 63 jaar. Bij de koop van de molen was zij dus 48 jaar oud.(2) Op 1 juni 1712 wordt de dorpsmolen verkocht door Matthijs Verschraeghen en Pieter Basselier. Hoe die naam Basselier, bij deze akte vermeld, in de verkoop partisipeert is ons onbekend. Wel komt de Basselier later voor als pachter van een halve dorpsmolen. (3)

Als kopers fungeren Pieter Stuyvaert fs. Philips en Heer Jan Raemdonck fs. Andries. Zij kopen de molen gezamenlijk voor de prijs van 700 ponden grooten boven 2 pistolen voor een kleeed voor de huisvrouw van de tweede medeverkoper.

Op deze molen rust nog altijd een rente van 5.14.8 ponden grooten ten profijte van Joanna weduwe van Pieter Reyniers.

Over die naam Stuyvaert is niets gekend op de gemeente. In een volgende akte zullen wij zien dat hij op een andere

gemeente woont. Jan Raemdonck is gehuwd met Marie Schatteman weduwe van Cornelis Basselier. De gezinssituatie is als volgt:

Basselier Cornelis huwd te Wachtebeke op 29 april 1688 met Marie Schatteman. Zij hebben samen 2 kinderen:

- Andreas Basselier geb. Wachtebeke 27/04/1690
- Joannes Basselier geb. Wachtebeke 16/09/1693

Op 26 maart 1694 overlijdt Cornelis Basselier en 7 maand later, op 17 oktober, hertrouwd zijn weduwe Marie Schatteman met Joannes Raemdonck. Hij is de koper van de halve dorpsmolen in 1712. Uit dit huwelijk spruit nog een kind:

- Catharina Raemdonck geb. Wachtebeke 05/09/1696 (4)

Door familiale omstandigheden worden deze twee halve molens reeds verkocht in 1714.

De eerste halve molen en aanhorigheden wordt verkocht op 6 maart 1714 door Jan Raemdonck fs. Andries uit zijn naam en uit de naam van Christiaan Duerinck fs. Simon en Gillis Raemdonck fs. Cornelis in de qualiteit van wettelijke voogden van de weese uit het huwelijk van Jan Raemdonck met Marie Schatteman.

Wij vinden geen overlijden terug, te Wachtebeke, van Marie Schatteman doch de oppervoogden in deze akte zijn de schepenen van Exaarde. Hieruit blijkt dat op die datum het gezin woont te Exaarde. (5)

Aangaande deze molen lezen wij het volgende:

- De tweede helft van de molen komt toe aan Pieter Stuyvaert wonende te Kluizen.
- De prijs van de halve molen bedraagt 204.3.4 ponden grooten.
- Matthijs Verschraeghen is nog altijd de pachter van de halve molen voor 13 ponden grooten 't jaar.
- De windcheyns van een halve molen bedraagt 2 gulden 't jaar.
- De koper van deze halve molen is Adriaen Buyle fs. Adriaen.

De naam Buyle is op de Zaffelaarsemolens een bekende naam. Aangezien deze naam voor het eerst opduikt in de gemeente kunnen wij met geen zekerheid de herkomst van deze man bepalen.

Wij kunnen wel het gezin samenstellen :

Buyle Adriaen is gehuwd met Joanna van de Velde. Er werden 6 kinderen te Wachtebeke geboren:

- Petronella Livina geb. Wachtebeke 01/07/1713
- Joannes Petrus geb. Wachtebeke 23/09/1715
- Theresia geb. Wachtebeke 11/03/1717
- Judocus geb. Wachtebeke 13/03/1720
- Judocus geb. Wachtebeke 26/02/1722
- Joannes geb. Wachtebeke 16/02/1722 (6)

Hieruit blijkt, aangezien de koop aangegaan op 6 maart 1714 en door de geboorte van hun eerste kind op 1 juli 1713 zij reeds gehuisvest waren op onze gemeente. Hij zal waarschijnlijk molenaarsknecht geweest zijn.

Wat opvalt is dat de koopakte niet gevolgd wordt door een erving of onterving. Hieruit kunnen wij besluiten dat hij, Buyle Adriaen, wel een optie had op die halve molen maar de eigenlijke verkoop nooit plaats had.

Deze hypothese is gerechtvaardigd aangezien bij de volgende verkoop de molen 1 geheel is.

De tweede halve molen met aanhorigheden wordt op 26 maart 1714 door Pieter Stuyvaert fs. Philips verkocht.

De koper is Ambrosius Verdickt fs. Gillis. Ook in deze akte staan interessante gegevens aangaande de molen.

- Koopprijs van een halve molen met aanhorigheden 258.6.8 ponden grooten
- 5 patakons voor de verkopershuisvrouw.
- 9 grooten voor de armen van kluizen.
- Marquettekoopschat 12 schellingen 3 grooten 't jaar.
- Een rente van 5.14.8 ponden grooten ten profijte van Joanna weduwe van Pieter Reniers.
- De windcheyns voor een hele molen bedraagt 13s 4gr 't jaar. - De halve molen is nog in pacht bij Pieter Basselier voor een termijn van 4 jaar aan 15 ponden grooten 't jaar.
- De erving en onterving gebeurt op 27 mei 1714 (7)

Gezinstoestand van de koper van deze halve molen.

Ambrosius Verdickt fs. Gillis en weduwnaar van Livijne Van der Swalm huwt met Jacquimijntje Verplancke fs. Joos

Uit dit huwelijk worden 3 kinderen geboren:

Janneken, Anna Maria en Pieter.

In zijn eerste huwelijk had Abrosius Verdickt 1 kind, Joannes.

Op 14 april 1731 overlijdt Jacquimijntje Verplancke en er wordt een staat van goed opgemaakt. (8)

In deze akte, opgesteld op 18 oktober 1731, vinden wij de volgende gegevens :

De kinderen zijn respectievelijk, Janneken 16 jaar, Anna Maria 15 jaar, Pieter 13 jaar en het kind uit het eerste huwelijk 23 jaar. Een van de voogden, Jacobus Verplancke, woont te Wondelgem. De molen is in zijn geheel eigendom van Verdickt Ambrosius.

De naam Basselier komt in de staat van goed voor als halfbroer van Ambrosius Verdickt. De familie is afkomstig uit Brabant.

Er zijn nog enkel rekeningen opgemaakt aangaande deze familie in het jaar 1731, 1733 en 1736. (9)

Nadat de laatste rekening in 1736 vereffend is wordt om uit onverdeeldheid te geraken de molen andermaal verkocht op 10 maart 1738. (10)

De koper is Livinus de Caluwe fs. Adriaen. Andermaal komt de familie De Caluwe op een molen te Wachtebeke. In dit geval is het de dorpsmolen. Deze Livinus de Caluwe is gehuwd met Joanna de Meulenaere en tevens pachter van het "tKlein moleken" op de wijk van de Ramonshoek in de Vier Uitersten. (zie hoofdstuk over die molen).

Er zijn in 1736 nog twee pachters op die molen, Jan Basselier en Jan Verdickt. Aan deze twee pachters behoort het draaiende werk van deze molen. De molen komt aan Livinus de Caluwe toe op 17 april 1736 voor de prijs van 366.13.4 ponden grooten.

Livinus de Caluwe, zoon van Adriaen, is gehuwd te Wachtebeke op 26 november 1695 met Joanna de Meulenaere. Hun kinderen zijn de volgende:

- Joanna geb. Wachtebeke 19/11/1697
- Adriana geb. Wachtebeke 29/09/1707
- Jacobus geb. Wachtebeke 29/05/1710
- Levina geb. Wachtebeke 21/02/1713
- Adrianus geb. Wachtebeke 10/02/1717 (11)

Er zijn twee zonen die huwen. Jacobus met Dhooghe Petronella en Adriaen met Thoorens Anna Maria. Bij het overlijden van hun vader op 22 oktober 1749 volgt een uitgroting in deze familie. De twee voornoemde broers nemen elk een halve molen en twee woonhuisjes die bij de molen gelegen zijn. Niet alleen die goederen maar

ook de schulden die daar aan kleven nemen zij ten hunne laste.

Deze zaken staan uitvoerig beschreven in een staat van goed opgemaakt bij het overlijden van Jacobus de Caluwe in 1752.(12)

In deze akte staan vele familiale- en molengegevens die wij voor het eerst zien.

Jacobus de Caluwe, zoon van Lieven, is gehuwd te Wachtebeke op 30 augustus 1738 met Petronella Dhooge dochter van Adriaen. Uit dit huwelijk werden 5 kinderen geboren.

- Joanna geb. Wachtebeke
29/07/1739 + 26/11/1739
- Livinus geb. Wachtebeke
01.01.1741 + 17/11/1746
- Anna Marie geb. Wachtebeke 06/08/1743
- Joanna Cath geb. Wachtebeke 07/03/1746
- Joannes geb. Wachtebeke 16/10/1748

Een der voogden is Adriaen de Caluwe, de broer van Jacobus, en medeigenaar van de "Dorpsmolen".

Aangaande de molen wordt het volgende vermeld:

- De molen is verdeeld in twee delen op het vlak van eigenaars, Jacobus en Adriaen de Caluwe.

- De molen, land, huis, bosken zijn samen belast voor een kapitaal van 159.6.8 ponden grooten. Het sterfhuis is dus maar voor de helft van deze som belast. Dit moet terug betaald worden aan Anthonius van Waesberghe, licentiaat in de medicijnen te Eecklo in huwelijk met Joanna Theresia van den Berghe die de rente heeft verkregen van haar overleden ouders te Wachtebeke.

- Er is nog een woonhuis bij de molen zodat de twee broers dicht bij de molen wonen. Het woonhuis is belast ten profijte van Sieur Philippis vande Winckel.
- Tot baete wordt gebracht 59.19.9.6d ponden grooten voor het draaiende werk van de molen, geprezen door molenmaker Jan Janssens tot Desteldonk.
- Er zijn nog een aantal slechte betalers op de molen van aankoop van, rogge- tarwe- boucquyt en boonemeel.
- De schuld aan Philippis vanden Berge is aangegaan door Livinus de Caluwe.
- Er is nog schuld aan de dienstmeid Catharina de Vogelaere.
- Men heeft ook nog schuld aan Philippus de Brauwere tot Zuiddorpe over het vervoeren van meulestenen.
- Men heeft nog schuld bij de molenmakers uit Desteldonk.
- De liquidatie van de goederen van Livinus de Caluwe gebeurde op 26 maart 1750 (in deze goederen was ook de Dorpsmolen).

De weduwe van Jacobus de Caluwe, Petronella Dhooge, huwt voor de tweede maal en dit met Gillis de Gronckel.

Deze laatste is de broer van de eigenaar en molenaar van de "Veldmolen".

De tweede helft van de molen is dus in eigendom van Adriaen de Caluwe, zoon van Livinus. Hij is gehuwd te Wachtebeke op 5 september 1741 met Anna Maria Thoorens en hebben samen een groot gezin.

- Joanna geb. Wachtebeke 28/08/1742
- Anna Magdalena geb. Wachtebeke 14/10/1744
- Joanna Catharina geb. Wachtebeke 29/10/1747
- Petrus geb. Wachtebeke 20/03/1748
- Levinus geb. Wachtebeke 23/03/1751
- Isabella geb. Wachtebeke 21/06/1753
- Petronella Jacoba geb. Wachtebeke 24/02/1756
- Andreas geb. Wachtebeke 01/04/1758
- Josephus geb. Wachtebeke 07/06/1760 (13)

Zij leven in een woonhuis bij de molen in 't Sant en worden er oud. Op 17 augustus 1790 overlijdt Adriaen de Caluwe, zijn echtgenote Anna Marie Thoorens overlijdt op 20 januari 1796.

De dochter, Petronella Jacoba, huwt met Judocus Franciscus de Caluwe molenaar op 't klein moleken op de Ramonshoek.

Na het huwelijk van Petronella Dhooge met Gillis de Gronckel blijft alles zoals het was. De Gronckel speelt molenaar op de halve molen. Op 14 februari 1768 overlijdt Petronella Dhooghe en op 27 mei 1769 wordt een staat van goed opgesteld door Gillis de Gronckel (14)

De voogd bij dit alles is de zwager van Petronella Dhooge, Philippus van den Berghe die met de zuster van de overledenen is gehuwd.

De volgende gegevens worden vermeld aangaande deze molen:

- De kinderen hebben een vierde in een half woonhuis, molen, berg en bosken uit nalatenschap van hun vader en 1/2 van een vierde uit dezelfde goederen als aandeel van hun moeder.
- De goederen zijn belast voor een som van 200.0.0 ponden grooten ten profijte van de Predikheren te Gent,
- Tijdens het huwelijk met Gillis de Gronckel werd een nieuwe schuur gebouwd en waren er nogal grote herstellingen aan de molen en het woonhuis.
- De halve prijs van het draaiende werk van de molen werd geschat door Anthoon van Hove, molenbouwers te Desteldonk.

Dit gebeurde op 18 maart 1768 en de prijs bedraagt 60.1.6 ponden grooten.

- Er zijn nog altijd slechte betalers op de molen.
- De voogd langs vaderlijke zijde, Adriaen de Caluwe moet nog 16 jaar pacht betalen van zijn woonhuis te rekenen van 1751 tot 1767 aan 1.10.0. pond grooten het

jaar.

- Er is nog schuld bij de molenbouwers van Hove te Desteldonk voor 1.3.4 ponden grooten.
- Er is nog 7 jaar windcheyns te betalen.
- De begrafenis is gedaan met een dienst van middelbare klasse.

Een volgende generatie De Caluwe doet zij intrede op de "Dorpsmolen". Joannes de Caluwe, zoon van Jacobus en Petronella Dhooge. Hij huwt te Wachtebeke op 31 mei 1775 met Joanna Maria de Groote, dochter van Joannes en Joanna Gillis. Zij hebben samen 3 kinderen.

- Joannes Baptistgeb. Wachtebeke 13/04/1776
- Petrus geb. Wachtebeke 08/04/1778
- Jacobus geb. Wachtebeke 06/04/1781 (15)

Op 9 oktober 1782 overlijdt Joanna Maria de Groote en er volgt een staat van goed. (16)

Hieruit blijkt dat er in 1783 een uitkoop heeft plaats gehad tussen de kinderen van Jacobus de Caluwe en Petronella Dhooge. Zo is de halve molen nu eigendom van Joannes de Caluwe. Doch moet deze laatste nog altijd een gedeelte uitbetalen aan zijn zusters.

Op 23 juli 1789 wordt een voorlopige verkoop van de halve molen aangegaan tussen Joannes de Caluwe, zoon van Jacobus, en tussen Jacobus Dhooge zoon van Lieven.

De eigenlijke verkoop gebeurt op 5 september 1789 en dat voor de som van 484.0.0 ponden grooten voor de halve molen.

Anthoon de Neve koopt het halve hofstedeken voor de prijs van 88.0.0 ponden grooten (17)

Zo krijgen wij in 1789 als eigenaars van de "Dorpsmolen" Adriaen de Caluwe en Jacobus Dhooghe.

Jacobus Dhooge is afkomstig uit Zele en gehuwd met Anna Barbara van de Voorde, afkomstig uit Ruddervoorde.

Voor 1800 worden er te Wachtebeke 6 kinderen geboren uit dit huwelijk.

- Eugeen geb. Wachtebeke 26/07/1787
- Isabella geb. Wachtebeke 20/04/1789
- Joanna Theresia geb. Wachtebeke 14/01/1791
- Victor geb. Wachtebeke 31/12/1791
- Maria Victorina geb. Wachtebeke 12/03/1794
- kind dood geb. geb. Wachtebeke 2 6/01/1797 (18)

Isabella de Caluwé, dochter van Adriaen en Thoorens Anna Maria, komt in het bezit van de halve molen van haar ouders en verhuurt hem verder aan haar onecht kind Jacobus Philippus de Caluwe die op zijn beurt huwt met Isabella Dhooge, dochter van de eigenaar van de tweede halve molen.

De molen verandert dan nog eens van staanplaats, al is het maar een 100 meter. Na nog verschillende andere eigenaars gehad te hebben verlaat de molen het Wachtebeeks landschap in 1938.

NOTEN

- (1) R.A.G Assenede nr. 1351 p.101
- (2) R.A.B parochieregisters Wachtebeke
- (3) R.A.G Assenede Nr. 1352 p.172
- (4) R.A.B parochieregisters Wachtebeke
- (5) R.A.G Assenede Nr. 1253 losse stukken
- (6) R.A.B parochieregisters Wachtebeke
- (7) R.A.G Assenede Nr. 1253 losse stukken
- (8) R.A.G Assenede Nr. 1147 p. 95
- (9) R.A.G Assenede Nr. 1147 p.243 en Nr. 1147 p. 243 en Nr.1148 p. 325
- (10) R.A.G Assenede Nr. 1355 p. 232
- (11) R.A.B Parochieregisters Wachtebeke
- (12) R.A.G Assenede Nr. 1153 p. 231
- (13) R.A.B Parochieregisters Wachtebeke
- (14) R.A.G Assenede Nr. 1161 P. 10
- (15) R.A.B Parochieregisters Wachtebeke
- (16) R.A.G Assenede Nr. 1172 p 124
- (17) R.A.G Assenede Nr. 1370 p. 167
- (18) R.A.B Parochieregisters Wachtebeke

P. Hesters

DE STAAT VAN ONZE BEVOLKING

GEBOORTEN 1 KWARTAAL 1992

VERLEYE STEFFI, dochter van Manolito en van Van Damme Michéle, Spchtstraat, 12 Gent 07/01/1992
 VERMEERSCH DEBBY, dochter van Didier en van Willems Conny, Overslag, 57 Gent 12/01/1992
 VERCAMMEN DARIO, zoon van Rudi en van Meirte Veerle, Molenhoek, 52a Lokeren 19/01/1992
 VAN HIMME LENA, dochter van Eric en van Thys Christine, Oudeburgse Sluis, 16 Gent 22/01/1992
 BRACKE EMILIE, dochter van Paul en van Van Hoecke Marleen, Dennenlaan, 2 Gent 26/01/1992
 DE KEZEL JOREN, zoon van Martin en van Migom Erica, Overslag, 26 Gent 27/01.1992
 SCHEPENS JOYCE, zoon van Patrick en van Cardon Katy, Dennenlaan, 5 Gent 31/01.1992
 SYMOENS GWENDOLYN, dochter van Patrick en van Speeckaert Marleen, Hoogstraat, 29 Gent 02/02/1992
 BLANCKE DRIES, zoon van Dieter en van Van de Velde Marianne, Spreeuwstraat, 12 Gent 04/02/1992
 VAN HOECKE KIMBERLY, dochter van Marc en van De Mey Katrien, Langelede, 7 Gent 07/02/1992
 CRIEL KELSEY, dochter van Kurt en van Van Assel Karen, Melkerijstraat, 51 Wachtebeke 13/02/1992
 JANSSENS ARNE, dochter van Francky en van Hillewaert Tine, Kerkstraat, 19 Gent 18/02/1992
 VAN DRIESSCHE BLIJDE, dochter van Filip en van Van Rentergem Anne, Irislaan, 2 Gent 03/03/1992
 ONGENA KIMBERLY, dochter van Freddy en van Vervaeke Brigitta, Papdijk, 11 Lokeren 07/03/1992
 DE GRAEVELISA, dochter van Harald en van Bouchier Pascale, Lindestraat, 9 Gent 08/03/1992
 VERBEKE JONAS, zoon van Guy en van Steenhoudt Anna, Ramonshoek, 53 Lokeren 14/03/1992
 SCHRAMJEROEN, zoon van Martin en van Van Hecke Maddy, Ramonshoek, 102 Gent 15/03/1992
 DE CONINCK KAREN, dochter van Erick en van Drieghe Elsie, Walderdonk, 33 Gent 23/03/1992
 WIEDER KEMBERLY, dochter van Michel en van Adins Noella, Molenstraat, 42 Gent 24/03/1992
 VAN WAES NATHALIE, dochter van Manuel en van Van Hoecke Ann, Spreeuwstraat, 14 Gent 27/03/1992
 GOOSSENS CHARLOTTE, dochter van Peter en van Baeyens-De Bock Carine, Groenstraat, 33a Lokeren 30/03/1992

HUWELIJKEN 1 KWARTAAL 1992

11/01/1992
 NOBELS JOHAN, Denstraat, 26 Dendermonde (Grembergen)

DE WAELE HILDE, Overslagdijk, 64 Wachtebeke 17/01/1992
 WELLENS MATHIEU, Palingstraat, 5 Wachtebeke
 LESY BEATRICE, Palingstraat, 5 Wachtebeke 22/02/1992
 VAN EETVELDE HERMAN, Molenstraat, 20 Wachtebeke
 VAN HOECKE ANNICK, Bovenhoek, 45 Wachtebeke 14/03/1992
 GOETHALS FRANK, Langelede, 88 Wachtebeke
 DE SMET ELS, Molenhoek, 4 Wachtebeke 20/03/1992
 SCHERPEREEL HANS, Hammeken, 12 Nevele
 BIDOLI MARIANNA, Dennaan, 4 Wachtebeke 27/03/1992
 CELIE DANIEL, Bosdam, 73 Lochristi
 DE BEULE LUTGARDE, Groenstraat, 13 Wachtebeke
 VAN GREMBERGEN GERT, Krokussenlaan, 20 Wachtebeke
 DE KEGEL CARLA, Holstraat, 90 Gent

OVERLIJDENS 1 KWARTAAL 1992

DE MAESSCHALCK ANDRE, ongehuwd 78 j., Godshuisstraat, 13 Wachtebeke 05/01/1992
 DE MEESTER GODFRIED, wed. Bulpa Marguerite 88 j., Meersstraat, 31 Gent 13/01/1992
 BEAVAL MARINA, wed. De Witte Ididoor 77 j., Dorp, 20 Gent 15/01/1992
 BERESOLE MARTHA, wed. Sterck Julianus 88 j., Dorp, 40 Wachtebeke 15/01/1992
 DE ROOVER GERMANA, wed. De Block Victor 81 j., Godshuisstraat, 13 Wachtebeke 16/01/1992
 COPPENS JUSTINE, wed. De Wilde Emilius 91 j., Godshuisstraat, 13 Wachtebeke 20/01/1992
 DE MOOR GEORGIUS, ongehuwd 82 j., Meersstraat, 31 Gent 23/01/1992
 BAL ANNA, wed. Velleman Mauritius, 87 j. Molenhoek, 72 Wachtebeke 09/02/1992
 DHERT ROBERT, ongehuwd 72 j., Godshuisstraat, 13 Wachtebeke 10/02/1992
 COPPENS MICHEL, echtg. Hillaert Maria 79 j. Rechtstro, 5 Gent 11/02/1992
 DE SMET GILBERTUS, ongehuwd 59 j., Axelsvaarden, 10 Gent 11/02/1992
 SIX HELENA, wed. Vermast Isidoor 78 j., Meersstraat, 31 Antwerpen 13/02/1992

EVERAERT EMMA, wed. De Pauw Gerard 90 j., Meersstraat, 31 Wachtebeke 16/02/1992
 CREYF RACHEL, wed. De Meyer Isidoor 93 j., Meersstraat, 31 Gent 17/02/1992
 VERPLANCKE PROSPER, echtg. Van Rompu Mariette 71 j., Langelede, 152 Gent 18/02/1992
 VERLACKT YVONNA, echtg. Smitz Joris 63 j., Sint-Frnaciesdijk, 25 Gent 18/02/1992
 DE MUYNCK PETRUS, wed. Van Laere Augusta 86 j., Dorp, 40 Wachtebeke 19/02/1992
 TACK ALIDA, wed. Engels Domien 86 j., Meersstraat, 31 Wachtebeke 21/02/1992
 VANDER STRAETEN HELENA, wed. De Smet Rutger 85 j., Meersstraat, 31 Gent 22/02/1992
 ROETS BERTHA, wed; Van Bastelaere Aime 85 j., Meersstraat, 31 Wachtebeke 17/02/1992

POULLIER RAOUL, echtg. De Letter Irena 78 j., Peene, 7 Wachtebeke 28/02/1992
 DEMUL LUCIEN, echtg. Hollants Emma 62 j., Vinkenstraat, 42 Gent 28/02/1992
 HILLAERT GERMAINE, ongetrouwd 90 j., Meersstraat, 31 Lokeren 15/03/1992
 STURMS ELISABETH, echtg. Lippens Achiel 78 j., Muishoeken, 11 Wachtebeke 22/03/1992
 NEIRYNCK CYRILLE, wed. Van Hulle Rachel 84 j., Godshuisstraat, 13 Wachtebeke 24/03/1992
 VAN DE VOORDE ALBERTUS, echtg. Poppe Magdalena 75 j., Molenhoek, 1 Wachtebeke 29/03/1992
 WILLEMARCK HERMINA, wed. De Meyer Marcel 83 j., Peene, 22 Gent 28/03/1992
 HESTERS ALFONS, echtg. De Vos Adriana 78 j., Molenhoek, 53 Gent 30/03/1992

LOUIS VAN DE VOORDE (PETOTTERE)

Een burgerlijke naam zoals er vele zijn . De naam, Van De Voorde , gekend over gans de gemeente en veelvuldig verspreid over het Vlaamse land. Maar als men in onze contreienspreek van "Louis Petottere", die kent iedereen. Zo een naam wordt maar gedragen in één familie Van de Voorde.

Op mijn vraag , aan Louis , of ik zijn bijnaam mocht vermelden in deze kleine monografie knikte hij bevestigend. Ik was onder geen andere naam bekend bij de mensen. Mijn vader Leo Petottere, zoals zij hem noemden, heeft waarschijnlijk, in de volksmond, zijn naam, Van de Voorde nooit horen vernoemen. Ik ben er nog fier op, maar hoe wij aan die naam gekomen zijn is niet met zekerheid te bepalen. Het zou bij mijn grootmoeder gestart zijn. Het was immers de tijd dat iedereen door het leven moest met een al dan niet sociale bijnaam. Volgens overleveringen was de naamverklaring als volgt: vroeger ging men aardappelen zoeken op het land wanneer de boer deze had geroid. Tegen deze , meestal kleine, aardappels die nog gevonden werden zei men "peteuterkens". Aangezien mijn grootvader, ook in die tijd, deze veel voorkomende bezigheid uitvoerde werd deze naam omgevormd naar "Petotterken" . Mijn grootvader en zeker mijn vader waren niet groot van gestalte en dit heeft misschien die naamgeving nog wat kracht bij gezet. Of dit de juiste verklaring is kan Louis niet met zekerheid bevestigen. Hij zal immers de laatste zijn die deze naam in de volksmond zal dragen. De tijd heelt de wonden maar ook de naamgevingen zodat de nakomelingen nu de officiële naam aannemen.

Louis werd geboren te Wachtebeke op 29 september 1919 in de Molenhoek als eerste kind van Leo en Venerande de Craene.

Leo was fabrieksarbeider en werkte dus noodgedwongen in een bedrijf langs de huidige kanaalzone. In 1920 verhuisden mijn ouders naar de Walderdonk in de kleine

(Foto: G. De Buck)

huizekens die gelegen zijn recht over de huidige spoorwegstraat. Ik, Louis, kreeg nog twee broers met name, René en Gerard. René huwde met Rombout Julia en Gerard huwde Van Verdeghe Marie José.

In 1930 werd mijn vader, Leo, werkloos en moest aan de dop, zoals men dat pleegt te noemen. Met het doggeld kon men niet overleven en mijn vader ging er bij leuren. Zijn leuren waren mosselen. Hij moest de mosselen halen naar Boekhaute en later naar Philippine. Tot 2 maal per dag werden verse mosselen met paard en kar afgehaald bij de vissers in Boekhaute. Wij mochten daar maar zijn wanneer de waterstand van de zee het toeliet dat de schepen konden binnenvaren. Het leuren zat in de familie, ook mijn grootvader was leurder, ook meerdere tantes en nonkels konden zich niet binden aan fabriekarbeid en stapten het harde zelfstandige beroep van leurder in.

Er waren bijna gans het jaar door mosselen te verkrijgen. Het was een produkt dat goed verkocht werd. Wij verkochten deze aan de prijs van 4 kg mosselen voor 5 fr. Als dat geen goedkoop eten was. Het vlees was toen merkkelijk duurder. De mosselen werden verkocht ongekuist, zodat men nogal wat afval had maar de kwaliteit was goed. Op 15 jarige leeftijd, na de lagere school, moest ik, om financiële redenen, alleen gaan venten met mijn waren in Wachtebeke en omliggende gemeenten zoals Zaffelare, Desteldonk, Lochristi en Zeveneken. Zelf mocht Louis nog niet rijden met een

paard op de openbare weg zodat zijn vader, Leo nog mee moest om het paard in de teugels te houden. Op 16 jarige leeftijd werd ik, kleinen Petottere, alleen de baan opgestuurd. Mijn vader begon toen aan een lange rust periode want werken daarvan had hij waarschijnlijk een broertje dood. Hij wierp zich op het "pensen" of in schone woorden gezegd stropen. Niet zonder gevaar natuurlijk. Meermaals kregen wij de gendarmen over de vloer maar het bleef maar bij aanmaningen en verwittigingen. Eens heeft het niet veel gescheeld, maar het was mijn schuld. Mijn vader werd op het land waar wij "peteuterkens" van aardappelen aan het zoeken waren lastig gevallen door de garde. Het kwam bijna tot een handgemeen. Ongezien liep ik langs achter naar de garde en verkocht hem met een halve kluts gezochte aardappelen een oplawaai. Daarvan zijn wij en de garde niet goed geweest. Maar ja, het stropen kon mijn vader niet laten. Het was ook het meeste soort vlees dat op het tafel kwam. Zijn grote bekendheid en bezigheid was het ophalen van konijnvellen. Op straat lopen, zoals hij gewoon was, en ten huize de vellen ophalen en ze thuis verzorgen en prepareren, daarmee is hij oud geworden. Op zijn vijftigjarige huwelijksverjaardag heeft men een dubbelganger gemaakt van hem en samen met zijn onafscheidelijke fiets en de konijnvellen geplaatst voor de café van Leonie Verslijcke op de hoek van de Groenstraat. (zie foto).

Ook mijn broers hebben nog een tijd gevent in vis en

viswaren. Doch de enige die het gans zijn leven gedaan heeft ben ik. Het is daarom dat ik hier in de contreien gekend was onder Louis Petotter. Ik, mossel- en visleuder, kocht een ezel van het Italiaans leger. Het was een kruising van een ezel met een paard. Iets apart maar een beest als geen ander, snel en rap. Echt, daar hebben wij veel deugd van gehad. (Terwijl hij dit vertelde zag hij nog het beeld van zijn eerste eigen trouw dier aan zich voorbijgaan).

En wij hebben het maar moeten betalen na de oorlog als dat geen garantie was.

Tijdens de oorlog was het niet zo gemakkelijk om aan onze leuwaren te geraken. Wij konden niet rechtsreeks meer bij de schippers terecht maar moesten ons wenden tot de groothandelaars. Buiten mosselen werd ook haring verkocht, in die tijd de overlevingsspijs voor de kleine man, nu een luxe eten want hij kost zoveel als een biefstuk. De haring gingen wij halen naar Brugge. Met de trein naar Brugge, de haring in valiezen gestopt en dan terug op de trein naar huis. Iedereen op de trein ging een eind van ons staan. Wij roken naar de haring als een haring zelf.

Ik was bij de klas van 39 om dienst te doen in het leger. Wij lagen te Antwerpen bij het 5 linie regiment. Tijdens mijn dienstitijd brak de oorlog uit en moesten wij naar het front te Luik. Wij trokken dan terug tot in Kwatrecht bij Wetteren waar wij gedemobiliseerd werden en naar huis mochten. In het totaal ben ik ongeveer 18 maanden in het leger geweest.

De oorlog werd mij ook noodlottig, ik werd opgeëist. En zo belandde ik voor 26 maand in Duitsland te Pulgard waar ik werkte in een benzinefabriek. Tijdens die 26 maand ben ik nooit naar huis kunnen komen. Dat was het gevolg van hen die wel naar huis mochten en onderdoken zodat zij in Duitsland het risico niet meer namen en geen verlof toestonden. In mei 1945 ben ik dan thuis gekomen. Het werd dan ook hoog tijd dat ik mij achter een lief ging zoeken. Zo ben ik in 1947 getrouwd met Rachel de Mets, het buurmeisken van recht over de deur. Nu was het werken voor eigen rekening. Wij huwden in bij een tante van mij op de Walderdonk naast Alber Gijsel. Zij was de weduwe van Cekar Van de Voorde, en had plaats voor slaap en werkruimte. Het was hard. 's Morgens vroeg op, en steeds de ongekuiste vis prepareren voor de verkoop. Het gemalen koelijs werd met de fiets opgehaald te Zelzate in de "Zoutkete". Lang hebben wij daar niet gewoond, na drie jaar verhuisden wij naar de Walderdonk in een klein woonhuisje van "Dijle". Het huisje staat er nog half, verscholen achter de rijwoningen nummers 73-75.

Ondertussen hadden wij reeds aan de uitbreiding van ons gezin gedacht, twee zonen zetten de naam Van de Voorde, alias "Petottere" voort. Na twee jaar verhuisden wij terug, ditmaal naar de Groenstraat. Wij vonden moeilijk een aangepaste accommodatie voor onze bedrijvigheid.

Rachel, mijn vrouw ging verschillende dagen mee op ronde terwijl onze kinderen bij mijn schoonouders werden opgepast. Ook de woning in de Groenstraat voldeed niet meer aan de behoeften en andermaal pakten wij, figuurlijk, onze valiezen en gingen naar de Stationsstraat in de oude schoenwinkel van De Martelaere waar nu Gerard Nevejans woont. Hier bleef de vrouw des huizes thuis en verkocht de vis aan de toonbank. Het was een strijd om te overleven, van s, morgens vroeg tot s, avonds laat. Einde der jaren 50 kochten wij ons een auto en werd het paard van stal gedaan. Of het een verbetering was weet ik niet maar wij kregen nu nog minder tijd dan voorheen. Zelf de vis gaan halen naar de vismijn, kuisen, in het ijs leggen en dan de baan op.

Nog waren wij niet aan het einde van onze verhuis. Nog eenmaal pakten wij onze valiezen (vis) in en verhuisden enkele woningen verder in de Stationsstraat, het huidige nummer 64. Daar was het gedaan met het sleuren van ijs, een frigo werd opgebouwd en volgens die geldende normen richtten wij ons modern in. Alles moest evenwel nog met de hand gekuist en gefileerd worden. De afval werd in het begin op het stort van Wachtebeke, in de reepkens, gestort. Later werd deze afgehaald door het vuilbelik.

Ontspanning! Ja ontspanning is iets waar wij meestal van droomden. Alleen het staakbollen dat hebben wij nog wat kunnen uitoefenen op de verschillende bolbanen over Wachtebeke en omstreken. Op mijn 62 ben ik met pensioen gegaan een jaar vroeger dan normaal, dit gedeeltelijk wegens gezondheidsredenen. Mijn handen stonden gezwollen van de reuma door gedurig in het ijs en de koude te moeten werken. Voor het ogenblik zijn mijn handen terug enigzins normaal. Daarmee verdween de laatste Wachtebeekse visventer uit onze straten. Op de vraag, moest gij terug mogen beginnen zoude ge het zelfde doen, was Louis zijn antwoord overtuigend ja, maar zijn echtgenote wist beter ik zou er zeker niet meer aan beginnen. Het enige wat ik zou doen is vis eten maar niet meer verkopen, terwijl Louis replikeerde "Geef mij maar vis om te verkopen hem opeten is niet voor mij". Samen met zijn twee honden en zijn echtgenote slijten zij hun ouden dag in de Stationsstraat 64 al nadenkend "Den tijd is toch veel veranderd hé".

P. Hesters

MINDERBROEDERS UIT WACHTEBEKE VOOR 1797

Bij verschillende opzoekingen over onze streek-geschiedenis kunnen wij soms profiteren van opzoekingen van andere heem- en geschiedkundigen.

De navolgende gegevens zijn ontleend uit "Appeltjes van het Meetjesland Nr.4 (1952) blz. 58 tot 60.

Deze gegevens komen van de hand van P. Petrus B. de Meyer, o.f.m., De minderbroeders in het Meetjesland (voor 1797) Blz. 11-68. Uit al deze inlichtingen aangaande deze paters hebben wij enkel onzer Wachtebeekse paters naar voor geschoven. Wie meer informatie wil kan eventueel het ganse artikel verschenen in 1952 doornemen.

BURCHOVE (VAN). P. Irenaeus.

Op 5 Mei 1733 geboren en Andreas gedoopt.

Hij trad in het klooster op 5 Maart 1755 te Oudenaarde en legde daar, 't volgend jaar, op 6 Maart zijn geloften af.

P. Irenaeus was een welsprekende predikant. Verschillende jaren achtereen preekte hij de vasten- en adventsermoenen die toen iedere dag gehouden werden. Hij verkreeg de titel "Proedicator Emeritus". De oversten benoemden hem tot geestelijke bestuurder van verscheidene vrouwenkloosters, o.a. te Diksmuide. Op 16 Augustus 1797 moest hij met zijn medebroeders voor het geweld van de Franse commissaris Coppé zwichten en zijn klooster van Diksmuide verlaten. Hij dook onder bij trouwe vrienden en oefende in het geheim zijn priesterlijke bediening uit.

Hij overleed te Diksmuide op 19 November 1799.

ERTVELDE of EETVELDE (VAN). P. Placidus.

De kleine Jan, zoon van Jacobus en Cecilia Puts werd op 20 Maart 1744 geboren.

Te Ipere gekleed op 17 Februari 1768 en daar, volgend

jaar, op 19 Februari geprofest. Op 30 December 1796 uit zijn klooster verdreven te Gnet, dook hij onder. Na het Concordaat vestigde hij zich te Lokeren waar hij als predikant en biechtvader in de parochiale kerk van Sint-Laurentius een "beneficium" verkreeg.

Hier overleed P. Placidus op 11 April 1821.

HIMME. P. Athanasius.

Op 4 Februari 1737 geboren en Jan gedoopt. In het klooster te Oudenaarde getreden op 28 April 1762, legde hij daar zijn geloften af, 't volgend jaar op 2 Mei. Hij stierf in het klooster te Iper op 4 November 1796 na 3& jaar priesterschap.

MEULENAERE (DE). P. Matthias.

Hij zag het levenslicht op 7 Juni 1732 en werd Jan gedoopt in zijn parochiekerk.

Te Oudenaarde trad hij in het klooster op 15 Juni 1757 en legde er zijn geloften af, 't volgend jaar, op 19 juni. In verscheidene kloosters werd hij als vicaris benoemd en eens tot gardiaan van Tielt aangesteld.

Hij woonde te Kortrijk wanneer de Franse kerkvervolgers de paters verjoegen, in 1797. Hij verborg zich bij trouwe vrienden te Kortrijk en stierf daar op 6 Mei 1805, oud 73 jaar.

ZELE (VAN). P. Bernerdus.

De kleine Ludovicus werd op 9 februari 1739 geboren. Hij nam het Franciskaanse habijt aan te Oudenaarde op 7 mei 1759 en legde 't volgend jaar, daar zijn geloften af op 8 mei.

Uit zijn klooster verdreven in 1797 ging hij schuil. Na het concordaat vestigde hij zich te Velzeke, waar hij overleed op 28 Mei 1811.

P. Hesters

INHOUDSTABEL

Safarkensmarkt		blz. 17
Rara namen (De Pruis, Vervae)	N. Vervae	blz. 18
Wachtebeekse proza,	P. Hesters	blz. 19
Ten huize van: Remi Van De Voorde	M. Migom	blz. 22
De dorpsmolen in te 18 eeuw.	P. Hesters	blz. 23
De staat van onze bevolking		blz. 28
Louis Van De Voorde (Petottere)	P. Hesters	blz. 29
Minderbroeders uit Wachtebeke voor 1797.	P. Hesters	blz. 32
Inhoudstafel	blz.	32

HEEMKUNDIGE KRING «OUD WACHTEBEKE»

Carte figurative van de prochie Wachtebeke
gedelineert en ghemaeckt by my onderscreven ghe-
sworne Landmeter reviderende binnen Wachtebeke, naer
de waerachtighe ghelegenheden ten verzoock van Ewre
Heere Theodoor van Abdye van St. Petrus nevens Gheert
somme te verdueren in Sijne Burch als Kanselier d'ghens
den Grave van Valou verweerde, de selve Carte ghelegent
in conformiteit van contracte in date 21. Maye 1278
aenghengen tusschen den Clouster van de Byloche,
den Abacher van St. Petrus Clouster by Ghent en
Jozef Steven van Iseghem my Licentiaet desen 14
novembere 1618. D'ghewiltselick Ewre was anterteckent
P. De Vos met parlycke

Waarvan afschrift
Gent 21 maart 1768
Wassenaer
R. van der Vliet

Driemaandelijks mededelingsblad van de Heemkundige Kring
 "OUD-WACHTEBEKE"

19de Jaargang 3de kwartaal 1992

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn bijdragen.

Verantwoordelijke uitgever:

Paul Hesters, Stationsstraat 165, 9185 Wachtebeke, Tel. (091) 45 04 63

**"HET VOLK VERTROK, VERHEUGD
 EN WELGEMOED OM AL HET GOEDE"
 KRONIEKEN 7, 9.**

Zeker zij die het meegemaakt hebben op 26 september, deze grandioze jubileumviering; want zo mag zonder enige vorm van overdrijving de slotmanifestatie van 750 jaar VIER AMBACHTEN - 500 jaar GRAVEJANSDIJK betiteld worden.

Dank zij de belangloze samenwerking van velen maar vooral het noeste werk van enkele bestuursleden van onze Heemkring "Oud Wachtebeke", aan wie de organisatie van deze jubileumdag in het Provinciaal Domein was toevertrouwd, zal over deze viering nog lang als een mooie herinnering nagekaart worden.

Omdat er de vrijdag nog een modeshow plaats vond in de feestzaal van het Provinciaal Domein konden enkele dappere bestuursleden en helpers slechts om middernacht beginnen met het klaar zetten van de zaal. Om drie uur was de klus ongeveer geklaard en om 8 uur was iedereen terug present om de laatste details in orde te brengen. Een prachtig weer kondigde een formidabele dag aan. Nadat eerst de schrijvers van het jubileumboek op de gevoelige plaat gebracht waren begon stipt om 10 uur de academische zitting met de speciaal voor de gelegenheid gekomponeerde 4 AMBACHTEN MARSCH.

Het jubileum-harmonie-orkest gevormd door 62 muzikanten van 9 fanfares uit de Vier Ambachtenregio speelde onovertreffbaar prachtig, temeer als men weet dat slechts driemaal samen werd gerepeteerd. Toen moderator Cesar DAVID met een aangepaste bijbeltekst de zitting opende zat de grote zaal vol met ruim 400 aandachtige toehoorders. Afgewisseld met fel gesmaakte muziek van het jubileumorkest, zang door het Saman- en het A Capellakoor en het Kamerkoor Vocalitas, korte toneel-

fragmenten uit "Van den Vos Reinaerde" en "Floris ende Blancefleur", werd het woord gevoerd door Dhr. Marc DE SMET, voorzitter van de Stuurgroep '92, Burgemeester Daniël NUYTINCK, Drs. Adrie de Kraker die het jubileumboek voorstelde, Gouverneur BALTHAZAR, Mevr. de VRIES-HOMMES gedeputeerde van Zeeland en Burgemeester KESSEN van Hulst. Het hoogtepunt van deze manifestatie was een evocatie van de uitreiking van de Keure zoals ze staat afgebeeld op een miniatuur die berust in de Nationale Bibliotheek in Wenen.

In hun prachtige middeleeuwse gewaden bestegen Graaf Thomas en Gravin Johanna de troon, omringd door 4 hofdames en 8 raadsheren. Ware er niet het gedrum en geklik van de fotografen geweest, men zou zich in de hoofse middeleeuwen gewaand hebben. De mooie eikenhouten "Couffre", waarin voortaan de "Keure" zal berusten, sierde het geheel op. Na toespraken van Graaf Thomas en zijn gemalin werd door de Kanselier een prachtig verluchte en in oud-gotisch schrift geschreven Keure aangereikt en door de Graaf overhandigd aan de "Hoofdschepenen", alias de 4 burgemeesters van de vroegere Ambachtsteden. Als hofdames fungeerden de voornaamste medewerksters en als raadsheren de voorzitters van de 9 Heemkundige Genootschappen. Nadat de burgemeesters de Keure in de couffre gedeponereerd hadden en afgesloten elk met eigen slot en sleutel, weerklonken de nationale liederen en kon de receptie beginnen. Tijdens de receptie werd aan de notabelen, de schrijvers, de heemkringen en de waterschappen een op naam gestelde oorkonde overhandigd als dank voor hun gewaardeerde medewerking.

Onder het heffen van het glas en het snoepen van de

toastjes werd het voormiddagprogramma afgesloten. Intussen was het namiddagprogramma al volop op gang gekomen. Rond de vijver waren Scouting Axel reeds van in de voormiddag doende hun Ambachtentorens op te bouwen voor het jeugdspel.

Zeven volksdansgroepen vertoonden hun mooiste dansjes op het terras voor het restaurant en binnen wemelde het van postzegelverzamelaars die afkwamen op een internationale afstempeling. Tussen zijterras en vijver was "Breekpunt" zijn kunnen aan het demonstreren terwijl binnen een grote groep bridgers kampten om het meesterschap. Op de Ruitersweide waren intussen 120 ruiters uit 10 Paarden- en Ponyclubs druk doende met dressuur- en springwedstrijden.

Nabij de sporthal waren inmiddels de schutterskoningen aan het strijden om de trofee van Schutterskoning van de 4 Ambachten die na een felle kamp werd veroverd door Koning Johan VERSTRAETEN van "Ons Vermaak - Axel". Om het zonnig geheel te binden brachten de fanfares van Muziekvereniging HEIKANT en Showband "De Staak" uit Assenede fel gewaardeerde wandelconcerten. Alle medewerkers werden ter afronding bedacht met een "Oorkonde", waarvan al bij al er zo'n 700 werden uitgereikt.

Voor de hongerigen was er 's avonds nog een barbecue bij kaarslicht en zij die het dan nog niet voor bekeken

hiielden konden een dansje wagen begeleid door het orkest "The Best Friends".

Werd het VIER AMBACHTEN JAAR aldus waardig afgesloten, het hele opzet culmineert in feite in het prachtig boekwerk "Over Den Vier Ambachten" waarvan U de betekenis en de inhoud in bijlage vindt. Tot nu toe zijn reeds meer dan 500 boeken besteld en met de uitgever werd overeengekomen dat het drukken begint zodra er 800 voorinschrijvingen geboekt zijn. Bij voorinschrijving wordt Uw naam als steunlid in het boek vermeld maar het wordt wel even haasten want, eens de druk begonnen, is het te laat. U kunt dan nog enkel de prachtige "Dampierrekaart" cadeau krijgen.

Om het U niet moeilijk te maken kunt U Uw voorinschrijving ook via onze Kring boeken; eventueel zelfs telefonisch onder Nr. 091/45.01.62.

Dit indrukwekkend boekwerk, waarin zoveel boeiende onderwerpen behandeld worden zodat iedereen er zijn gading in vindt, zou in geen enkel heemgezind gezin mogen ontbreken, dit is althans de mening van Uw Kringvoorzitter

Cesar DAVID

BEZOEK AAN PLEEGKIND TAWANDA MUNIYARARI IN DE EASTERN HIGHLANDS VAN ZIMBABWE

Drie jaar geleden besloot ik, om via Plan International (ook Foster Parents genoemd), steun aan de derde wereld te geven op een zeer concrete wijze. Namelijk door het nemen van een adoptiekind.

Bij Plan International betaal je maandelijks 820 fr, waarbij je kan kiezen uit welk land je een kind wil steunen in zijn opvoeding, welke leeftijd, welke sexe, je kiest.

Jaarlijks krijg je van Plan een uitvoerig verslag over wat er met je geld is gebeurd, en krijg je brieven en foto's van je Foster-kind toegestuurd. Reeds meer dan 15.000 mensen in België geven op deze wijze financiële steun aan een kind in een ontwikkelingsland.

Meer informatie kunnen geïnteresseerden bekomen bij Plan International, Fr. Laurentplein 31, 9000 Gent.

Tel 091/24.23.73

Ik had het reeds vanaf de eerste brief beloofd, om eens op bezoek te komen, maar ik vond nooit de geschikte

reisformule. Dit jaar kreeg ik de folder van Anders dan Anders in handen, en deze reis bood mij de mogelijkheid om de vele toeristische bezienswaardigheden van Zimbabwe te koppelen aan een bezoek aan mijn 11-jarig Foster-kind Tawanda. Na een schitterende rondreis doorheen het land, was het langverwachte moment aangebroken om Tawanda te gaan opzoeken.

MEER DAN 12.000 FOSTER-FAMILIES ROND MUTARE

Slechts 4 uur duurde de rit met de lijnbus van de hoofdstad Harare naar de Oostelijke stad Mutare, vlak tegen de grens met Mozambique. Het bezoek aan Tawanda was gelukkig vooraf aangekondigd, want 11 en 12 augustus zijn officiële feestdagen, nl. de herdenking van de helden gevallen in de bevrijdingsoorlog. Waardoor de scholen en ook het lokale bureau van Plan International gesloten

waren. Toch waren de mensen van Plan paraat om dit bezoek mogelijk te maken. Zelfs de vice president van Plan Zimbabwe was aanwezig om, uitleg te verschaffen over het werk dat Plan in Zimbabwe verricht. Tot onze verbazing bleek dat er meer dan 12.000 pleeggezinnen zijn in de streek rond Mutare, gelegen in de oostelijke hooglanden van Zimbabwe. Met pleegouders afkomstig van overal uit de wereld.

Lokale mensen worden in het hoofdkwartier van Plan in Mutare geschoold in verscheidene beroepstakken. Uiteraard gaat nu de meeste aandacht en het meeste geld naar het boren van waterputten (28 geboord in 1989-1990), de bouw van 676 familie-toiletten en 4 schooltoiletten. Ook werden er 95 klaslokalen gebouwd of gerepareerd, voor 38 kinderen werd het schoolgeld betaald (voor de middelbare school). Er wordt aan herbebossing gedaan via het aanplanten van 4.200 bomen. Verder werd een ambulance aangekocht, cursussen werden gegeven voor verbetering landbouw- en veeteelt-methodes.

70% van de zwarte bevolking woont nog in slechte omstandigheden in "communal land" of in de "high density" stedelijke krotwijken.

ZIMBABWE ZOU EEN RIJK LAND MOETEN ZIJN

Zimbabwe heeft potentieel veel rijkdom. Het heeft vele grondstoffen, ertsen, tabak, katoen, koffie, en is in normale omstandigheden de graanschuur van Zuidelijk Afrika. Vanuit toeristisch oogpunt heeft het ook enorm veel te bieden: de Victoria-watervallen, het Hwange nationaal wildpark, het Karibameer. De regering van Robert Mugabe, aan de macht sedert de onafhankelijkheid van Zimbabwe in 1980, mag zeker democratisch genoemd worden. Dat kan men b.v. vaststellen aan de tolerantie tov de vele kritiek die gespuid wordt in de kranten, radio en tv, op straat. De blanke minderheid (100.000) heeft echter alle economische touwtjes in handen. De goede landbouwgronden zijn 12 jaar na de onafhankelijkheid nog steeds in bezit van schatrijke blanke boeren. Vele stukken vruchtbare grond laten ze gewoon braak liggen. De regering poogt via landhervormingen hier iets aan te veranderen, traag, misschien te traag.

MAKADINI, MAKADINI?

Na deze interessante informatieronde was het tijd voor enkele aankopen in de stad. Ik had nogal wat geschenken

meegegebracht van vrienden en medereizigers. Vooraf werd ik voorgesteld aan de mensen van Plan die me zouden vergezellen: Barbara, Clifford en Cosmus. Dan reden we ongeveer 1 uur naar de school in Munyarari waar Tawanda lagere school loopt. Aldaar, ondanks het feit dat het een vrije dag was, werd ik opgewacht door het voltallige schoolcomité, een grote groep leerlingen en onderwijzers. Barbara en Clifford hadden me op het hart gedrukt toch enkele woordjes Shona te zeggen tegen de mensen van het schoolcomité. Het lukte me maar nauwelijks Makadini (Hoe gaat het?) te stotteren. Maar daar waren ze al zeer gelukkig mee. Ook leerden ze me de Zimbabwese handdruk kennen. Na enige oefening slaagde ik tenminste eervol in deze test.

Iedereen wilde me de verwezenlijkingen van Plan tonen, de bouw van nieuwe klassen (veel kinderen hebben geen meubilair en moeten op de grond zitten), de inrichting van een bescheiden bibliotheek, de moestuin die er nu troosteloos bijlag door de aanhoudende rampzalige droogte die zuidelijk Afrika teistert sedert drie jaar, de omheining, en het pronkstuk: de waterput die veel geld had opgeslorpt, maar waarvan het nut in de huidige toestand duidelijk is.

Eén van de onderwijzers vroeg me in België uit te kijken naar Engelstalige schoolboeken, want de nood is groot aan meerdere exemplaren van de schoolboeken. Beloofd. Indien er lezers mogelijkheden zouden weten om daar aan te geraken, graag reactie via Plan, dank bij voorbaat.

Ondertussen hadden de kinderen zich opgesteld om een paar liedjes te zingen om Plan te danken voor de steun. De snoep en stylo's werden blijkbaar gewaardeerd door zowel de leerlingen als het schoolcomité, daarna ging het naar de middelbare school, waar de leerlingen

De ganze familie verzameld op het erf: van links naar rechts: Grootmoeder, moeder Mary, Tawanda, zusje Mercyline, nichtje, grootvader Reikai, tante.

landbouwmethodes krijgen aangeleerd, en dat ook hier klaslokalen werden gebouwd en zogenaamde Blair-toiletten voor de sanitaire voorzieningen.

GROOTVADER REKAI : "DIT HADDEN WE NIET VERWACHT"

In de buurt kochten we 's middags brood en cola om onze ergste honger te stillen, en daarna kwam eindelijk het langverwachte moment, het bezoek aan Tawanda thuis. Wanneer de wagen van Plan halt hield op een paar honderd meter van het huis, kwam Tawanda met zijn neef afgelopen om de bagage te helpen dragen. Hij was zeer schuchter, en zou dit de ganse tijd blijven. Tawanda was kleiner dan ik verwacht had, (van de foto's) jongens van 11 jaar zijn bij ons groter. Maar de voeding is natuurlijk de bepalende faktor in de groei. Grootvader Rekai, grootmoeder Grace, zusje Mercyline, moeder Mary, tantes, nichtjes en neven en burens zorgden ervoor dat de kraaknette hut meer dan vol zat.

De mannen zitten op de bank samen met de gasten, de vrouwen en kinderen op de rieten mat op de grond. De emancipatie van de vrouw heeft blijkbaar nog een lange weg af te leggen in de traditionele samenleving van Zimbabwe. Na enkele formele beleefdheidsvragen was het ijs snel gebroken. Barbara, gaf een seintje dat het tijd werd voor de geschenken .

Er was voor iedereen meer dan genoeg, t-shirts, jeansbroeken, sweaters, pet, zeep, zaklamp, kleedjes, schoentjes, snoep. Grootvader hield een rondedans in zijn nieuwe kleren, één van de tantes verraste me op een echte Afrikaanse vreugde, en Tawanda en zijn zusje Mercyline haasten zich om zich ook om te kleden. Vooral over de sportieve kledij was hij duidelijk verrukt. Tawanda zong als bedanking een Engels liedje.

HET DANKWOORD

Grootvader Rekai hield een ontroerende toespraak in de Shona-taal waarin hij Plan en mijzelf bedankte voor de hulp. Hij had dit niet verwacht, zei hij. " U komt van zover en brengt dit alles mee, terwijl familie die het beter heeft en in de stad woont, ons vergeet." Hij vreesde dat de jongste regeringsmaatregelen om het schoolgeld te verhogen (onder druk van het I.M.F), het nog moeilijker zouden maken om Tawanda verder naar school te laten gaan. Barbara verzekerde hem dat hij zich geen zorgen hierover hoefde te maken, Plan zou instaan voor de betaling van het schoolgeld . Grootvader dankte me

Geboorde waterput in de tuin van de lagere school waar Tawanda schoolloopt : aangelegd door Plan Internationaal. Inspectie onder het waakzaam oog van Barbara van Plan.

hartelijk met de Afrikaanse handdruk, die ik ondertussen onder de knie had, tot grote hilariteit van iedereen. Ondertussen was het tijd voor de traditionele fotosessie. Iedereen wilde op de foto, tegen de prachtige achtergrond van de Mozambikaanse bergen, een dor landschap om reden van de droogte, maar toch adembenemend mooi.

MET DE KIP ONDER DE ARM NAAR BELGIE?

De familie stond erop dat er mij een geschenk werd aangeboden.

Tawanda kreeg de opdracht een kip voor mij te vangen. Trots kwam hij mij die overhandigen. Daar zat ik dan met een levende kip in mijn armen. Beleefd trachtte ik duidelijk te maken dat ik een levende kip onmogelijk kon meenemen naar België. Clifford, plaatselijk ontwikkelingswerker van Plan, die de familie het beste kent, bracht deze boodschap over, en dat leverde geen probleem op.

Want onmiddellijk werd de kip geslacht en klaargemaakt om op te eten met het traditionele voedsel, Sadza (maïsbrood). Dit wordt uiteraard met de handen gegeten, wat weer leidde tot enige onwennigheid van mijn kant, maar alles werd zeer hygienisch verzorgd, want eerst worden de handen gewassen, en na het eten opnieuw. Ik dankte de familie dat ze mij deze maaltijd aanboden. Ieder toespraakje werd gevolgd door een klaterend applaus.

MAG JE IN BELGIE OOK VIER VROUWEN HEBBEN?

Ik werd na het eten bestormd met vele vragen, zoals : hoeveel koeien heb je ?, welk soort wild leeft er in België?

Verbijstering en ongeloof toen ik eerlijk antwoordde over geen koeien, schapen of ander vee te beschikken. Dat er bij ons ook geen olifanten en buffels rondlopen op straat.

De fotoprentkaarten van Gent werden met ontzag en verbazing bekeken. "Zoveel mensen in zulk een klein land, amper driehonderd km lang , hoe kan dat ? leven jullie boven elkaar? aag een man in België ook vier vrouwen hebben? "

Ondertussen rende Tawanda naar de nabijgelegen huisjes naar zijn vrienden, om trots zijn geschenken te tonen. Grootvader haalde hem telkenmale terug, het was immers onbeleefd het bezoek alleen te laten.

WAT MET DE DROOGTE : EEN RAMP

Grootvader Tekai was zeer bezorgd over de overlevingskansen van zijn tien koeien, die niets meer te grazen hadden, er was ook geen hooi meer, ze liepen nu op de hoogst gelegen heuvels tegen de onveilige grens met Mozambique.

Als de droogte nog lang aanhoudt zal alle vee sterven. De familie beschikt gelukkig over een open waterput, andere families moeten kilometers lopen om een put te vinden, maar het waterpeil staat nu al erg laag , en het regenseizoen start pas in november.

Barbara vroeg me een extra bijdrage te storten voor de familie wegens de droogte, wat ik zeker zal doen.

Nieuwbouw van een klaslokaal, in opdracht van Plan International.

"THANK YOU, THANK YOU",... EN HIJ VERDWEEN IN DE DUISTERNIS.

De uren gingen voorbij , het was inmiddels tot mijn verbazing 5 uur geworden, 'tijd om afscheid te nemen, want om zes uur is het donker in Zimbabwe, en we hadden nog een lange weg terug. Iedereen deed ons uitgeleide en het afscheid was bijzonder hartelijk, ik verzekerde hen dat ik zeker terug zal komen. Tawanda en zijn oudere neef stapten in de laadbak om eens mee te kunnen rijden met de wagen van Plan. Na een 3 tal km stopten we en lieten Tawanda en zijn neef te voet terugkeren. Tawanda keerde zich nog eens om en riep "Thank you, thank you", en ze verdwenen in de invalende duisternis.

Symbolischer kon het afscheid tussen onze twee werelden niet geweest zijn.

TERUG NAAR DE "BESCHAAFDE WERELD"

Overstelt door emoties, uitgeput door de vele verrassingen die de dag me had geboden reden we zwijgend door de duisternis, langs alle kanten van de stoffige zandweg werd er lachend gezwaaid naar de wagen van Plan, ondanks alle miserie zijn deze mensen ongelooflijk vriendelijk, en na een uurtje waren we terug in de "beschaafde wereld" .

De vraag die op mijn lippen ligt : "Welke "beschaafde wereld" is dit dan, een die miljarden verspilt aan wapens, aan supersnelle wagens, aan een duurdere salon dan die van de burens.

Een "beschaafde wereld" die zich afwent in onverschilligheid van de miserie van andere mensen. Onder de drogreden van : "het komt toch nooit terecht bij diegenen die het nodig hebben."

Wel ik heb een boodschap aan al diegenen die doof en blind wensen te blijven , "de ikke en de rest kan stikke"-mensen.

Beste mensen, ik kan u verzekeren dat het geld goed besteed wordt, ik heb het immers met eigen ogen gezien, en als je hiervoor nog je schouders wil ophalen , dan rest me enkel nog u een erg slapeloze nacht toe te wensen.

Rudy Van Cronenburg

DE STAAT VAN ONZE BEVOLKING

GEBOORTEN 2 KWARTAAL 1992

HEIRWEGH CELINE, dochter van Freddy en van De Clercq Mireille, Overslagdijk, 14 Sint Niklaas 29/03/1992

DE WOLF JOZEFIEN, dochter van Peter en van Van Dingenen Centina, Irislaan, 4 Gent 01/04/1992

BUYSSE SARINA, dochter van Christiaan en van Van Renterghem Ann, Vieruitersten, 8 Gent 02/04/1992

MINNEBO WINKE, dochter van Danny en van Troch Marie Christine, Rechtstro, 13 Gent 10/04/1992

VAN DE SOMPEL ROBIN, zoon van Joan en van Cortvriendt Nathalie, Rechtstro, 50 Gent 14/04/1992

ROGIES MICHIEL, zoon van Didier en van Doppegieter Isabella, Rechtstro, 27 Gent 17/04/1992

LEGAST ANOUK, dochter van Geert en van De Nys Marleen, Kerkstraat, 12 Gent 05/05/1992

DE BRUYNE SEM, zoon van Freddy en van Van De Walle Godelieve, Zwaluwlaan, 25 Eeklo 12/05/1992

AUDENAERT KENNY, zoon van Dirk en van Van Gaever Peggy, Stationstraat, 136 Gent 17/05/1992

VAN HECKE IRIS, dochter van Marc en van Willems Sabine, Oudeburgse Sluis, 5 Gent 14/04/92

VAN PARYS LISELOT, dochter van Lieven en van De Neve Rose Marijn, Dorp, 53 Gent 05/06/1992

BRACKE LISA en SARAH, dochters van Ronnie en van De Smet Karen, Spreeuwstraat, 22 Gent 07/06/1992

VAN THIELEN ISALIEN, dochter van Willy en van Cappaert Marie Therese, Bovenhoek, 25 Wachtebeke 16/06/1992

NEYT SANDER, zoon van Tony en van Van Hove Annick, Warande, 23 Gent 22/06/1992

GRYP PATSY, dochter van John en van De Loose Nadine, Kerkstraat, 13A Gent 24/06/1992

HILLEWAERT TIM, zoon van Hugo en van Nopens Iris, Molenstraat, 12 Gent 28/06/1992

HUWELIJKEN 2 KWARTAAL 1992

03/04/1992

DE VLIEGER RONNY, Stationsstraat, 185 Wachtebeke

DEJONGHE GEILBERTA, Stationsstraat, 185 Wachtebeke

04/04/1992

WAELEPUT GEERT, Georgès De Baetsplaats, 10 Gent
CELIE GRETA, Langelede, 104 Wachtebeke

18/04/1992

DELAENDER RONNY, Oude Veldstraat, 49 Lochristie
VELDEMAN DAISY, Rechtstro, 19 Wachtebeke
08/05/1992

LAKERVELD JOHAN, Churchillaan, 484 Terneuzen
Nederland

TEMMERMAN SANDRA, Langelede, 11 Wachtebeke
08/05/1992

SCHELFAUT LUC, Lindestraat, 3 Wachtebeke

VAN LOO MYRIAM, Lindestraat, 3 Wachtebeke

09/05/1992

SNOECK KURT, Staakstraat, 35 Assenede

DE BRUYNE MANON, Rechtstro, 6 Wachtebeke
16/05/1992

DE MUNCK JACKY, Kalve, 60 Wachtebeke

COQUET TANIA, Meersstraat, 60 Wachtebeke

23/05/1992

DE SMET DANNY, Molenstraat, 18 Wachtebeke

DE LEY KRISTIEN, Molenstraat, 18 Wachtebeke

23/05/1992

PAELINCK ERIC, Langelede, 20 Wachtebeke

SYNAEVE RITA, Langelede, 20 Wachtebeke

10/06/1992

VAN LANDEGHEM RUDI, Pijkestraat, 40 Oostakker

VAN DEN HENDE ANN, Molenhoek, 12 Wachtebeke
19/06/1992

DE SCHAEPMEESTER GEERT, Bontinckstraat, 80
Laarne

HUYGE MICHELINE, Oudeburgse Sluis, 36
Wachtebeke

26/06/1992

BAERT ANDY, Ommegangstraat, 29 Lochristie

HESTERS MIA, Axelsvaardeken, 27 Wachtebeke

27/06/1992

ROUSSEAUX WERNER, Zwaluwlaan, 44 Wachtebeke

BOUCHEKHELAL HAYAT, Avenue R. Coty Mos En
Baroeul (FR.)

27/06/1992

DUYCK ERIC, Groenstraat, 1 Wachtebeke

VANDERVEKEN ARLETTE, IJsvogelstraat, 13
Wachtebeke

27/06/1992

VAN HEYGHEN YVAN, Langelede, 148 Wachtebeke

SCHAUWVLIEGE ANN, Langelede, 148 Wachtebeke

OVERLIJDENS 2 KWARTAAL 1992

VAN DOOSSELAER MARIE, wed. Lion Henri, 105 j.

Meersstraat, 31 Wachtebeke 02/04/1992

STEEL AIME, echtg. Van Der Sypt Cecilia, 71 j.

Langelede, 173 Gent 03/04/1992

BOUVRY ALBERTA, wed. Blondel Gerard, 69 j.

Nieuwstraat, 6 Wachtebeke 07/04/1992

DAMAY ROGER, ongehuwd, 68 j. Oudeburgse Sluis,

48 Gent 20/04/1992

BUYSSE GEORGETTE, echtg. Van Rompu Hilaire,

52 J. Bloemenweg, 3 Gent 22/04/1992

VAN DAMME LEON, echtg. Van Der Jeugd Agnes,

52 j. Axelsvaardeken, 20 Gent 26/04/1992

CHALMET LEON, echtg. De Vetter Suzanna, 70 j.

Melkerijstraat, 11 Gent 28/04/1992

VERPLANCKE LEONIE, wed. Creve Victor, 86 j.

Godshuisstraat, 13 Wachtebeke 03/05/1992

L'ECLUSE PETRUS, wedn. Michiels Coralie, 84 j.

Walderdonk, 15 Gent 17/05/1992

DE MUYNCK MARIA, echtg. Cools Gustaaf, 80 j.

Melkerijstraat, 9 Gent 18/05/1992

DE WEVER ACHILLE, echtg. Van Poucke Bertha,

82 j. Langelede, 85 Wachtebeke 20/05/1992

MARTENS ROGER, echtg. Broekhoven Simonne, 51 j.
Peene, 12 Gent 26/05/1992

VAN HUFFEL LISA, wed. Brusselman Hector, 85 j.
Bosstraat, 5 Wachtebeke 28/05/1992

VAN DE CAUTER MADELEINE, wed. Ghijselinck
Remi, 85 j. Meersstraat, 31 Wachtebeke 28/05/1992

SEYSSENS JULMA, wed. Bruggeman Guillielmus,
81 j. Godshuisstraat, 13 Wachtebeke 29/05/1992

HIMSCHOOT MARIE, wed. Stevens Amedee, 93 j.
Godshuisstraat, 13 Wachtebeke 30/05/1992

DOOMSMAURICE, wedn. Vincent Eva, 90 j. Dorp, 40
Wachtebeke 19/06/1992

DEMAN ELVIRA, wed. Uyttendaele Emiel, 79 j.
Meersstraat, 31 Wachtebeke 20/06/1992

MEYS MARIA, wed. Dautreloux Victor, 86 j.
Godshuisstraat, 13 Wachtebeke 25/06/1992

THIJS PHILEMON, echtg. Talboom Mariet, 67 j.
Langelede, 155 Gent 25/06/1992

DE CALUWE JULIETTE, wed. De Waele Domien,
79 j. Godshuisstraat, 13 Wachtebeke 29/06/1992

DE DYCKER DESIRE, echtg. De Villaer Adrienne,
60 j. Hertenhof, 31 St.-Niklaas Wachtebeke 29/06/
1992

DE LARUELLE ROGER, echtg. De Winter Hermina,
62 j. Meersstraat, 2 Gent 30/06/1992

TEN HUIZE VAN : PHILEMON DE VOS

Vrijdag 10 juli. Peene 6. We stapten binnen bij Philemon De Vos gehuwd met De Clercq Louise Marie. Op 4 juni waren ze zestig jaar getrouwd, en ze blijven er maar over praten: de gelukwensen, de bloemen, het medeleven van zo veel mensen die dan over de vloer kwamen.

Philemon wordt 1 oktober 88 jaar maar hij kan gemakkelijk tien jaar liegen want hij stapt nog zeer flink en recht als een kaars zoals de volksmond het zegt. Hij is altijd een sterke man geweest en had de kracht van een paard zegt hij zelf. In zijn jonge jaren durfde hij zich wel eens "lostrekken". Ter gelegenheid van Moerbeke kermis is hij eens drie dagen en twee nachten "op zwier" geweest. In die Waaslandse gemeente werd hij geboren en liep er lagere school tot zijn twaalfde jaar. De grote vakantie begon, de oogst was rijp en hij moest meteen aan de slag met pikken, binden en stuiken van rogge en haver, van 's morgens tot 's avonds.

Het gezin telde zeven kinderen en allen moesten ze helpen op de boerderij, want ze hadden volgens de

normen van die tijd een tamelijk groot bedrijf.

Zijn communie deed hij ook te Moerbeke. In die jaren was er altijd een tamelijke groep kinderen wiens ouders financieel niet bij machte waren om voor die gelegenheid nieuwe kledij te kopen. Die marginaaltjes werden dan "gekleed door den armen"; zo kon iedereen zien welke familie wel en welke niet bemiddeld was. In die jaren was er veel armoede zegt Philemon, en hij kan maar niet begrijpen dat er zo veel misnoegde mensen rondlopen in deze maatschappij die barst van consumptie allerlei. Wegens broederdienst moest hij niet onder de wapens; het bewijs van vrijstelling in 1924 zit nog in zijn portefeuille, kopij hierbij.

Op 4 juni 1932 zijn ze getrouwd in de mis van acht uur, maar van huwelijksreis was er geen sprake. Tot in 1938 bleven ze te Moerbeke, daarna kwamen zij naar Wachtebeke op de plaats waar zij nu nog wonen, eigendom die ze in 1951 aankochten van de familie Poullier. Volgens Philemon's beweringen moet het huis twee-

honderd jaar oud zijn. Naast de voorkamer is er nog een paardenstal voor de afspanning. Voermans op de lijn Antwerpen - Gent en omgekeerd stalden er hun paarden terwijl zij zelf op de schelfsliepen. De volgende ochtend vroeg ging de tocht verder naar Gent of Antwerpen.

Philemon is 54 jaar landbouwer geweest. Hij heeft nooit gezaaid vóór het feest van St.-Lucas want hij citeert de spreuk "Wie met Lucas zaait, volgend jaar lustig maait".

Zijn gedachten blijven eventjes hangen en meewarig schudt hij het hoofd over de evolutie van het rustige boerenleven van zo veel jaren terug naar het jachtige gedoe van nu.

Het amusement lag bij hem in zijn werk; de voldoening die hij genoot wanneer zijn taak keurig en correct gedaan was. Die eigenschap draagt hij nog: zijn houding, de manier van spreken getuigen er van.

Het spreekwoordelijke "ieder huisje heeft zijn kruisje" trof ook hun gezin. In 1952 werd hun enig kind Raymond ziek: kinderverlamming. Het was in de maand juni dat hij werd overgebracht naar het ziekenhuis in Gent. Op zijn tiende verjaardag lag het kind in de "stalen long". In 1969 een paar dagen voor Kerstdag is de jongen overleden.

23 Jaar is Philemon met pensioen. Hij heeft nog wat scharrelkippen en een ruime groentetuin die hij zelf nog bewerkt. Het bos naast zijn woning onderhoudt hij piekfijn. Hij kent de namen van de verschillende sparrensoorten en weet bovendien nog te vertellen in

welk jaar ze geplant werden.

Voor we vertrokken gaf hij ons nog een paar wijsheden mee.

"Niet eten zonder lust, niet drinken zonder dust".
"Werk met vlijt, rust op tijd". Hij kent er nog veel meer.

Maurits Migom

"OVER DEN VIER AMBACHTEN"

Deze titel kunt U ook aflezen op de folder die bij dit tijdschrift is gevoegd. Over dit boek is reeds herhaaldelijk geschreven in de pers. In het voorwoord van de voorzitter wordt ook uitvoerig over dit boek en de feestelijkheden daarrond melding gemaakt. De inhoud van het boek kwam tot stand door het bundelen van opzoekingswerk van een honderdtal auteurs. Deze auteurs hebben onze plaatselijke geschiedenis nageplozen. Een diversiteit van onderwerpen samengebracht in één boek is wel uniek. Iedereen kan er zijn gading in vinden.

Wat wij bij dit kort schrijven wel even willen belichten zijn de auteurs van Wachtebeke, ook de auteurs welke over onze gemeente geschreven hebben.

- Buyle Maurice, een van onze bestuursleden, smokkelde een verhaal in dit boek over

"Smokkelverhalen uit de grensstreek van de Vier Ambachten". Dat hij een deskundige is op dit gebied hebben wij in onze jaarboeken reeds herhaaldelijk kunnen vaststellen. Het is een greep uit het volk voor het volk. De gewesttaal wordt passend in dit geheel geëtaleerd.

- Creve Piet, de zoon van ons bestuurlid Wies Creve, heeft zich op een politiek thema geworpen. Iets wat wij zeker niet uit die hoek zouden verwachten is het onderwerp van zijn studie "De uitbouw van de socialistische beweging in het Belgische gedeelte van de Vier Ambachten tot 1940".
- De Smet Erik, ex bestuurslid en medewerker schrijver aan de eerste tijdschriften van onze vereniging. Enkele jaarboeken van onze kring droegen ook zijn auteursnaam. Eén van zijn standaardwerken is zeker het jaarboek 1975

Bijlage bij Wachtebeke. Mededelingenblad, jrg. XIX, 8

Een uniek boek!!

Bij voorintekening facsimile-kaart **GRATIS**

“Bijdrage tot de toponymie van Wachtebeke”. Zijn bijdrage belicht de heren van het Ambacht Assenede onder de titel “De heren van het Ambacht Assenede tijdens de zeventiende en achttiende eeuw”.

- De Wilde Bas, licentiaat in geschiedenis, belicht dank zij zijn eindwerk aan de universiteit de windmolen in onze gewesten. Als titel verkoos hij “Molens in de Vier Ambachten”. Zijn opzoekingen in de archieven zijn zeker een bijdrage geweest tot het nader toelichten van onze geschiedenis.
- Hesters Paul, ondervoorzitter en verantwoordelijke uitgever van dit blad, heeft hem andermaal bewogen op het vlak van de windmolen te Wachtebeke. “Het bestand van de korenwindmolens te Wachtebeke in de achttiende eeuw”. Dit alles is opgesmukt met enkele onuitgegeven foto's van deze molens.
- Hoebeke Gy, oud secretaris en bestuurslid van onze vereniging, heeft andermaal zijn stokpaardje van stal gehaald. U kunt het raden, “Bijgeloof in de Vier Ambachten”. Het zal verder blijven spoken in de gedachten van de lezers van deze bijdragen. Slapeloze nachten zult U er niet aan overhouden maar wel een vleugje volkswijsheid die goed is voor jong en oud.

- Van Vlaenderen Luc, inwoner van onze gemeente, archeoloog in hart en nieren droeg ook zijn steentje bij. “Steentijdvondsten te Wachtebeke en te Sint-Kruis-Winkel” zijn een aanvulling van zijn zeer uitgebreide publikaties op dit gebied. Diverse artikelen zijn reeds verschenen in gespecialiseerde tijdschriften. Op zijn gebied is hij een onovertroffen werkkraft en maakt de verscheidenheid in dit boek tot één geheel.
- Vervaeet Albert, wonende in Zaffelare, brengt zijn kennis van het Wachtebeeks leven in een aanvullende tekst op zijn reeds vroeger verschenen publikaties. “De sociale hulpverlening te Wachtebeke tijdens de hongerejaren 1845-1850”. Met deze bijdrage gaat hij nog dieper in op zijn vorige studie die reeds verschenen is in het jaarboek 1990 van onze vereniging.

Buiten deze 8 auteurs, die voor het grootste gedeelte in hun bijdrage over Wachtebeke schrijven, zijn er nog verschillende andere auteurs die onze gemeente in een bepaalde context plaatsen binnen hun bijdrage.

Het gebied dat in dit boek belicht wordt is zo aan elkaar verbonden dat dit alles tot één geheel mag aanschouwd worden. Wij als heemkundigen kunnen niet anders doen dan het boek aanbevelen aan hen die dieper willen graven in hun verleden. Hoe en waar het kan besteld worden kunt U in de ingesloten folder zien.

P. Hesters

Enkele van de 8 vernoemde auteurs op de voorstelling van het boek op 26 september 1992 in het provinciaal domein te Wachtebeke. van L-R : Paul Hesters, Maurice Buyle, Erik De Smet, Gy Hoebeke, Luc Van Vlaenderen, Bas De Wilde en Albert Vervaeet.

JAARBOEK NUMMER 26

Enkele maanden voor het jaareinde kunnen wij U reeds melden dat jaarboek nr. 26 van de persen rolt. De auteur, Maurice Buyle, heeft de rijke geschiedenis van de melkerij onder de loep genomen. Het oprichten en de ontwikkeling van dit bedrijf werd aan de hand van informanten, foto's en documenten samengesteld.

Alleen de naam van de straat, Melkerijstraat, duidt aan dat in die omgeving iets moet te doen geweest zijn met melk. Door noodzakelijke werken in de Stationsstraat zijn vele inwoners gedwongen gebruik te maken van deze straat. Ik zie de straat nog altijd als een beeld uit onze schooltijd. Komende van Walderdonk richting Langelede: rechts de melkerij met twee grote woonhuizen van de familie Scheire, daarnaast enkele kleine woningen. Aan de de spoorweg en aan de hoek met de kleine Melkerijstraat nog een kleine woning. Links slechts één huis op het einde van dit recht stuk van de straat. Al de leemten werden opgevuld met landbouwgrond.

Aan de linkerkant liep nog een afwatering waarin de melkerij haar water loosde. In de zomer een stank en in de winter geen ijs op het water waren verschijnselen die opvielen.

Nu, geen vergelijk meer mogelijk. Woonhuizen (villa's) rechts en links met daartussen nog enkele perceeltjes die weldra ook zullen verdwijnen onder de bouwwoede.

De 150 bladzijden studie over wat eens de Melkerijstraat was kunt U in het 26ste jaarboek lezen. Een tweede deeltje van dit boek is gewijd aan de inventaris van al wat wij als heemkring reeds gepubliceerd hebben. Wij vonden het noodzakelijk in het belang van vorsers en studenten die iets over onze gemeente willen opzoeken.

Bij het jaarboek hoort onafscheidelijk het lidgeld of bijdrage voor de goede werking van de heemkring. Vorig jaar, of laten wij zeggen dit jaar, hebben wij het lidgeld opgehaald voor 1991. Dit jaar nog voor het jaareinde komen wij dus terug aan de deur. Mocht U veronderstellen dat U dit jaar reeds betaald heeft kan dit wel zijn, doch het was het lidgeld voor 1991 en nu halen wij het lidgeld voor 1992 rond. Wij zijn één der weinige verenigingen die U eerst

alles geven en achteraf maar om het lidgeld komen. Dit is een gevolg van omstandigheden die wij niet altijd in de hand hebben. Een jaarboek samenstellen duurt wel iets langer dan men normaal denkt en zo kan zulke situatie voorvallen. De prijs van een luttele 300 frank blijft gehandhaafd. Extra steun kunnen wij altijd gebruiken en is zelfs welkom aangezien het lidgeld niet de werkingskosten dekt.

Voor volgend jaar, of jaarboek nummer 27 is de geschiedenis van de verschillende muziekmaatschappijen vooropgesteld.

Op 4 februari 1844 werd de harmonie "De Eendracht" opgericht.

Honderdvijftig jaar later zullen wij dan de geschiedenis van deze maatschappij te boek stellen. Ook de andere maatschappijen, "Concordia" van Overslag en de verdwenen fanfare "De Vrije Zonen" zullen opgenomen worden in dit jaarboek. Mochten er mensen zijn die nog informatie bezitten aangaande die maatschappijen, zij kunnen altijd contact opnemen met P. Hesters

Tot hier een voorsmaakje van wat U kunt verwachten op heemkundig gebied te Wachtebeke.

P. Hesters

P.S. Ons documentatiecentrum is nog altijd open op de eerste zondag van de maand van 10 tot 12 uur.

“DE AANBIDDING DER HERDERS” DOOR JOSEPH PAELINCK IN DE SINT-CATHARINAKERK TE WACHTEBEKE.

In een vroeger nummer van dit tijdschrift (jg. 19, nr. 1, p. 5-7) vroeg de heer Wies Creve naar bijkomende gegevens over het werk van Joseph Paelinck in de kerk van Wachtebeke.

Drie schilderijen van J. Paelinck zouden niet zijn weergevonden en men vroeg zich af of “De aanbidding der wijzen” inderdaad aan Joseph Paelinck mocht worden toegeschreven. Door onze opzoekingen i.v.m. de armenzorg en de Zusters van Wachtebeke (1) zijn wij enigszins vertrouwd geraakt met de geschiedenis van Wachtebeke en speciaal met de periode van pastoor G.D. Van Rossen, stichter van het klooster en pastoor te Wachtebeke van 1823 tot 1868.

Vanuit deze achtergrond meenden wij enige toelichting te kunnen geven. Vooreerst dient te worden opgemerkt dat het schilderij in de kerk van Wachtebeke “De aanbidding der herders” is en niet “De aanbidding der wijzen”. Dit blijkt zowel iconografisch als in de literatuur over dit schilderij. Zoals we verder nog ter sprake zullen brengen, gaf pastoor G.D. Van Rossen aan dit schilderij de naam “Kerstnagt”. Wij zijn ervan overtuigd dat enkel en alleen dit kunstwerk door Joseph Paelinck werd gemaakt voor de kerk van Wachtebeke. Het bevindt zich nog steeds op de plaats waarvoor het besteld en gemaakt werd, boven het hoofdaltaar.

Drie verdwenen schilderijen,

In de door de heer Wies Creve geciteerde studie van de heer Hubert Vanden Hende worden drie werken vermeld als zijnde geschilderd voor de kerk van Wachtebeke: *Maria Hemelvaart, Apollo en enige Muzen en Het Oordeel van Midas*. De heer Vanden Hende baseerde zich daarvoor op een tekst van E.H.G. Magherman, eertijds onderpastoor te Oostakker en thans pastoor te Wondelgem. Deze tekst bevat echter meerdere drukfouten en liet zaken weg, die juist voor Wachtebeke belangrijk zijn. Deze foutieve tekst luidt: “Hij schilderde (...) de aanbidding der herders (abdijkerk Westmalle), het vertrek van Tobias (Opbrakel), de terugkeer van Tobias (St.-Maria Oudenhove), de aanbidding van het H. Hart (Roermond), *Maria Hemelvaart Muzen, Apollo en enige Muzen, het Oordeel van Midas* voor kerk van Wachtebeke, en vier doeken (de Schoonheid, Dans der Muzen, Apollo en enige muzen), *het Oordeel van Midas*) voor baron Heyndricx van Destelbergen.

(2) De cursieve delen werden door de drukker ten onrechte tweemaal gezet en Wachtebeke kwam bovendien terecht op de plaats van Muizen (bij Mechelen).

De ware toedracht betreffende de laatste werken van Paelinck was: hij schilderde tweemaal een “Aanbidding der Herders”, een voor het trappistenklooster van Westmalle en een voor de kerk van Wachtebeke, verder het “Vertrek van Tobias” voor de kerk van Opbrakel, de “Terugkeer van de jonge Tobias” voor de kerk van Sint-Maria-Oudenhove, de “Aanbidding van het H. Hart” voor Roermond, een “Maria Hemelvaart” voor Muizen bij Mechelen, de “Vlucht naar Egypte” voor Mechelen. Op het einde van zijn leven schilderde hij nog vier grote werken, de “Schoonheid”, de “Dans der Muzen”, “Apollo en enige Muzen” en het “Oordeel van Midas”, voor de senator baron Heyndricx, die er één van zijn salons voor zijn kasteel (Crabbenburg ?) te Destelbergen mee opfleurfde (3).

De foutieve situering wordt derhalve duidelijk: Maria- He-

melvaart hoort thuis te Muizen en de twee andere in Destelbergen. Het is trouwens ondenkbaar dat de toenmalige pastoor Van Rossen twee onchristelijke schilderijen over Apollo en Midas in zijn kerk zou hebben geduld, laat staan dat hij ze ervoor zou hebben gekocht.

De aanbidding der herders

Anderzijds zijn er meerdere auteurs die de “Aanbidding der herders” uit de kerk van Wachtebeke toeschrijven aan J. Paelinck. Deze toeschrijving werd nooit in vraag gesteld, cfr. M. Heins en W. Steeghers. (4) Fr. De Potter en J. Broeckaert schreven “Het hoogaltaar prijkt met eene schilderij van den Oostakkerschen kunstenaar Paelinck voorstellende de “Aanbidding der Herders”. ‘t Is het eenige, van al de schilderstukken in de kerk, dat wezenlijke verdiensten heeft”. (5) Broeder Wifredus van de Broeders van Liefde (G. Vanlerberghe) vindt het een typerend werk voor deze schilder en zijn kunstrichting, het classicisme. Hij schrijft: “de “Aanbidding van de Herders” is een authentiek stuk van een weleer gevierd artiest”. (6) Er is trouwens ook een Wachtebeeks document waarin de naam van de schilder Paelinck vermeld wordt. Op 10 februari 1866 maakte pastoor G.D. Van Rossen eigenhandig een overzicht van alles wat onder zijn bestuur voor de kerk van Wachtebeke werd gekocht. Onder het nummer 2 staat: “eene hoogen altaer in het marbere met alle deszelfs behoorten 5.760,36 fr.; eene schilderij in denzelven verbildende Kerstnagt door Paelinck 1.000,00 fr”. (7)

We kunnen derhalve de twee vragen van de heer Wies Creve beantwoorden:

1. De drie “verdwenen” schilderijen zijn nooit in Wachtebeke geweest, maar waren wel in Muizen en Destelbergen.
2. De “Aanbidding der Herders”, door pastoor G.D. Van Rossen “Kerstnagt” genoemd, is inderdaad van Joseph Paelinck.

A. Vervaet, Zaffelare

Voetnoten

- (1) A. VERVAET, *De Zusters van de heilige Vincentius a Paulo van Wachtebeke 1841-1991*, Wachtebeke, 1991; ID., *Sociale hulpverlening van de gemeente Wachtebeke 1830-1925, Heemkundige Kring “Oud-Wachtebeke” jb. 24 (1990)*.
- (2) G. MAGHERMAN, *Sint-Amandusparochie Oostakker*, (Oostakker), 1975
- (3) cfr. M. Heins, *Paelinck, Joseph. - Biographie Nationale* dl. 16, Brussel, 1901, p. 448-452; W. STEEGHERS, *Genealogie van de Familie Paelinck te Oostakker en biografie van kunstschilder Jozef Paelinck (1781-1839)*, - *Heemkundige Kring De Oost-Oudburg* jb. 17 (1980), p. 83-104.
- (4) cfr. noot 3.
- (5) F. DE POTTER-BROEKAERT, *Geschiedenis van Wachtebeke, Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen* dl. 7, Gent, 1864-1870, p. 23-24.
- (6) G. VANLERBERGHE, *De Aanbidding van de herders. Kerk van Wachtebeke, - Sint-Laurensklok* jg. 38 (1965-1966) p. 50.
- (7) Rijksarchief Gent, Kerkfabriek Wachtebeke, Nr. 5. (Meerdere interessante stukken van het kerkarchief van Wachtebeke bevinden zich in het Geraard de Duivelsteen te Gent).

MOERBEKE - WAAS SLUIT AAN BIJ DE HEEMKUNDIGE VERENIGINGEN

De heemkring Wachtebeke, heeft op dit ogenblik een ledenaantal van 790. Wij zitten andermaal in de lift op gebied van interesse voor ons werk. Deze gunstige kentering geeft ons nog meer kracht om verder te doen op de ingeslagen weg.

Het is geen verschijnsel dat zich alleen op Wachtebeke manifesteert. De dichtstbijzijnde verenigingen zijn deze van Stekene en van Lokeren. In deze situatie schijnt verandering te komen. In Zaffelare zou men ook de heemkundige kriebel voelen. Na het verdwijnen of afschaffen van de militaire dienst zou het vrij gekomen tijdschrift "Milac" in zijn bestaan van geen nut meer zijn. Het ledenaantal van dit tijdschrift is dermate hoog dat het spijtig zou zijn mochten deze mensen in de kou blijven staan. Het heemkundig nieuws dat nu reeds in dit tijdschrift vermeld wordt zou uitgebreid worden om uiteindelijk na het afschaffen van de dienstplicht een volledig pakket heemkunde te kunnen bieden aan hun lezers.

In het oosten van onze gemeente ligt Moerbeke-Waas. Hier is men reeds gestart met een heemkring. Enkele dapperen hebben de hoofden bij elkaar gestoken en zagen een heemkundige leemte op deze gemeente. Het rijke verleden en het nog aanwezig patrimonium zijn een bron wat het sociale aspect van zo een vereniging ten goede komt. Het is wel verheugend dat het een jonge bestuursgroep is die de touwtjes in handen schijnt te nemen. De vergrijsde Moerbekenaar is natuurlijk een onmisbaar steunpunt in dit alles. Ondergetekende werd ook aangezocht in dit geboortegebeuren de barend heemkring bij te staan met woord en daad.

De werking zou starten op "Sinten Teun" een dag die gekend is op en rond Moerbeke. Hoeveel mensen gingen in vroegere tijden niet naar de feestdag van de patroonheilige van Moerbeke-Waas. Hij die mens en dier moest beschermen tegen allerlei kwalen werd aanbeden en vereerd zoals het in die tijd paste. Nu hoort men alleen nog van "weet ge 't nog op sinte teun daer waes nogal wa volk é" . Het sociale gekoppeld aan de armoede had zijn droeve kanten maar zeker ook zijn goede kanten. Bepaalde ingrepen op de gemeente, ruilverkavelingen en inplanten van verschillende woonwijken, moeten een impuls geven om het verleden van Moerbeke op te tekenen

en naar de mensen toe te brengen. Het verleden moet een aanwijzing zijn om de toekomst gericht op te bouwen.

Het menu van de kring is uitgebreid. Natuurhistorische wandelingen en bezoeken, opzoekingen ter plaatse en in de archieven, verzamelen van dokumentatie, geven van voordrachten en filmvoorstellingen en laatst en zeker een der belangrijkste zaken het uitgeven van een kontaktblad. Met dit laatste moeten wij de mensen dichter bij elkaar brengen.

Wij als heemkring "Oud Wachtebeke" hebben een dertigtal leden te Moerbeke-Waas. Een heemkring is en moet grensoverschrijdend zijn. Daarom zijn wij als vereniging geen konkurrenten maar partners en steunen wij elkaar in woord en daad.

Voor de mensen die belangstelling hebben voor het heemkundig gebeuren te Moerbeke-Waas geven wij hier enkele kontaktadressen:

- Dominique Daelman, Dorpvaart 7 Moerbeke. Tel. 466143
- De Schepper Geert, Damstraat 232 Moerbeke. Tel. 466368
- Hereman Peggy, Opperstraat 34 Moerbeke. Tel 469998
- Hesters Paul, Stationsstraat 165 Wachtebeke. Tel 450463

Op het einde van dit jaar zal een algemene informatiefolder over dit alles verdeeld worden te Moerbeke. Het is de bedoeling dat de heemkring niet een kring is van enkele personen maar een vereniging van alle Moerbekenaars ongeacht hun levensvisie. Respekt voor iedereen en alles is een leuze die in de heemkunde hoog in het vaandel staat. Laten wij hopen dat het heemkundig schip goed te water zal gelaten worden en een behouden vaart mag hebben om het in de taal te zeggen van wat eens op de Moerbeekse scheepswerven gebeurde.

P. Hesters

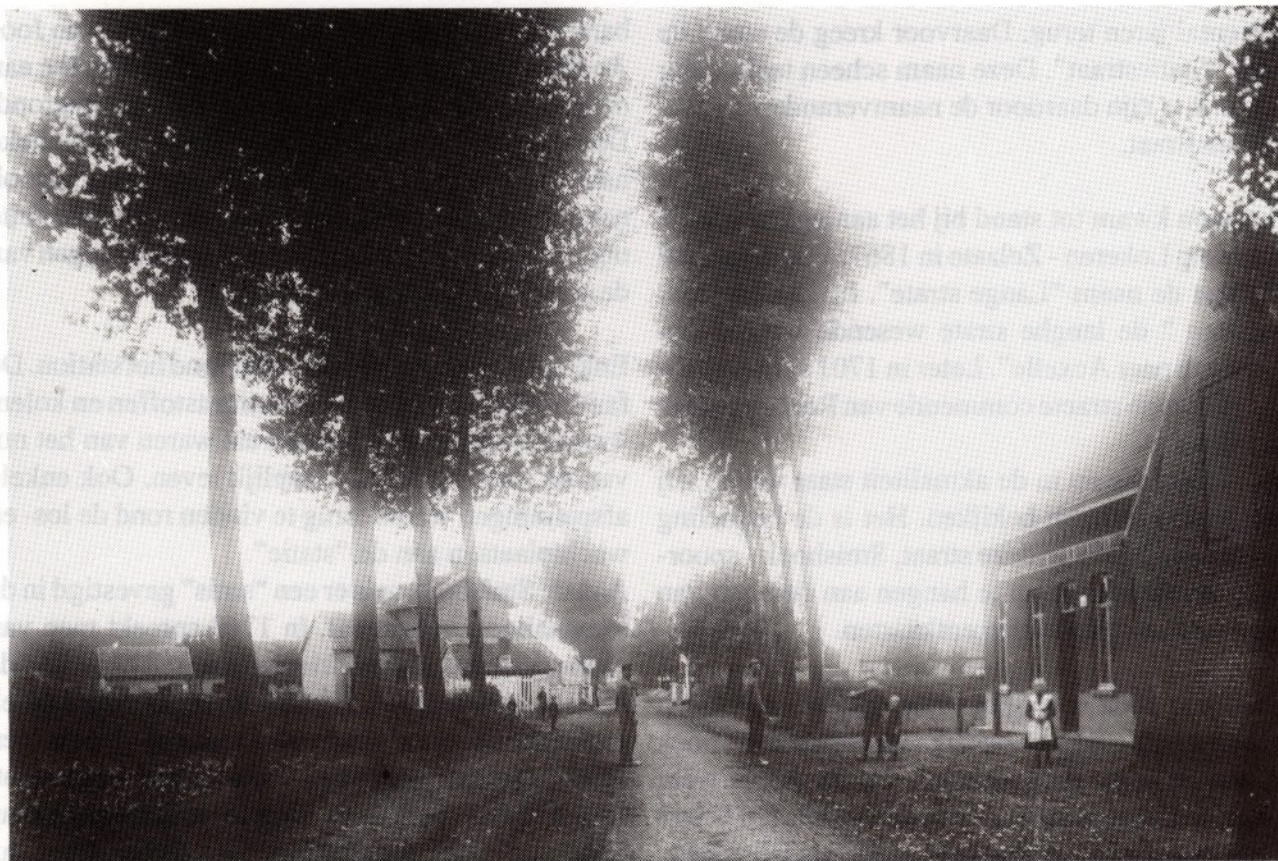
DE STATIONSSTRAAT

Op dit ogenblik staat de Stationsstraat in het middelpunt van de belangstelling. De graafwerken, de rompslomp voor de inwoners die hun woonst niet meer in of uit kunnen met één of ander vervoermiddel is daar niet vreemd aan. De tijd van de autoloze straat roept een kijk naar vroeger op. Iedereen is of was er van overtuigd dat er iets moest gebeuren aan deze straat. De wegbedekking en de riolering waren aan verbetering toe. Men zegt: ge kunt geen omelet bakken zonder eieren te breken ?. Wel hier moet men ook de miserie die gepaard gaat met zulke ingrijpende werken er bij nemen. Politiek is het altijd een heet hangijzer geweest op de gemeente. De voor- en tegenstanders over de verschillende verkeerssituaties die zich nu kunnen voordoen zullen dit alles maar kunnen inschatten wanneer alles zal voltooid zijn. Laten wij het beste hopen voor iedereen. Laten wij hopen dat iedere weggebruiker er met ere behandeld wordt en men niet achteraf de wonden moet likken.

Deze straat is één van de eerste die ons grondgebied heeft ingedeeld in verschillende stukken. De huidige naam "Stationsstraat" kwam maar tot stand een vijftiental jaren terug. Daarvoor kreeg de straat de naam "Statiestraat". Deze naam scheen taalkundig

Stationsstraat anno 1900

zicht vanaf de statie richting Smishoek

Stationnsstraat anno 1992

vijftiental jaren terug. Daarvoor kreeg de straat de naam "Statiestraat". Deze naam scheen taalkundig niet juist te zijn daardoor de naamverandering naar Stationsstraat.

Die naam kwam tot stand bij het aanleggen van de spoorweg Lokeren - Zelzate in 1867. Voorheen had de straat de naam "Lange strate". In 1641 spreekt men van "de langhe strate wesende wijlent den heerwech naer Acxelle". Later in 1701 spreekt men van "de lange straete commende van Ramonshoeck naer durp".

Deze straat die nu in de aktualiteit staat willen wij toch even van nabij bekijken. Het is de bedoeling van het gedeelte van deze straat, Smishoek - spoorweg, een tijdsbeeld op te hangen aan de hand van informatie en foto's of prentkaarten.

In het jaar 1662 was deze straat onbewoond. Geen enkele woning was aanwezig van aan de Smishoek tot aan de wijk Ramonshoek. Op de plaats waar heden de firma Staelens - Vervaeet gevestigd is was er een woning die toebehoorde aan Clara Dierckens. Op de andere hoek van de straat, waar nu de Krediet-

bank zijn kantoor heeft, stond de hofstede van Joos Andries. De rest van alle percelen grond welke aan deze straat raakten waren bos of landbouwgrond. Deze weg was de verbindingsweg van Wachtebeke naar de wijken Ramonshoek en Overslag alsook naar de "Veldmolen". De bebouwing heeft in feite maar een uitbreiding genomen na het aanleggen van de spoorlijn Lokeren - Zelzate.

Enkele bedrijven vestigden zich rond het station. De familie Persijn, handelaars in meststoffen en kolen, waren de eerste die zich bewust waren van het nut van de spoorlijn in het zakelijk leven. Ook enkele afspanningen waren terug te vinden rond de los- en wachtplaatsen aan de "statie".

Aan de Smishoek was er een "smis" gevestigd in de toenmalige Langestraat. In 1769 spreekt men van "aen de smese in den driesch" en in 1777 van "de smesse op den dries". Hieraan is de naam Smishoek ontleend. Of er nu meer dan 1 smid op of aan "den dries" geweest is hebben wij nog niet opgezocht. Wel was het eerste huis links in de Langestraat nu "Stationsstraat" een smederij. Op een postkaart van 1900 kan men de smis nog zien, men is juist een wiel

aan het vervangen van een boerenkar. Verder bemerkten wij hoge bomen. De aanplant van bomen langs de openbare weg was toen een winstgevende bedrijvigheid. Het verstevigde ook de rijvakken voor de boerenkarren langs de verharde wegen. Rechts kan men nog een woonhuis bemerken. Het is het woonhuis waar nu de familie V. Van Rentergem woont. Het eerste huis links was dit waar nu de modezaak "Flach" gevestigd is.

Nog enkele werkmanswoningen waren opgetrokken tussen het eerste huis rechts en de Molenstraat. Verder naar het station toe stonden enkel de twee huizen van de familie Persijn.

Links in de straat sierden ook maar enkel huizen het straatbeeld. Aan de overweg waren nog een tweetal afspanningen, deze van de families Plasschaert en Baltau.

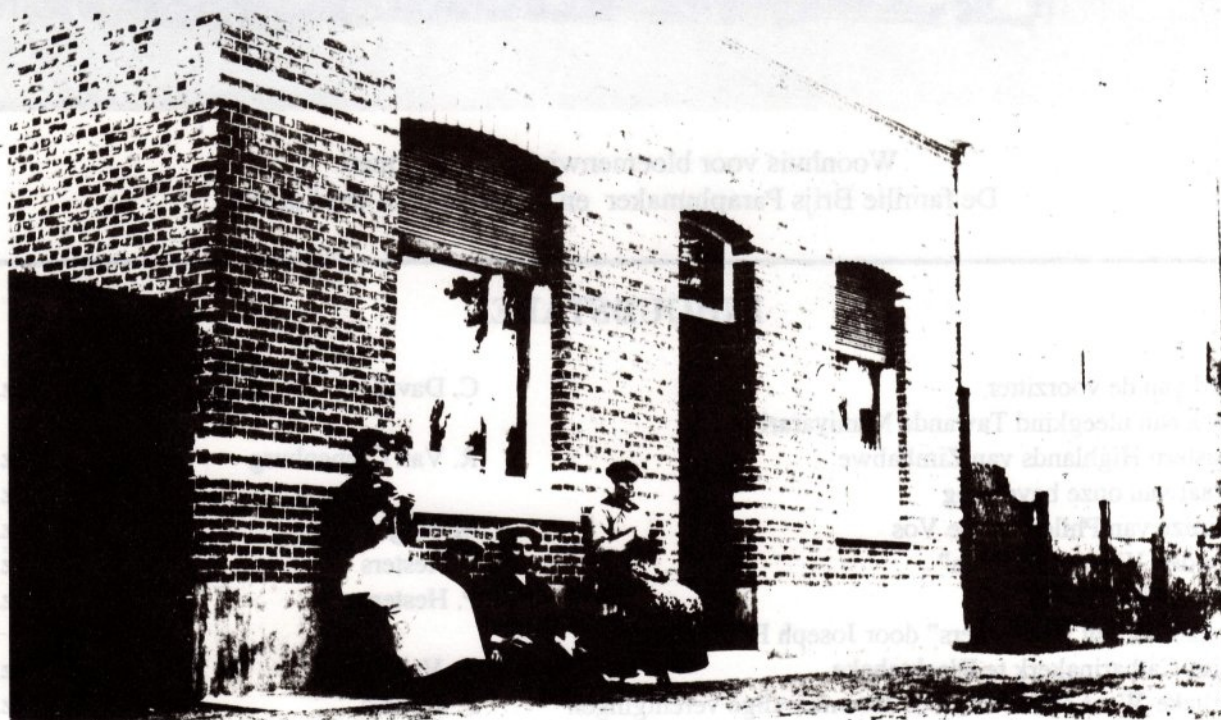
In onze schooltijd waren nog enkele stukken grond of weide tussen de bestaande woningen. Vooreerst was er een stuk land en weide tussen Staelens - Vervaet en het woonhuis van de familie Van Rentergem. Op die plaats werd het circus dat jaarlijks onze gemeente aandeed opgericht. Ook de beruchte "Reseda" de danstent uit de veertiger en vijftiger jaren, had daar zijn standplaats. De sport nam er ook zijn plaats in. Korfbal, de gemengde sport die op

onze "katholieke" gemeente nogal wat stof en rokjes deed opwaaien, werd daar beoefend.

Een tweede groot stuk was de plaats waar nu de post en de ingang naar het stationskwartier ligt. Dit was het speelterrein van de jeugd uit de Stationsstraat. Vanaf het woonhuis van de gemeentesecretaris tot aan de begrafenisonderneming Ongena was dit een open ruimte. Eén deel was landbouwgrond het ander deel lag braak en werd gebruikt door de aanneemer van Mossevelde als opslagruimte voor bouwmaterialen.

Wat de bouwwoede heeft aangericht in de Stationsstraat kunnen wij nog alle dagen vaststellen. Het is voor het ogenblik een der drukste gemeentelijke wegen. De plaatsing van diverse middenstanders en de enige wegverbinding naar Overslag en Nederland hebben van deze straat een asociale woonruimte gemaakt. Op sommige foto's zien wij de mensen aan hun woning een gezellig babbeltje doen. Dit alles behoort tot het verleden, het verkeer en het jachtig leven heeft dit soort van samenleven danig verstoord. Het aantal ongelukken in deze straat is dan ook navenant. Of nu die nieuwe bestrating een kentering ten gunste zal opleveren is wel de vraag.

De naamgeving van deze straat is ook voorbij ge-

Woonhuis van Bakker de Moor

streefd. Het "Station" eens de naamgever van deze straat is al een 10-tal jaren niet meer.

Laten wij nu maar hopen dat de winter niet te lang en te streng wordt zodat de geplande werken in het

vooropgestelde tijdschema kunnen afgewerkt worden.

P. Hesters

Woonhuis voor bloemenwinkel Braeckman.
De familie Brijs Paraplumaker en verkopen van waskuipen

INHOUDSTABEL

Woord van de voorzitter	C. David	blz. 33
Bezoek aan pleegkind Tawanda Muniyarari in de Eastern Highlands van Zimbabwe	R. Van Cronenburg	blz. 34
De staat van onze bevolking	M. Migom	blz. 38
Ten huize van Philemon De Vos	P. Hesters	blz. 39
"Over den Vier Ambachten"	P. Hesters	blz. 40
Jaarboek Nummer 26	P. Hesters	blz. 42
"De Aanbidding De Herders" door Joseph Paelinck in de Sint-Catharinakerk te Wachtebeke	A. Vervaet	blz. 43
Moerbeke-Waas sluit aan bij de Heemkundige verenigingen	P. Hesters	blz. 44
De Stationsstraat	P. Hesters	blz. 45
Inhoudsopgave		blz. 48

HEEMKUNDIGE KRING «OUD WACHTEBEKE»

Carte figurative van de prochie Wachtebeke
gedelineert en ghemaeckt by my onderscreven ghe-
sworne Landmeter reiderende binnen Wachtebeke, naer
de waerachtighe ghelegenheden ten verzoock van Ewre
Heere Theodoor van Abdye van St. Pieters nevens Gheest-
coninc te verlieden in Sijne Burch als Kanselier d'ghens
den Grave van Valois Verreder, de selve Carte ghelegent
in conformiteit van contracte in date 21. Maye 1575
aenghgaen tusschen den Clouster van de Byloche,
den Pfarochier van St. Pieters Clouster by Ghent en
Joost Steven van Iseghem my Licentiate desen 14
novembere 1618. D'ghewiltselick Ewre was anterteckent
P. De Vos met parlycke

Waer van afschrift
Gent 21 maart 1768
W. de Vos
P. de Vos de veldt

Driemaandelijks mededelingsblad van de Heemkundige Kring
"OUD-WACHTEBEKE"

19de Jaargang 4de kwartaal 1992

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn bijdragen.

Verantwoordelijke uitgever:

Paul Hesters, Stationsstraat 165, 9185 Wachtebeke, Tel. (091) 45 04 63

**„VERZAMEL U GEEN SCHATTEN OP AARDE
WAAR ROEST EN WORM ZE VERTEREN
EN DIEVEN ZE OPGRAVEN EN STELEN”
MATT. 6 VERS 19**

Meer dan waarschijnlijk was deze passus niet aldus bedoeld maar voor kwaaddenkende is het een regelrechte kaakslag voor heemkundigen en verzamelaars. Het grote verschil is dat de verzamelaars hun schatten angstvallig beschermen en niet laten teloor gaan.

Deze ludieke bedenking kwam mij in gedachten toen ik een aanzoek kreeg om inlichtingen betreffende het "Safarken" vanuit Limburg. Gewapend met een folder over het kogelflesje en de tekst uit ons Jaarboek '80 kwam ik terecht bij een amateur-brouwer en verzamelaar van safarkes en Limburgse bierflessen. Ik kreeg er een uitgebreid overzicht van de evolutie van de drankfles, van amfoorachtige spitsflessen uit Engeland tot safarkes met kleurige glazen marbel en ontelbare bierflesjes van de vele dorpsbrouwerijen uit Limburg. Het proeven van een helder goud-gele Bink verkocht in oude flesjes met porceleinen veerstopsel, bezegelde onze heemvriendschap.

Verzamelde schatten vond ik ook bij de opruiming van een appartement dat ik onlangs verkocht in Gent. In de archieven van Mevr. MADOU (van het vroegere "zwart-selkot") vond ik een schat aan documentatie. Onze heemkring en enkele vrienden-verzamelaars zijn meteen een berg aan materiaal rijker geworden. 'n Aanzet misschien om, na het revelerend jaarboek over de Melkerij, een onzer schrijvelaars aan te zetten om ook de geschiedenis van de andere industrievestiging uit het Wachtebeke van vroeger te boek te stellen.

Het is een goed gebruik dat de voorzitter bij het einde van het jaar een overzicht geeft van de werking. Helaas, men heeft mij het gras van onder de voeten gemaaid. Ik hoef immers niet terug te komen op het "Jaar van de Vier Ambachten", een successtory waar wij het reeds meermaals over gehad hebben. Intussen is ook het prachtige boekwerk "Over den Vier Ambachten" een denderende zegetocht beschoren. Tot heden werden reeds meer dan 1.500 voorinschrijvingen geboekt. Keerzijde van dit

succes is wel dat het boek niet zal klaar zijn tegen Nieuwjaar. Velen hadden deze turf als nieuwjaarsgeschenk aangekocht maar helaas, zij zullen het feest moeten uitstellen tot in de loop van januari. Elke inschrijver wordt tijdig verwittigd waar en wanneer hij zijn boek kan afhalen. Als doekje voor het bloeden voor diegenen die toch nog iets ten nieuwjaar willen aanbieden hebben wij de "Dampierrekaart" ter beschikking. De voorinschrijvers kunnen ze komen afhalen tijdens de eerste-zondagvoormiddagse DHUST happening of bij Uedele, Azalealaan 4.

Wat uiteraard wel tijdig klaar was is ons "Jaarboek" over de Melkerij en met een annex waarin alle artikels die in onze heemkundige uitgaven zijn verschenen. Een boek om te bewaren en bij gelegenheid te raadplegen. Bij het verschijnen van dit drie-maandelijks blad zullen de meesten reeds hun jaarboek ontvangen hebben en hun lidgeld (300 frank of méér) hebben betaald. De anderen mogen het bezoek van een onzer bestuursleden spoedig verwachten.

Omdat het in het eerste boekje van het jaar steeds hopeloos te late vijgen na pasen zijn en dit blad pas eind december in Uw bus valt wil ik er deze keer bijtijds bij zijn om U een Zalig en Gelukkig NIEUWJAAR te wensen. De zaligheid van de heemkundige bij het ontdekken van een zoveelste vondst, het geluk van de Wachtebekenaar met zijn nieuwe Stationsstraat en ongefusioneerde kleinschaligheid. Om dit geluk volkomen te maken, te keuvelen over de goede oude tijd en oplossingen aan te dragen voor de ellende die ons dagelijks voorgeschoteld wordt via het kleine scherm wordt U uitgenodigd op de nieuwjaarsreceptie op zondag 3 JANUARI van 10 tot 12 u. in ons documentiecentrum-praatcafé DEN DHUST. Traditiegetrouw wordt U er vergast op DOTS geprepareerd door en op kosten van

DE VOORZITTER, Cesar DAVID.

DORSPERIKELN TE OVERSLAG IN DE JAREN DERTIG

Een zomerse zondag. Sacramentsprocessie. De zon flirtte grêtig met het dorp en zijn bewoners, maar toch hing er een zekere spanning in de lucht. Het muziek van pastoor De Wolf zou voor de eerste keer die plechtigheid opluisteren. De koster, Aimé Van Bambost, trachtte nog de parochieherder er van te overtuigen dat de muzikanten niet voldoende waren voorbereid om met een processiemars op straat te komen. Niets hielp, het moest. Aan madam Odile stond, naar jaarlijkse gewoonte, een gelegenheidskapelleken. Na de zegen moest het muziek beginnen spelen, maar wat maakten ze er een potje van. Het klonk langs geen kanten. Drie bedreven muzikanten: de koster, Pol Acke en René Gejelle deden alles wat in hun macht lag om de mars tot een goed einde te brengen, maar zij konden de boel niet redden. Domien Van Hoecke, bij wie het zweet in de schoenen stond, puur van de zenuwen, droeg de grosse-caisse en klopte keer op keer naast de maat. Op de Kaaidijk, iets voorbij Serre Verstrepen, braakten ze hun laatste muzieknoden uit. Het was voor iedereen een ware opluchting dat het stuk uitgespeeld was. De koster spoedde zich bij zijn kerkkoor en aan Nest de schoenmaker begonnen ze het "Te Deum", zingend zijn ze de kerk binnen gestapt.

Deze misval was de zoveelste aanleiding tot spot en pesterijen; opnieuw was het een trekken en duwen. De pro's en de contra's gingen zich scherper opstellen. De "Kleine Moerbekenaar" liet niets onverlet om dat katholiek muzieksken te kleineren. Meer nog: "Het Noorderlicht" uit de rode burcht Zelzate publiceerde een dreunend artikel over die fameuze mislukking. Mieleken, een wat naïeve lagere-school-verlater, wilde persé muzikant worden. De koster had hem al een paar keer getest en zag er weinig of geen toekomst in, maar de pastoor meende dat die jongen niet mocht geweigerd worden en bovendien was het een nieuwe aanwinst. Op de dag van de processie hadden ze hem een bugel in zijn handen gestopt en omdat hij nog geen notenleer kende moest hij maar doen "alsof hij speelde" had de pastoor hem klaar en duidelijk uitgelegd en de jongen voelde zich meteen al een "echte muzikant". Zoals elke zondag na de vespers kreeg dat ventje van zijn moeder, ook op deze processiedag, zijn halve frank pree. Fier als een gieter stapte hij 't café van Nathalie Van Hecke binnen, en ging op een kruk zitten aan de tapkast. "Een saffarken a.u.b." bestelde hij en gooide met tamelijk veel zwier zijn geldstuk op de toog. "Ja, ja, een

Muziek van pastoor De Wolf

Het trio Eduard Van Hamme, Gustaaf De La Ruelle en Polydoor Acke, spelende leden van Concordia

saffarken is niet slecht voor een jong muzikantjen" smaalde Nathalie.

In de hoek van 't café zaten een paar bestuursleden van Concordia. "Zeg Mieleken" begon René Gysel "g'hebt niet slecht geblazen van de morgen in de processie, maar a propos, kunde de solseutel al spelen" ? "Ja, nee" sukkelde de jongen " maar ik ben hem aan 't leren". Geniepig gelach en hij kleurde als een stoplicht. Kort daarop Cyriel De Bruyne : " Hé Mieleken, ge blaast toch nie 't achterste-veuren zeker op uwen bugel"? "Nee, nee" antwoordde de sukkel "ik blaas langs veuren". Nog meer gelach en de jongen kleurde nog sterker.

Hij nam nog een slok limonade, hij wilde weg. Terwijl hij naar buiten liep riep Modest Bruggeman hem nog na "Mieleken niet 't hard blazen hé ventje of 't ligt in uw broekheur". Nu daverde 't café van het lachen. "Verdomse smeerlappen" brandde het in zijn keel en met een helse koleire sloeg hij de cafédeur dicht.

Daar stond hij dan, op straat, alleen, gebroken. Zijn kinderlijfje sidderde van verdriet. "Dsu toch, hadden ze dan toch gezien dat hij niet "echt gespeeld had". Hij voelde zich lijk nen buiten geschopten hond en slenterde van links naar rechts, doelloos, naar het klooster, kwam terug. Hij trok naar de Bovenhoek, kwam terug, langs de Kerkwegel ging hij dan naar de belle-gebuurte, daar woonde hij. Aan het douanekantoor ontmoette hij de

koster aan wie hij zei wat hem overkomen was in 't café en ook de historie van die solseutel.

Toen de koster dat hoorde draaide hij zich plots om en kuchte een verborgen lach in zijn witte handpalm. Hij herpakte vlug, gaf Mieleken een schouderklopje en sprak bemoedigend "doe maar goed uw best jong dan zult ge later nen muzikant worden lijk Pol Acke". Dat was zijn idool, Pol Acke, een groot en zwaar instrument bespelen, nen bombardon. Een trompet vond hij maar kinderspel. Maar jongen toch. Toen hij thuis kwam vertelde hij zijn ervaring aan zijn moeder van wie hij nog een paar klinkende oorvegen kreeg terwijl ze riep dat hij niets verloren had bij Nathalie Van Hecke.

Mieleken woonde alleen met zijn moeder. Zijn vader was "weggelopen" en leefde nu in de stad bij een jonge koeketiene. De meest vreemde verhalen werden er over gefluisterd en verzonnen in het dorp. Twee patrouillerende grensdouaniers hadden de man zien vertrekken in de vroege ochtenduren; hij was gepakt en gezakt lijk nen muilezel. Frans Feyt, grapjas nummer één, meende dit bericht te kunnen bevestigen en beweerde dat hij het vernomen had op de radio in het gesproken dagblad. Sommigen geloofden hem nog ook. Het leven in en rond het dorp draaide verder. Het kleine Overslag, schier onvindbaar op de grote landkaart, was niet meer wat het geweest was : een grote familie.

Maar was pastoor De Wolf alleen de oorzaak van al dat geruzie ? Hij was bereid tot een dialoog maar de Concordia-aanhangers weigerden carément want zij voelden zich in hun keutel gepikt.

Verstandig en bespraakt was de pastoor genoeg, maar deze keer had hij zich op sleeptouw laten nemen door mensen die het anders wilden, een ander beleid, een nieuw muziek; kortom families die uit een ander vaatje wilden tappen. Dat was de oorzaak van al die miserie. Rond de jaarwisseling 1938/39 werd pastoor De Wolf benoemd te Buggenhout. De laatste begrafenis die hij te Overslag deed was van Etienne Coone, overleden op 14 januari 1939, zontje van Clement en Irma Hillaert.

Op 19 februari 1939 werd pastoor Seys als nieuwe herder van Overslag aangesteld. Het was een ijskoude regendag. Misschien later meer hierover.

M. Migom

DE TELEVISIE

Op de zo geprezen "Camiel Saman avonden" weerklonk het lied "Wij hebben thuis een radio". De tekst van dit lied verklaart het tijdsbeeld van hen die het lied componeerden.

Het moet toch een belevenis geweest zijn, het knetteren van brandend hout in de haard of het geronk van de Leuvensestoof te laten verdwijnen in het niets door het geluid uit een radio. Oude markten roepen nog een beeld op van wat eens een radio van toen was. Een kast uit hout met daarin wat vreemdsoortige lampen gekombineerd met draden en schakelingen was het binnenhuis attribuut van een radio. Buiten zorgde een koperdraad, die gespannen was tussen 2 punten die een 5 tal meters uiteen lagen, voor antenne. Bij onweer werd de stekker van de antenne uitgetrokken ter beveiliging van de geluidsinstallatie.

Het was iets anders in huis. Men vernam meer van het wereldgebeuren. Ontspanningsmuziek, luisterspelen, sportverslagen enz.... stroomden de huiskamer binnen. Wilde men van dit alles genieten dan was de menselijke stilte een noodzaak. Niet zo eenvoudig met een aantal jonge ruziemakers in huis. Gevolgen bleven dan ook niet uit.

Ons slaapprogramma werd gekoppeld aan de radio. Voor het nieuws van zeven uur iedereen naar bed. Alleen tijdens het eten werd de radio afgezet. De spijsvertering eiste een stilte van mens en radio. Sportwedstrijden werden met het oor aan de radio beluisterd. Belcanto, op zondagmiddag, werd beluisterd vanuit de zetel met gesloten ogen. Genoot men niet van de muziek dan kon men nog altijd een uiltje vangen. Wij als jonge snaken hadden weinig inspraak naar wat er geluisterd zou worden op de radio. Zelf hebben wij niet het opkomen van de radio meegemaakt. Bij ons thuis hebben wij altijd zo een lawaaimaker gehad. Doch kunnen wij ons voorstellen hoe het moet geweest zijn wanneer men voor het eerst kennis mocht maken met een radio in huis.

Het aanleggen van elektriciteitsleidingen op onze gemeente moet wel een aanzet gegeven hebben deze klankkast in huis te halen. Het familiale leven werd dooreen gegooid. Zocht men vroeger naar ontspanning buiten huis dan bracht de radio daar toch verandering in. Voor de vrouw des huizes was dit zeker een afleiding in de dagelijkse sleur. De man zocht zijn verzet in één of ander staminee en moeder bleef alleen achter bij haar kroost. Het was dus moeder de vrouw die er het meest

Maurice Bruggeman

Magdalena de Meyer

van genoot. Dit technisch wonder had zeker zijn invloed op het maatschappelijk leven. Voor de meer bemiddelde was de uitvinding van de grammofoon een voltreffer. Hiervoor had men geen elektrische stroom nodig zodat deze op alle mogelijke plaatsen kon gebruikt worden. Er is geen enkel gezin dat op heden weet hoeveel radiotoestellen er in huis zijn. De hoorn des overvloeds spuwde een diversiteit van geluidsinstallaties over moeder aarde die niet meer bij te houden is.

Een verlengstuk van de radio was de televisie. Een klank en beeldkast in één stuk. Hiermede overtrof men de wildste dromen die men had.

In 1953 kwamen de tv-uitzendingen van de BRT tot stand. Een van de eerste televisietoestellen op onze gemeente stond in Peene bij de familie Poulter. Dit werkte als een rode lap op een stier, de reactie was fel. De hoeveelste tv op onze gemeente het was kan ik niet met zekerheid zeggen, maar op de Smishoek, bij Maurice Bruggeman had men het zaken doen gekoppeld aan tv-kijken. De naam, Maurice Bruggeman, zegt u misschien niets maar als men spreekt van "Leine friet" dan weet men direkt waar dit gesitueerd was. De bijnaam zegt reeds een deel van de zaak die men uitbaatte "een frietkraam". De echte naam van "Leine friet" was

Magdalena de Meyer echtgenote van Maurice Bruggeman. Na de tweede oorlog begonnen zij een café uit te baten op de Smishoek. Dit café was gelegen waar nu het zakenkantoor Van Bambost is gevestigd. De ligging van de Wachtebeekse cinema "Pax" was daar niet vreemd aan. Voor de opkomst van de tv was het op zaterdagavond en op zondag nogal een drukte in die omgeving. Een pint bier met een goede pak friet deed altijd deugd na drie uur stil zitten in de cinema. Naast de cinema was eveneens een café gevestigd uitgebaat door Fierens. Ook zij wierpen zich op de frietverkoop in concurrentie met Bruggeman. De tv was echter een andere spelbreker in de konkurentieslag tussen beide cafés. Het cinema kijken liep achteruit ten voordele van de tv. Onrechtstreeks ging ook de frietverkoop bergaf. In zaken doen moet men doorduwen zegt men en bij "Leine friet" kocht men een tv ter ondersteuning van de commercie. Iets nieuws natuurlijk en de klanten vlogen binnen, allen gapend naar een grote kast met een klein scherm. De zaak fleurde weer op. De jonge dochter, Marie, achter het buffet en moeder aan de frietketel zij konden de klanten lijmen om te blijven kijken, eten en drinken. Het café is gesloten in 1964 en jaren nadien afgebroken en vervangen door het appartementsgebouw.

Een onrechtstreeks gevolg van dit alles was dat meer en

van L-R Marie Bruggeman, Maurice Ramdonck, Lucie Verstraeten

meer inwoners van onze gemeente, door in contact te komen met de tv, zich zelf ook zo een kast aanschaffen. De ééne tv na de andere werd in ijtempo geplaatst. De chef van de statie, Maurice Celie, was ook een voorloper op dit gebied. Het was toen de gewoonte wanneer men een tv bezat dat gans de buurte kwam kijken en zich vergapen naar zo een kijkkast. Wij, als burens van de chef van de statie, hadden natuurlijk voorrang wij waren inimmers bevriend met zijn 5 zonen. Ik zeg wel wij want ons zusters die waren van het ander geslacht en dit was niet goed voor het moraal en de deftige zeden. Jongens en meisjes samen daar kon iets van komen dus geen vrouwvolk bij de "Celie's" aan de statie. Mantovanie, schipper naast Mathilde, 100.000 of niets van Toni Corsarie, Lassy, Bonanza en nog enkele van die uitzendingen waren vaste waarden in onze kinderogen.

Ons vader, die in de zomer altijd tijdens de nacht moest werken, heeft getracht de tv zolang mogelijk buiten de woning te houden. Doch hij trok aan het kortste eind. Het eerste wat wij gezien hebben op onze eigen tv was het huwelijk van koning Boudewijn met prinses Fabiola. Het huis zat afgeladen vol, plaats te weinig in de woonplaats. Het kwam zelfs zover dat zij die kwamen kijken hun eigen stoel mee brachten. De tv bleef toen nog een gedeelte van de sociaal aspekt vervullen. De mensen kwamen nog samen, niet meer om te converseren maar om naar de tv te zitten gapen en er eventueel wat van op

te steken.

Er waren natuurlijk opvoedende programma's maar ook andere zaken die het moraal en het moreel van de mens wijzigden.

De tv bloeide verder tot wanneer men kon zeggen dat in ieder huisgezin zo een kijkkast aanwezig was. Gevolg, de mensen kwamen niet meer samen, de nachtrust werd onregelmatig, de berichten en de informatie die men te verwerken krijgt spelen zo in op de mens dat men begint te twifelen aan zijn eigen waarden. De opvoedkundige waarden, die door de tv kunnen gebracht worden, blijven beneden peil. Wat begonnen was met 1 tv-toestel en een paar zenders is nu uitgegroeid tot meerdere toestellen in een woonhuis met een onoverzichtelijk programma-aanbod. Alles draait nog om de financiële kant van de zaak. Om dit alles nog wat meer kracht bij te zetten sleurt men te pas of te onpas er nog wat reclame doorheen. Uit het voorgaande kunt u misschien afleiden dat er niets anders dan negatieve kanten aan de tv zijn doch niets is minder waar. Voor hen die alleen zijn of wat verstrooïing zoeken na een zware dagtaak is de tv toch een oplossing! Mocht het kultureel peil van de uitzendingen wat verhogen dan zou de tv toch een kentering brengen in ons leven. Of dit alles nu ten goede of ten kwade van ons eigen ik is laten wij aan elkeen over, maar één ding is zeker! "Overdaad schaadt" is hier zeker van toepassing

P. Hesters

DECEMBER

De laatste maand van het jaar. De maand waarin de dagen op hun kortst zijn. Bij slecht weer wordt het met moeite licht overdag. Regen, mist, vorst en sneeuw zijn verschijnselen die ieder moment kunnen opduiken. Het is de maand van de lange avonden, vroeger meer dan nu. De televisie tracht in deze lange donkere tijd wat licht te brengen. Doch zijn er die maand enkele zaken, buiten het weer, die vastliggen. In omgekeerde volgorde: 31 december, laatste dag van het jaar, 25 december, Kerstdag, 21 december, kortste dag van het jaar en het begin van het jaargetijde "de winter" en als laatste, 6 december, het naamfeest van Sint-Niklaas. Het is bij deze laatste dag dat wij even willen stilstaan. De televisie spuwt reeds verschillende maanden voor 6 december de reclame voor speelgoed de huiskamer binnen. Elektronische en zenuwslopende spelen, telegeleide toestellen en toestanden, batterij verslindende robotten worden ongewild in de ogen van de kinderen gestrooid. Men houdt maar met één zaak rekening, verkopen en winst maken. De bedrijven spelen handig in op de kinderen die op hun beurt vader en moeder trachten te manipuleren. Zij trachten hun willetje op te dringen. Of dit alles past in het budget van menig huisgezin valt te betwijfelen. Wij, uit de heemkundige kring, hebben misschien de ongenees-

lijke kwaal altijd terug te willen kijken in het verleden. Het was nog de tijd dat wij geloofden in de brave Sinterklaas die het speelgoed bracht. Het werd ons niet getoond op de TV of in de reclamebladen. Wij konden vragen wat wij wilden. Onze fantasie was niet opgefokt door allerlei omstandigheden, het was een kinderfantasie spontaan gegroeid volgens leeftijd. Sinterklaas paste zijn gulheid aan naar de omstandigheden. Iets krijgen, in die tijd, was altijd welkom wat het ook mocht wezen. Alleen voor onderlinge verschillen binnen één gezin moest de Sint op zijn hoede zijn. Iedereen was zeker, de Sint vergat niemand. Snoep waaronder chocoladen pos-turen en een appelsien was voor iedereen weggelegd. Kleurboeken, kleurpotloden en een blokkendoos was een normale zaak, alle andere zaken waren buitenbeentjes. Voor de meisjes een naaibak en een pop, voor de jongens een timmerdoos of een figuurzaag, daarmee werd de handvaardigheid bijgeschaafd. In een huisgezin hoorde dan nog een gezelschapspel zoals een ganzenspel of een dambord. Al het ander was een droombeeld voor ons en een wonder als het er toch bij was. Op latere leeftijd werd overgeschakeld naar schoolschriften en pennebakken.

De Sint die in hoogsteigen persoon aan de deur kwam was niet voor iedereen weggelegd. Om menige ordeverstoring, in die tijd van het jaar, in huis terug te fluiten werd nogal rap bedreigd met de zak van Zwarte Piet. Een schoen zetten tijdens de periode voor 6 december was ook een hulpmiddel om de gemoederen te bedaren in huis. Koekjes gooien was een indicatie dat de Sint met zijn knechten in de straat waren.

De enigste Sint die wij werkelijk in levende lijve gezien hebben en zelfs een hand mochten geven was deze die de Bond der Grote Gezinnen uitgenodigd had. Daar mochten wij oog in oog staan met de man waar wij van droomden. De dreiging dat de Sint het speelgoed nog kon terug halen duurde nog tot half december. Daarna waren Kerstdag en Nieuwjaar in aankomst en daar was ook nog iets te rapen.

Sint-Niklaas in als loonwerker voor de K.A.J. te Wachtebeke

De concurrentie onder de geschenkbrengers, Sint-Niklaas, Sint-Maarten en de Kerstman krijgt heden ongekende afmetingen. Wie aan het langste eind zal trekken moeten wij afwachten.

Hierna willen wij toch enkele opstellen brengen van jongens uit de gemeenteschool in het Rechtstro. Zij werden nog niet beïnvloed door de media maar door de ouders. Deze opstellen zijn allen gemaakt in het jaar 1942, dus tijdens de oorlog.

Wij houden uiteraard de schrijfwijze van die tijd aan.

SINTERKLAAS

'k was de heele dag braaf geweest, ik had al de boodschappen gedaan zonder tegenstribbelen want, ge moet weten, vannacht zoo Sinterklaas komen en een groot deel van zijn Klaaswagen komen afladen. 's Avonds voor 't slapen gaan had ik mijn mandje onder de schouw gezet met een groote raap en een dikke wortel voor Sinterklaas' ezel. Mat de zalige hoop van morgen mijn mandje terug te vinden onder het speelgoed, klom ik den trap op en kleepte mij uit. Dan wipte ik in mijn bed, alwaar ik dadelijk in het land der dromen verzwonden was. Ik droomde dat Sinterklaas en Piet, zijn zwarte helper het dak beklommen en aldaar de schouw moesten verbreden om bijtijds de stroom speelgoed en lekkernijen te kunnen slikken. Plots schrok ik op uit mijn heerlijken droom. Ik meende beneden in de huiskamer gerucht te hooren. Zou de Sint daar al zijn? Voorzichtig om geen gerucht te maken zette ik mij overeind. Ik spitste de ooren en ja, ik hoorde duidelijk gedempte stemmen. Nog eenige oogenblikken bleef ik met gespannen aandacht luisteren, doch door den slaap overmand viel ik weer in de kussens en enkele stonden daarna, vervulde een soloneel geronk de kamer. Buiten gierde de wind en floot door de kruinen van de boomen. Opeens dreunde 6 bronzen slagen door het huis. Zes uur! Ik schrok voor de tweede maal wakker. Moeder was reeds aan 't koffie malen. Opeens herinnerde ik mij mijn droomen en riep naar moeder of Klaas al geweest had. Toen deze bevestigend antwoordde sprong ik uit mijn bed en knipte het licht aan. In een recordsnelheid schoot ik in mijn broek, maar ik moest herbeginnen want 'k had ze 't achterste voren aan. In mijn hemdsmouwen holde ik naar beneden en wat zag ik daar: mijn mandje lag vol snoepgerief en daarrond allerlei speelgoed. Neen! zooveel had ik mij niet kunnen voorstellen. 'k Had een halve dag noodig om mijn schatten te betasten en te bewonderen. Zij werden dan ook een voor een beproefd, en of zij werkten!

Woensdag 2 December 1942 Jos Bracke

SINTERKLAAS, DIE HEILIGE BAAS

't Was op den vooravond van het groote feest der kleinen, in 1937. Wij hadden reeds gegeten en mijn broertje, dat nu de schitterende engelkooren is gaan aanvullen, en ik, wij waren druk bezig met een teljoor onder de schouw te plaatsens, en te redeneeren om het er over eens te worden wat wij er in zouden leggen, nu en dan onze ouders raadplegend, die lachend ons overtuigd gedoe gadesloegen. Plots! Een harde stap en een rinkelend belletje schikten ons op. Geen twijfel mogelijk, wij spitsten de ooren met half angste, half verheugde en verbaasde gezichten, en Stefaan kwam eerst tot de uiting, die hij zich met glimmende oogjes liet ontvallen: "Sint-Niklaas!" Daar klonk kort, met niet zoo zilverklinkende tonen als het vorige schelletje, de winkelbel. Mijn ma ging naar voor en daar drong knarsend het geluid van een koperen staf tot ons door. Zachtjes werd de deur geopend en ineens: het regende nootjes en kleine koekjes over ons. Nu haalde Madam Coppens heimelijk een paar sinaasappels uit haar zak, en wierp ze stilletjes omhoog. Boem! ze botsten tegen de zoldering. Snel keken wij omhoog en zagen de sappige oranje vruchten vallen, ons verheugend in 't vooruitzicht. Ik verstond er mij niet aan, later ook niet, maar ja, Klaas was almachtig in onze oogen en slechts later, toen ik 't leuke geheim te weten kwam, kon ik het verklaren. We waren druk aan 't grabbelen en 't vechten, hoewel rondom ons nog genoeg gerief lag toen de Sint binnen kwam gevolgd door een neger. Zwarte Piet natuurlijk, die een ontzag boezemende zak op zijn rug droeg. We sprongen beschaamd recht en verpletterden eenige nootjes en koekjes en bekeken onze nieuwsgierigheid niet kunnend bedwingend, naar hen op. De Heilige was gekleed in een vuilwit kleed een witte, met goudbrocaat geborduurde stoel, een mijter versierd met parels en glinsterende glasstukjes in den vorm van een kruis, en hij hield een staf in de hand, die wij vervaardigd waanden van 't edele goud metaal. Zijn groote witte baard bezagen we met een heilige schrik. Piet droeg een groene flodderbroek, een oranje brusje en een purperen hoofddeksel, dat kon vergeleken worden met een omgekeerden bloempot, opgesmukt met een verzilverde halve maan en een paar sterretjes. Met zijn zak en zwart gezicht was hij nog meer vreesaanjagend dan zijn partner. Ik moest mijn onzen vader opzeggen en in een rekordtempo rammelde ik hem af tot ... geef ons heden ... daar viel ik op Heilige Maria, Moeder Gods ... Stefaan keek met zijn schalksche oogjes eens sloeberachtig naar mij. Wat! dat schelmpje kon 'tbeter dan ik, en ik durf wedden dat mijn verongelijkt gezicht zoo rood zag als een robijn. Ook Pietje bekeek mij ernstig waarschuwend, verschrikkelijke oogen opzettend. Gelukkig, ik viel weer bij en tot mijn vreugde scheen de almachtige Sint een beetje doof te zijn, want hij verroerde geen vin. Nu moest onzen Stefaan den

Wees gegroet opzeggen. Tot mijn schaamte kon hij het er goed afbrengen. Een zakje knickers en nog een paar koekjes was onze beloning. Met een gevoel van blijdschap gingen we slapen. We lagen nog lang wakker. Eindelijk sliep ik in met een onrustig door elk gerucht opschrikkend gemoed. Ik droomde; droomde van den zoo vurig verlangende trein, die vuur en vlam uitbraakte. 's Morgens, heel vroeg stonden we al op. Als een renner naar 't kleine wijwatervat en ... daar stieten we de trapdeur open. We vergaten de zegen te vragen en stoven op het lekkers toe. Met een almachtigen zucht bewonderden we alles, aan de doos met den trein dierf ik niet komen, daar vader guitig beweerde dat er stokken in zaten om mij af te ranselen. Blinkende bolletjes van een prachtige mozaiek voor onzen Stefaan bolden in onze begeerige handjes als kleine diamantjes, die onder het brandend licht een vlammetje afsloegen. En dien dag hadden we snoeperij genoeg. We hebben nu wel ons teljaar voort te vergeten zetten zei Stefaan, maar toch heeft Klaas ons niet vergeten, besloot onze kapoen.

Wachtebeke Woensdag 2 December 1942 Creve Alois

SINTERKLAAS EN ZWARTE PIET

't Was lekker warm en gezellig in onze kleine keuken. De kachel ronkte als een vlieger en 't potje zag zoo rood als een oven. Buiten was het echt honden weer, een bijtende wind kwam uit het Noorden en joeg de late voorbijgangers rillingen van koude op de rug. Heel de familie zat rond de warme stoof. Ik las, vader rookte zijn pijpje, alsof hij een eskadron muggen wilde verjagen, en moeder breide naarstig aan een trui voor mij. Opeens klonk buiten een zware stap gevolgd door een lichter en wat later tingelingeling... Wie was daar nog, onwillekeurig ging mijn blik naar 't uurwerk, half negen, dat was reeds laat. Plots gelijk een bliksemstraal ging het door mijn brein? Sinterklaas want 't was morgen klaasdag.

Moeder was naar voren getrippeld en liet een kreet horen. Wel Sinterklaas en zwarte Piet, bij 't laatste woord krabte ik in mijn haar want van dien gast moest ik niet veel hebben.

Roger! Roger klonk het vanuit den winkel. Ja! ma, ik ben hier al, en o wonder boven wonder daar stond Sinterklaas en zijn knecht Piet. De groote heilige had een lange baard die hem tot aan de borst daalde, een mijter op 't hoofd, en een lange staaf in d' hand, een schoone figuur, maar 't was een heilige ook. Achter hem stond Piet, die was zo zwart als ebbenhout en zoo mager als een graat en oogen dat hij had die liet hij wild in hun kassen rollen en op zijn rug droeg hij een zwarte vuile baal. Oei! oei! oei! die gast was voor geen cent te betrouwen. Wel madam is hij braaf! Vroeg Sinterklaas? Dat gaat nog al Klaas! Bach, dat gaat nog al. Wel ventje lees ne keer schoone nen Vader ons en op de knieën, voegde Pietje erbij. Ik glurde

eens nijdig naar zijnen zwarte snuit maar gehoorzaamde toch. Onze Vader die in de Hemelen ....enz. op 't laatste mispakte ik mij leelijk Sinterklaas scheen een beetje doof te zijn, want hij had het niet eens gehoord. Piet daarentegen maakte met de zak een dreigende beweging en keek mij vals aan. Sint, hij hé mis geweest, zei de verklikker, aan de goede Klaas. Gelukkig schonk Sinter geen aandacht op 't gezegde van Pietje. Wij gaan hem gaan beloonen, Piet geef de mand! a.u.b. Sint, hier is ze! Piet reikte deemoedig de mand over aan Sinterklaas en die gaf mij een groote appelsien, twee bananen en nog wat lekkers. Wees vooral niet gulzig jongen, zeide hij, want anders krijgt gij van Sinterklaas niets meer! Ik bezag 't hoopje lekkers en bromde in mijn eigen, ik zal mij niet verslikken, wees gerust. Nu, zei Klaas, moet ik weg, ik reikte hem eerbiedig de hand toe, en hij en zijn Piet verdwenen in de diepe holle duisternis, niet vooraleer ik onbeleefd mijn tong naar Piet had uitgestoken. Deze bemerkte het en met een dreigende beweging naar de zak wijzende zei hij, ik kom u van nacht halen stommerik en dan moet gij mee en met een smak viel de deur dicht. Ik kreeg 't erg benauwd maar Piet heeft niet geweest, misschien vergeten, wie weet die gast had veel werk.

Ik geeuwde, rekte mij en sloot met een zucht de oogen weer dicht. Opeens, verduiveld, hoe kon ik dat vergeten, Klaas had geweest. Op een handomdraai stond ik gereed en sprong de trappen met 3 treden tegelijk af. Ik stootte de deur open en bleef gelijk aan de grond genageld staan, mijn mond viel open van verbazing bij het aanschouwen van al die schoonheden die op de vloer uitgestald lagen. Ik viel op de knieën en betastte alles en daar ik een fijnproever ben moest ik weten hoe die lekkerijen smaakten. Maar de wortels en de rapen lagen er nevens, ik denk dat Klaas zijn ezel liever suiker eet dan rapen en gij!

Ik amuseerde mij kostelijk met mijn speelgerief, vooral met dien revolver en ik knalde er duchtig op los alsof ik reeds een jager was. Dat zijn voorwaar de schoonste dagen geweest van mijn kleuterleven.

Sinterklaas

is een groote kinderbaas
met zijn vuile knecht Piet
is het tweetal samen niet
Daarbij langoor de ezel
is verduiveld ook geen kwezel

Donderdag 3 - 12 - 42 Roger Van Den Broecke

SINTERKLAAS

5 December 1936

Met knarsend geluid stiet ik de deur open geladen met een heele kwekerij knolgewassen. Haastig, want 'k kon de vracht bijna niet meer torschen, rende ik naar de

keuken, waar ik onverrichterzake werd teruggestuurd om dien bemodderden bucht zooals moeder bedoelde op de bolronde knollen, voor de helft aan de konijnen te geven. Verontwaardigd voldeed ik dit bevel. Wat dacht moeder wel. Al die schoone raapkens, voor Sinterklaas grauwtje bestemd, zouden de konijnen tot voedsel dienen. Dit ging mijn kinderverstand te boven. Toen ik de portie voor het dier van Sinterklaas goed gespoeld en gewasschen had, lei ik alles in een bak en droeg het naar de keuken om na het eten op een bord te rangschikken. Als kleine dreunes wilde ik het gerief allemaal boven elkaar op den kachel zetten dan zou het den heiligen baas, man zou ik te dien nooit gezegd hebben, omdat het zoo min heldaftig en onwaardig klonk, goed kunnen vinden. Maar moeder was het met mijn gedacht niet eens en ze legde de suikerpeekes langs den eenen en de rapen langs den anderen kant van een mooi versierd korfje en ze plaatste dit op de tafel, met het briefje waarop mijn gewenschte dingen stonden erbij. Toen moest ik alles nog eens opsommen en dan verhuisde ik naar betlehem zoo als mijn slaapstede noemde. Buiten gierde en huilde de wind in steeds maar sterkere kracht. Een deur rammelde en met angstig gevoel kroop ik ver onder de dekens om dan seffens in een woeligen slaap te verzingen.

Tsing!-tsing!-tsing!-tsing!-tsing!-!!! Zes heldere slagen helmden door de duistere kamer waar hier en daar door de kieren van de vensterblinden, het schare licht van den aankomenden dageraad naar binnen drong, vage spookachtige schimmen afwerpend.

Door dit lawaai was 'k wakker geworden. Nog eenige oogenblikken lag ik te soezen, vergezeld van de schoone droomen van Sinterklaas en zijn gezelschap, "Piet" met zijn zwarte tronie en zijn sneeuw witte tanden. Toen zette ik mij plots overeind en bang doch ongeduldig keek ik door het raampje mijner slaapkamer. En o!! mijn hart stond een oogenblik stil. In de helverlichte huiskamer zag ik moeder, die allerlei speelgoed, uit de kast nemende rangschikte op en onder tafel. Toen dit alles gedaan was droeg zij de peekes weg, die, zoo dacht ik ten minste, Sinterklaas vergeten had, niets vermoedend van het geluk der ouders uit dat alles schenkend aan hun geliefden kroost, in name van den grooten Heilige. Met een

wip was ik mijn bed uit, en stormde naar de keuken op mijn kille bloote voetjes waar ik gedraaid in mijn lange taberd, dit schoone, die den Sint had gebracht, in stomme aanschouwing zat te bekijken. Mijn tong kwam los en roemend op den heiligen baas, betastte ik al die glorierijke wonderheden. Toen moesten ze ook op proef worden gesteld. Eerst kwam de beurt aan het schoonste juweel in mijn kinderoogen, een kleurrijke harmonica, door mij trekszak genoemd. Voorzichtig nam ik ze in mijn handen en duwend op de verzilverde toetsen, trok ik de "raronica", want harmonika kon ik toens niet over mijn lippen krijgen, open en o! wonder des wonders, en helder zuiver en klankvolle toon verspreidde zich in de kamer. Met gebrekkige woorden en valsche onwaardige toonnoten, een houding nemend als een gediplomeerde speelman, zette ik het liedje "Heidewitska" in. Toen kwam de motocyclus in werking. Hij doorkruiste de kamer in fabelachtige snelheid zich dan stopzettend aan den poot van den gloeienden kachel. Daarna volgden, de schilderdoos met veelkleurige blokjes, het paardje met vlassen staartje, de kleurcahier en ten slotte die lekkere snoeperijen. De marsepijnen worteltjes lagen als natuurecht in het korfje, de suikerhespen, verlokkelijk in vorm van een halve maan, waartusschen de vergulde suikerboontjes blonken in het helle licht, als gouden pepitas in de koorts van den goudzoeker. Op de kast lag nog een overgrootte chocoladen sigaar, trein, ezel, hond en een schoone Sinterklaas zwaaide zijn septer over deze kleine wereld; ten teeken "Ik ben de baas". Als alles in oogenschouw was genomen werd ieder ding nog apart eens bekeken en gekeurd. Daarna moest ik mij aankleeden en eten. Met een heleboel spul vertrok in naar de papschool waar ieder mijn goederen mocht bekijken maar afblijven was de boodschap. Het was dien dag voor mij toch een noodlottigen Sinterklaas want na een week kwam ik weten wie deze heilige was en zoo kon ik ook het raadselachtig geheim onthullen, van de verschijning van moeder in de keuken en 't is daardoor ook gekomen dat den kindervriend bij mij niet veel meer brengt en weldra niet meer aankloppen zal, tot groot spijt van mijn maag, die nog wel een lekker hapje lust.

Wachtebeke 6 December 1942 G. Bundervoet.

P. Hesters

TEN HUIZE VAN : EDWARD HAMPTON

Veel lezers zal die naam niets zeggen, maar "den engelsman" die zal wel beter gekend zijn. Zwaluwlaan 8, daar woont hij in een gewone rijwoning, maar als men binnenstapt wordt men direct verrast door de warme afwerking van het interieur. Edward was schrijver van beroep en zijn vaardige handen hebben er een ruime dosis gezelligheid in verwerkt. Hij is gehuwd met Van Assel Gabriëlla, afkomstig van Langelede, en werd geboren in Engeland te Hebburm-on-tyne, niet ver van de grens met Schotland.

Hoe is deze man hier te Wachtebeke beland? Voor we aan zijn zwerftocht beginnen moeten we nog zeggen dat hij niet minder dan zes jaar gemobiliseerd is geweest. Gedurende deze lange periode is hij eens in drie en een halfjaar niet naar huis geweest. Wat kunnen onze hedendaagse schachtjes, voor zo veel er nog rondlopen, daar op antwoorden.

Eind 1940 werd hij onder de wapens geroepen en met zijn eenheid naar Schotland gestuurd waar een zware training volgde. Hij werd ingelijfd bij de verkenningstroepen, opdracht die ze moesten uitvoeren met pantserwagens. In november 1941 heeft hij deelgenomen aan de landing in Algerije en zware slag geleverd tegen de Fransen die vochten aan de zijde van de Duitsers. In dat land verbleef hij ongeveer één jaar. Van daar uit verhuisde hij voor enkele maanden naar Sicilië, hier werd hij ziek en moest gehospitaliseerd worden in Tunesië. Na zijn genezing werd hij overgeplaatst naar een ander regiment waarmee hij in Egypte belandde waar ze dapper moesten oefenen en patrouille lopen. Daarna volgde de ene verplaatsing na de andere: Irak, Iran, Israël, Gazastrook. Van hier uit ging hij rond de kerstdagen van 1943 met andere militairen naar Bethlehem waar ze de middernacht mis bijwoonden in de melkgrot, een kerk van de Franciscanen die mild bedeed is met goudmozaïeken. De legende wil dat Onze Lieve Vrouw in dit gebouw geleefd heeft. Edward heeft een jaar front meegemaakt in Italië en na de val van Rome zijn ze overgeplaatst naar Marseille. Na enkele dagen werden ze per trein naar België gebracht en arriveerde hij te Wachtebeke waar ze zes weken rust kregen. Het is intussen herfst 1944. Hij werd ingekwartierd bij Leo Van den Broecke die woonde een paar huizen voorbij het kerkhof. De zaal van de gezusters Bracke was hun eetplaats. Rond twaalf moesten al de soldaten verzamelen aan de Smishoek van waar ze marcherend naar de Kerkstraat trokken voor het middagmaal. De pantserwagen van Edward was geparkeerd aan het huis waar Jozef De Pauw gewoond heeft (de bloemenwinkel). Het kasteeltje, nu afgebroken, op het Dr. Jules Persynplein was het hoofdkwartier. Hier heeft hij meerdere malen "op wacht" gestaan. De commandant van zijn eenheid loogde in het huis waar nu Dr. Dewaele woont.

Het was tijdens zijn verblijf te Wachtebeke dat hij het meisje ontmoette, Gabriëlla, die later met hem zou trouwen. Heerlijke dagen, romantische weken waren

het. Daarna kwam het pijnlijk afscheid. Wat niemand nog had gedacht of verwacht: Edward moest voor de zoveelste keer naar het front en heeft nog een verbeterde strijd geleverd tegen het terugtrekkend Duitse leger. Na de capitulatie moesten zijn manschappen de bossen uitkammen op zoek naar Duitse soldaten die zich schuil hielden en nog gewapend waren. Daarna heeft hij de bezetting meegemaakt tot aan zijn demobilisatie. Na hun huwelijk zijn ze in Engeland gaan wonen in Stocton-on-Tees. Daar zijn de kinderen geboren. In 1953 zijn ze terug naar Wachtebeke gekomen en namen hun intrek in de ouderlijke woning te Langelede. Het verhuizen zat hen blijkbaar in het bloed want kort na hun aankomst huurden ze een huis in de Kerkstraat en even later een ander huis in dezelfde straat. Daarna namen ze hun intrek in "De Welvaart", en later gingen ze in de Meersstraat wonen. Ongeveer twintig jaar geleden zijn ze neergestreken in de Zwaluwlaan. Edward was werkzaam bij de Gentse Bouwondernemingen, vervolgens bij de firma Leon De Bruyne en ten slotte bij Sidmar. Nu leert hij accordeon spelen.

Oktober 1992 M. Migom

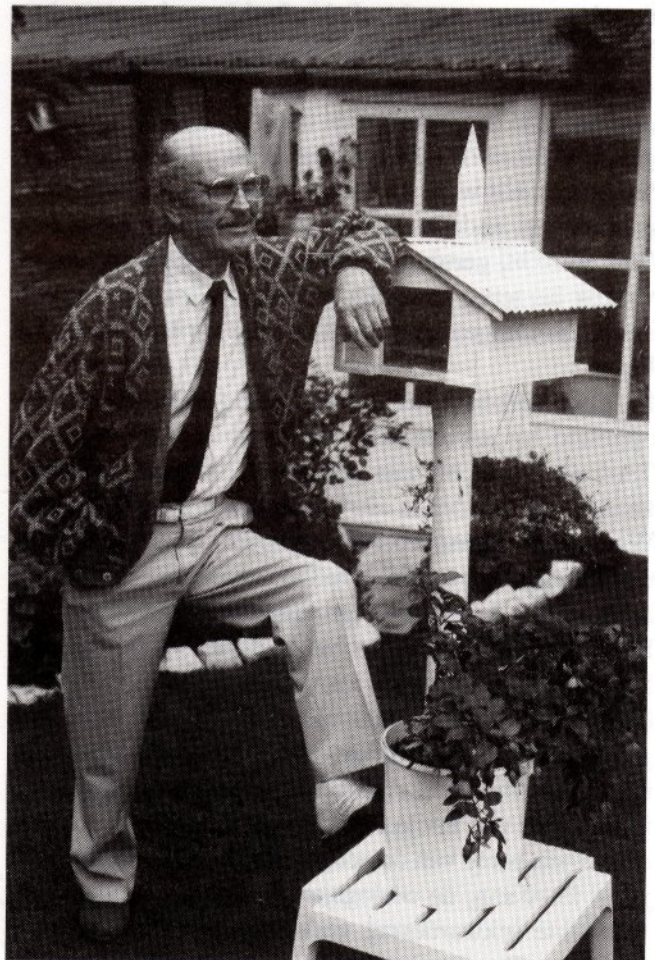

Foto: G. De Buck

DE JONGSTE OUDSTRIJDER VAN 1914 - 1918

Hier een korte beschrijving van het leven van een volksfiguur die een groot deel van zijn leven onder ons heeft doorgebracht n.l. Eduard Demunster of beter gekend als "Eedjen de Gentenaar".

Hij werd geboren te Gent op 27 januari 1899 in de volksbuurt Blaisanvest ook wel de "Plezante Veste" genoemd. Het was een huisgezin met 7 kinderen met de moeder als huisvrouw en waar de vader als kostwinner een melkronde had. Al vroeg, als schoolgaander, had hij het avontuurlijke in zich. Toen de oorlog 1914 uitbrak en Gent door de Duitse legers bezet werd besloot hij dan ook begin 1915, nog niet ten volle 16 jaar oud, de Nederlandse grens over te steken. Van daar vertrok hij per schip naar Engeland en vervolgens naar Frankrijk waar hij zich meldde als vrijwilliger in het Belgisch leger. Hij was nog niet ten volle 16 jaar oud. Gezien zijn jeugdige leeftijd had hij eerst toestemming moeten krijgen van een koninklijke commissaris van koning Albert. Ongeveer 4 jaar vocht hij aan de IJzer, maakte de slag van Steenstrate mede. Vele van zijn beste kameraden sneuvelden. Hij had het geluk aan zijn zijde tot op het einde van de oorlog. Terwijl de Duitse troepen reeds aan het terugtrekken waren, achternagezeten door de geallieerden, moest aan het Schipdonkkanaal een Duitse bunker bestormd worden. Hij, "Eedjen" geraakte er zwaar gewond, een kogel doorboorde op verschillende plaatsen zijn ingewanden en een scherf, van een handgranaat, tijdens de lijf aan lijf gevechten doorboorde zijn linkerpols. Hij werd door zijn kameraden in veiligheid gebracht en naderhand afgevoerd naar het hospitaal. Daar werd hij geruime tijd opgenomen. Eens ontslagen vertrok hij terug naar zijn ouders te Gent met talrijke onderscheidingen en decoraties hem verstrekt door het leger.

Hij ging werken in het atelier Carels te Gent en werd er opgeleid tot mechaniker. Tijdens een uitstap naar Terdonk leerde hij zijn echtgenote, Bonne Leontine, kennen. Zij huwden in 1929 en kwamen zich vestigen te Wachtebeke. Eerst woonden zij in de Groenstraat, later op de Langelede in café "De Gentenaar" tevens palinghuis. Eedjen had van de provincie het visrecht op de Langelede verkregen. Het water en de buiten was zijn leven. In 1936 werd het avontuurlijke weer wakker in hem. Er werd een gepantserde smokkelauto in beslag genomen en de chauffeur aangehouden wegens het smokkelen van koffie en alcohol. De chauffeur verklaarde in opdracht van Eedjen te rijden hetgeen resulteerde in een zware boete van de accijnzen. Zo braken stilaan de jaren 1940 aan, de oorlogsjaren. Bij Eedjen werd aan verplichte inkwartiering gedaan. Zes tot acht Duitse soldaten moest men herbergen. Deze militairen moesten de grens bewaken. Ze konden niet beter gelegerd wor-

den, hun dienstroutes en uren waren zo bij Eedjen goed gekend. Eedjen was ondertussen toegetreden tot de ondergrondse. Een broer van hem had in Gent een verzetsgroep opgericht. Deze hadden een aanslag gepleegd op een Gestapo escorte welke gevangenen vervoerden naar het justitiepaleis. Na het neerschieten van 2 Gestapo's konden de gevangenen bevrijd worden in de Molenaarstraat. Een zwaar onderzoek door de Duitse bezetter volgde. Hierop moest Eedjen zijn broer zich verstoppen in een wagon die op de Oudeburgse Sluis aan de zwemkreek stond en eigendom was van Eedjen. Eedjen had immers het visrecht op die kreek en de wagon diende om zijn visspullen te herbergen. Toen alles wat stiller werd in dit onderzoek te Gent, vertrok de broer terug naar Gent het geen Eedjen hem nochtans afraadde. Terecht want enkele weken later werd hij door de Gestapo's 's nachts van zijn bed gelicht en getransporteerd naar het concentratiekamp Gros Rosen. Nog twee jaar verbleef hij daar tot de bevrijding nakend was en de Russische troepen voor de poorten stonden. De Duitsers transporteerden de nog overblijvende gevangenen. Degene die te zwak waren, waaronder Eedjens broer, werden levend in het crematorium verast. Eedjen bracht het er in het verzet beter vanaf,

Uitreiking van een ereteken in Wachtebeke door vertegenwoordiger van de koning.

ondanks gevaarlijke nachtelijke opdrachten parachutages en dergelijke in de meersen. Hij had ook vertrouwde kameraden rond zich bij die opdrachten zoals Oscar H., Camiel N., Etienne C., Maurice G. enz... Zijn palingshuis rendeerde goed, er kwam daar alle soorten volk over de vloer. Verzetmensen, smokkelaars en ook mensen die collaboreerden met de vijand. Er was een mens bij waar Eedjen telkens hevige discussie mede had. Deze was Vlaamsgezind en trok partij voor de Duitsers. Eedjen zegde daar herhaaldelijk tegen dat de Duitsers smeerlappen waren en de oorlog zouden verliezen. De persoon DR. De B. was nochtans een nobel man, welke vele arme mensen in de streek hier, tijdens de oorlog, geholpen heeft, en die ook indien hij gewild had vader voor zijn gezegdes kon laten oppakken.

Doch deze mens heeft nooit iemand tijdens de oorlog verraden aan de Duitsers. Eedjen heeft dit trouwens, toen de man aangehouden was, na de oorlog ter ontlasting op het proces getuigd. Anderzijds toen hij de Duitsers een hak kon zetten wachte hij er niet op. Zo gingen de soldaten, die bij ons ingekwartierd waren, meestal 's nachts per fiets de grens afrijden en sliepen zij overdag. Tijdens zo een rustpauze van 4 man verwisselde Eduard hun fietsbanden die in goede staat waren voor versleten oorlogsbanden. De Duitsers vielen tijdens hun patrouilles op de Sterre en omgeving plat terwijl Eedjen op goede banden reed. Dit is maar één van de vele anecdotes uit zijn leven tijdens de spannende oorlogsjaren.

Nog een leuk voorval dat mij het ganse leven zal bijblijven, omdat ik het zelf meemaakte, is het volgende.

Een groep van een zevental dragers was bij het overdragen van tarwe op een patrouille gebotst. Er werd geschoten en de klutsen werden weggegooid en de dragers gingen op de vlucht. Op veilige afstand sloegen zij de zaak gade om nadien hun zak terug te gaan opzoeken. Een tweetal was de schrik om het hart geslagen en waren niet meer te zien. Vader kwam dit te horen en besloot een kijkje te gaan nemen. Ik was 12 jaar en vader besloot mij eens mede te nemen en wij trokken er beiden op af. Daar de aanslag aan een landwegeltje gebeurd was met de fiets, moest ik met mijn kinderfiets vader volgen. Het was in februari 1942 en na een strenge winter begon het ligt te dooien. Vader nam ook twee vaderlandkens (zakken) en zie de buit bleek ginds in een grachtkant nog te liggen. Vader verdeelde één van de 2 zakken van 50 kg. in twee van 25 kg. en daarvan kreeg ik een zak tussen de buizen van mijn fietsje gelegd terwijl vader het overige meenam. Wij moesten echter bij het terug gaan het Engels kanaal oversteken. Dit was een verbindingswater tussen de eerste kreek en de zwemkreek op de Sluize. In het riet lagen daar 2 dikke planken weggestopt. Daar door de dooi het ijs niet meer betrouwbaar was schoof vader deze over de watergang zodat wij daar over konden lopen. Door de donkerte misstapte ik mij echter en kwam op het ijs terecht. Dit was niet sterk genoeg meer ik schoot er

door en verdween met fiets en zakje in het kreekwater. Daar ik de rand van de plank kon vastgrijpen kon vader mij bij de armen uit het water sleuren. Doch mijn fiets en het zakje verdween in het kreekwater. Dan snel naar huis want het plezante voor mij was er af. Vader keerde naderhand terug met een dreghaak en wist de fiets met de buit toch nog boven te halen waarna hij de planken terug verstopte in het riet want het werd bijna dag.

Na de bevrijding ging Eedjen het wat kalmer doen en ging hij volledig op in zijn visvangst, zijn buitenleven en zijn huisgezin met echtgenote en drie kinderen. Bij het ouder worden en na het staken van alle activiteiten en eens de kinderen de deur uit ging het echtpaar naar Zelzate wonen. Na nog enkele rustige jaren overleed op 22 juni 1982 zijn echtgenote Bonne Leontine. Hij zelf, Eedjen, verwisselde het aardse voor het hiernamaalse op 21 januari 1983 een zes tal maanden na zijn echtgenote.

L. Demunster

Onderscheidingen:

- Het kruis van Ridder in de orde van Leopold II met de palm en toekenning van het Oorlogskruis met de palm K.B. van 8542 van 29 december 1920 op datum van 4 oktober 1918.
- De medaille van oorlogsvrijwilliger, strijder nr. 185^{a3} van 18 mei 1934.
- Een bijkomende palm op het oorlogskruis K.B. nr. 298 van 21 juli 1934
- Het Vuurkruis.
- Het kruis van Ridder in de kroonorde uit zwaarden op datum van 21 juli 1941 K.B. nr. 5520 van 18 November 1948.
- De herinneringsmedaille van de oorlog 1940-1945 toegkend door de commandant S.B.H.P. op datum van 14 juli 1951, attribueert: 2 gekruiste sabels.
- De medaille van de weerstand, besluit nr. 1014 van 14 juli 1951.
- Het kruis van Ridder in de orde van Leopold uit zwaarden op datum van 21 juli 1950 K.B. nr. 285 van 15 november 1951 (2^e bevordering).
- Het kruis van officier in de orde van Leopold II uit zwaarden. Gegeven bij besluit van 20 juli 1960 nr. 7828.
- Het kruis van officier in de Leopoldsorte met gulden zwaarden. Gegeven bij besluit nr. 16058 van 20 juli 1974.
- Het kruis van commandeur in de orde van Leopold II uit gulden zwaarden. Gegeven bij besluit nr. 21532 van 4 maart 1982.

**ENKELE GESNEUVELDE WACHTEBEKENAREN TIJDENS
DEN GROTE OORLOG 14-18**

ZALIGE GEDACHTENIS
VAN
VICTOR VAN RENTERGHEM
*Soldaat bij het 12de Linieregiment,
gefallen op het veld van eer.*

Tot zalige en roemrijke Gedachtenis
VAN
ANDRÉ DE CALUWE
*zoon van Carolus Ludovicus en Juliana De Weirt,
SOLDAAT BIJ HET 4e CHASSEURS,
geboren te Wachtebeke den 30 Augustus 1893,
gesneeweld te Adinkerke den 3 October 1918.*

Zalige en roemrijke Gedachtenis
van
JOZEF PETRUS DE GRAEVE
*zoon van MARCEL en STEPHANIE SCHEIRE,
geboren te Wachtebeke, den 3 Januari 1893,
gesneeweld voor het Vaderland aan den IJzer,
October 1914.*

Tot zalige en roemrijke Gedachtenis
van
GUSTAAF MARQUENIE
*echtgenoot van Hortentia Marie Fierens,
geboren te Wachtebeke den 19 September 1884,
en op 11 Oktober 1917 te Gent
als offer voor 't Vaderland gevallen,
versterkt door de laatste H.H. Sakramenten.*

DE STAAT VAN ONZE BEVOLKING

GEBOORTEN 3 KWARTAAL 1992

BAUWENS DELFIO, zoon van Luc en van L' Ecluse Martine, Langelede, 163 Gent 02/07/1992

VAN HOECKE YASMINE, dochter van Van Hoecke Peggy, Spoorwegstraat, 23 Gent 02/07/1992

SCHEIRE LISA, dochter van Marc en van Van Bastelaere Hilde, Melkerijstraat, 7 Gent 05/07/1992

LAFAUT STEVEN, zoon van Francis en van Creve Els, Smishoek, 14 Gent 08/07/1992

LEFEVRE MICHIEL, zoon van Kurt en Serie Sabine, Walderdonk, 39A Eeklo 15/07/1992

DE VLEESCHAUWER JAN, zoon van Guido en van Coppens Lieve, Melkerijstraat, 4 Gent 20/07/1992

SPEECKAERT JOZEFIEN, dochter van Marc en van Van Landschoot Anne, Dorp, 50 Gent 23/07/1992

FERMONT JULIE, dochter van Philip en van Van Hoecke Kathleen, Langelede, 67 Gent 22/07/1992

AUDENAERT STIJN, zoon van Marc en van De Sloover Martine, Dennelaan, 16 Gent 04/08/1992

HAVEBEKE ELIEN, dochter van Dirk en van Gelaude Agnes, St.-Elooi polder, 5 Gent 04/08/1992

VERHOEVEN MATHIAS, zoon van Dirk en van De Vlieghe Carmen, Overslagdijk, 2 Gent 06/08/1992

LEFEBURE JASPAR EN MAARTEN, zonen van Eric en van Kennis Elsje, St.-Elooi polder, 18 Beveren 12/08/1992

VAN DER GUCHT CYTHIA EN MELISSA, dochters van Danny en van Oosterhof Lamberta, St.-Franciesdijk, 3 Gent 16/08/1992

VAN VOLXEM SOFIE, dochter van Marc en van Heye Rita, Molenhoek, 65 Gent 20/08/1992

ONGENAE KRISTOF, zoon van Freddy en van Ongenae Martine, Spoorwegstraat, 40 Gent 21/08/1992

DE CALUWE STEFANIE, dochter van Marc en van Boone Claudia, Stationsstraat, 157 Gent 03/09/1992

SCHEPENS JENNIFER, dochter van Benny en van Verhulst Gina, Spreeuwstraat, 18 Gent 17/09/1992

LAURIJSSSEN NICKY, dochter van Claudia, Stationsstraat, 79 Lokeren 18/09/1992

DE PAEPE ENYA, dochter van Johan en van Van Aerde Ingrid, Dennelaan, 8 Gent 20/09/1992

HUWELIJKEN 3 KWARTAAL 1992

03/07/1992

MICHIELS PATRICK, Kievitstraat, 2 Wachtebeke

DE WILDE SANDRA, IJsvogelstraat, 14 Wachtebeke 04/07/1992

VAN DER SNICK ANDRE, Leeuwerikstraat, 11 Wachtebeke

DE ZITTER BERTHA, Leeuwerikstraat, 11 Wachtebeke 17/07/1992

BAUDRY VINCENT, Spreeuwstraat, 21 Wachtebeke

BRUCKMANN BETTY, Spreeuwstraat, 21 Wachtebeke 17/07/1992

VAN HOECKE PETER, Merelstraat, 30 Wachtebeke

RAMAN CHANTAL, Nachtegaalstraat, 3 Wachtebeke 18/07/1992

VAN HOECKE PETER, Koewachtstraat, 30 Stekene

VAN BAMBOST KATHLEEN, Dorp, 4 Wachtebeke 24/07/1992

ONGENA RONY, Overslagdijk, 10 Wachtebeke

VAN DER SYPT BRENDA, G. Van Heckelaan, 5 Wachtebeke

25/07/1992

PIETERS KIRSTEN, Gentstraat, 71 Sint-Niklaas-Waas

CORNELIS CHRISTIEN, Dennelaan, 15 Wachtebeke 05/08/1992

VEREECKEN FRANK, Bredestraat, 87 Gent Oost-akker

LINCLAU ANNEMARIE, Lepelstraat, 7 Wachtebeke 22/08/1992

DE GRAEVE HANS, Akkerstraat, 14 Wachtebeke

DE VLEESCHAUWER MARTINE, Winkelwarande, 5 Gent

05/09/1992

MAES GEERT, Poelstraat, 77 Merelbeke

SCHEIRE MARTINE, Rechtstro, 29 Wachtebeke 05/05/1992

TEFFERA ALAYA WONDU, Dire Dawa Ethiopië

DE LETTER RITA, Lepelstraat, 3 Wachtebeke 05/09/1992

DE ROOSE DIRK, Voordestraat, 18 Lovendegem

VANDE WALLE VEERLE, Achterhoek, 1 Wachtebeke 11/09/1992

VAN DEN HENDE RIK, Kerkstraat, 62 Wachtebeke

DE WEYN ELS, Langelnede, 68 Wachtebeke 18/09/1992

VAN DE ROSTYNE RUDY, Tulpenlaan, 11 Wachtebeke

VANHOECKE SANDRA, Meersstraat, 78 Wachtebeke 18/09/1992

DE JONGHE LUC, Heidelaan, 11 Zelzate

MINGERS SANDRA, St.-Franciesdijk, 12 Wachtebeke 18/09/1992

DE WAELE FILIP, Bovenhoek, 18 Wachtebeke

VAN ZWIETEN SARINA, Bovenhoek, 18 Wachtebeke 19/09/1992

GUISEPPE COLLURA, Langelede, 28a Wachtebeke

ROLAND BRIGITTE, Langelede, 28a Wachtebeke

OVERLIJDENS 3 KWARTAAL 1992

PASCUAL MARTINEZ, echtg. Diaz Rosa 95 j., Meer-
straat, 31 Gent 17/07/1992
BAES IVONA, wed. Van Nieuwenhuize Maurice 81 j.,
Godshuisstraat, 13 Wachtebeke 19/07/1992
DE MEY IDA, wed. Wyngaert Florimond 89 j., Ra-
monshoek, 35 Wachtebeke 30/07/1992
NOBELS COLETA, wed. Van Landeghem Gustaaf
78 j., Godshuisstraat, 13 Wachtebeke 01/08/1992
VAN HIMME ANGELA, wed. Drosbeke Albert 74 j.,

Akkerstraat, 8 Gent 08/08/1992
DE RAEDT FLORENT, wed. Kosolosky Clotilde 91 j.,
Meersstraat, 31 Gent 15/08/1992
CREVE ALBERT, wedn. Van de Winckel Leonie 77 j.,
Ramonshoek, 30 Gent 07/09/1992
DE CLEENE ANGELE, ongehuwd 87 j. Meersstraat, 31
Wachtebeke 08/09/1992
VAN RENTERGHEM HORTENCE, wed. Lyppens
Mauritius 88 j. Peene, 52 Wachtebeke 11/09/1992
VAN DE CAPELLE ALBERT, wed. Seghers Helena
93 j., Godshuisstraat, 13 Gent 28/09/1992

JUBILEA 1993

07/01/1993

DE VOS ANDRE en VAN DER HEYDEN ANNA, Stationsstraat, 144 50j.

18/02/1993

ROTTIER ALBERTUS en CLEMMINCK CECILIA, Walderdonk, 87 50j.

15/04/1993

ALLIET HONORE en WARLOP MARIE, Melkerijstraat, 18 50j.

17/06/1993

GYSEL ALBERT en APER GERARDA, Walderdonk, 20 50j.

26/07/1993

REYNIERS PETRUS en SWARTELE IRENA, Molenhoek, 32 50j.

14/08/1993

DAENINCK LEOPOLD en ZENNER JOANNA, Meersstraat, 31 50j.

07/09/1993

DE VliegHER EDUARD en VAN REGENMORTEL ANNA, Brandstraat, 1 60j.

14/10/1993

KESBEKE MAURICE en DE GREVE ELODIE, Dorp, 32 50j.

INHOUDSTABEL

Woord van de Voorzitter	C. David	blz. 49
Dorpsperikelen te Overslag in de jaren dertig	M. Migom	blz. 50
De televisie	P. Hesters	blz. 52
December (Sint-Niklaas)	P. Hesters	blz. 54
Ten huize van : Edward Hampton	M. Migom	blz. 59
De jongsten oudstrijder van 1914 - 1918	L. Demunster	blz. 60
Enkele gesneuvelde Wachtebekenaars tijdens den grote oorlog 14 - 18	P. Hesters	blz. 62
De staat van onze bevolking		blz. 63
Jubilea 1993		blz. 64
Inhoudsopgave		blz. 64